

Täysistunto

Tiistai 6.5.2025 klo 14.00—20.27

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.27.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.58 ja 17.59—19.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.58—17.59 ja 19.59—20.27).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 30.4.2025 antanut hallituksen esitykset HE 38-42/2025 vp.

2.2. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 30.4.2025 antanut eduskunnalle selonteon VNS 2/2025 vp.

2.3. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2024 (K 3/2025 vp).

2.4. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 29.4.2025 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 16, 23-32/2025 vp.

3. Otto Anderssonin vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 31/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 7.5.2025 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 7.5.2025 kello 11.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä tässä ajassa loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Ikonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kyseessä olevassa esityksessä hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamisesta ehdotetaan muutoksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoituksen määräytymistekijöihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusta koskevan ehdotuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti kannustaa hyvinvointialueita panostamaan asukkaattensa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Alueiden HYTE-toimet näkyvät ensimmäistä kertaa rahoituksessa vuonna 2026, kun HYTE-rahoitus jaetaan tästä lähtien kullekin alueelle lasketun HYTE-kertoimen perusteella.

Hallitusohjelman mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuutta nostettaisiin. Korotus olisi tässä vaiheessa maltillinen eli nykyisestä yhdestä prosentista yhteen ja puoleen prosenttiin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Lausuntopalautteessa tämä ehdotus sai laajan kannatuksen. Korotus rahoitettaisiin laskemalla asukasmäärän ja palvelutarpeen osuuksia kumpaakin 0,25 prosenttiyksikköä.

Lisäksi asetuksessa säädettäisiin tarkemmin rahoituksen määräytymisen perusteena olevan HYTE-kertoimen indikaattorien laskentatavasta siten, että kaikilla alueilla on kannuste kehittää asukkaattensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävää toimintaa ja toimenpiteitä. Lausuntopalautteen perusteella myös HYTE-kertoimen tuloiden indikaattorin tavoitearvioista säädettäisiin asetuksessa, joka laitetaan vielä erikseen lausunnoille.

Esityksen tavoitteena on myös parantaa rahoituksen kohdentumista alueille palveluitten järjestämisen edellytykset turvaten. Tässä tarkoituksessa sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöihin tehtäisiin päivitys terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten mukaisiin painotuksiin. Tämä päivitys on tehtävä lakisääteisesti vähintään kolmen vuoden välein. Päivitys perustuisi hyvinvointialueiden vuoden 2023 tilinpäätösten mukaisiin kustannustietoihin. Tarkoituksena on, että rahoitus kohdentuisi alueittain paremmin näiden sektorien aiheuttamien kustannusten mukaisesti.

Lisäksi esityksellä pyritään parantamaan sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijöihin perustuvan rahoituksen ennakoitavuutta. Tarvetekijöiden perusteella jaetaan noin 80 pro-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

senttia soten rahoituksesta. Erityisesti tietopohjan ongelmista johtuva palvelutarvekertoimien suuri vuosikohtainen vaihtelu on vaikeuttanut alueilla toiminnan ja talouden suunnittelua. Rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseksi aluekohtaiset tarvekertoimet ehdotetaan otettavaksi huomioon kahden vuoden tietojen perusteella. Esimerkiksi vuoden 2026 tarvekertoimet laskettaisiin vuosien 2022 ja 2023 tietojen perusteella laskettujen tarvekertoimien keskiarvona. Keskiarvon käyttäminen tasaisi tarvekertoimien vuosittaisen vaihtelun vaikutusta rahoitukseen. Lisäksi tarvekertoimien tietopohjan luotettavuuden kehittämistä jatketaan yhteistyössä valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä hyvinvointialueiden kanssa.

Esitykseen sisältyy lisäksi pelastustoimen riskikerrointa koskevia tarkennuksia. Pelastustoimen riskikertoimen määrittämisessä käytettävien tekijöiden ja niiden painokertoimien tarkistamisella tavoitellaan sitä, että riskikerroin huomioisi paremmin kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet ja onnettomuus- tai muut uhat. Voimassa olevan lain mukaan pelastustoimen riskikertoimen määrittämiseksi hyvinvointialue jaetaan yhden neliökilometrin suuruisiksi ruuduiksi. Riskiluokkaan I ja II kuuluvien ruutujen painokertoimesta ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Riskiluokkaan III ja IV kuuluville ruuduille sijoitettaville riskikohteille ja niissä harjoitetulle toiminnalle voitaisiin asetuksella säätää erilaisia painokertoimia 1—5 kohteen ja toiminnan aiheuttamaa palvelutarvetta määrittävien riskien mukaisesti. Asetusluonnos laitetaan tältä osin vielä lausuntokierrokselle kevään aikana.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy lisäksi väliaikainen muutosehdotus, jolla toteutettaisiin kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvä valtiontaloudellinen säästötoimenpide, kertaluontoinen siirtymätasausleikkaus vuosina 2026 ja 2027. Säästötoimenpide on pyritty kohdentamaan siten, että siitä aiheutuvat vuosikohtaiset muutokset eivät millään alueella muodostuisi liian suuriksi suhteessa palveluiden järjestämisen edellytyksiin ja alijäämän kattamisvelvoitteeseen.

Siirtymätasauslisää saavien alueiden taloustilanteet vaihtelevat suuresti, ja näin ollen myös siirtymätasauslisän merkitys lakisääteisten palveluiden järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamisen kannalta vaihtelee alueittain. Väliaikaisesti voimassa oleva muutos koskisi tämän vuoksi vain niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasausleikkauksen vähennys ei vaarantaisi lakisääteisten palveluiden järjestämiseksi riittävää rahoitusta ottaen huomioon laskennallisen rahoituksen kehitys ja toteutuneet kustannukset. Tämä tilanne koskisi käytännössä vain Helsingin kaupunkia. Helsingin kaupungin sote- ja pelastustoimen palveluihin saama rahoitus on ollut uudistuksen ensimmäisten vuosien tietojen perusteella muita alueita paremmin turvattua. Tätä selittävät ennen kaikkea Helsingin kaupungin erityispiirteet muihin hyvinvointialueisiin verrattuna. Esimerkiksi Helsingillä ei ole ollut ennen uudistusta muita kuntia vastaavaa kannustetta sote- ja pelastustoimen kustannusten minimointiin, minkä vuoksi Helsingin siirtymätasauslisä on varsin korkea. Helsingillä ei ole ollut myöskään alkuvuosina suuria muutuskustannuksia. Helsingin kaupungin tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä vuosina 2023 ja 2024. Kaupungilla ei ole siten vuosilta 23—24 tilinpäätöksessä kertynyttä alijäämää, joka olisi katettava vuoden 26 loppuun mennessä. Tästä huolimatta koko maan tasolla tehtävä rahoituksen jälkikäteistarkistus lisää muiden alueiden tekemän alijäämän vuoksi näiltä vuosilta Helsingin kaupungille laskennallista rahoitusta noin 150 miljoonaa euroa vuodelta 25 ja lisää myöskin arviolta noin 140 miljoonaa euroa vuonna 2026, eli näiltä osin Helsingin rahoitus kasvaa.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Muilla siirtymätasauslisää saavilla alueilla kertynyttä alijäämää vuosilta 23—24 on yli 500 euroa asukasta kohden, paitsi Pohjanmaalla noin 380 euroa asukasta kohden, joten rahoituksen riittävyyden näkökulmasta leikkauksen kohdentaminen niille ei olisi perusteltua. Tämän vuoksi siirtymätasauslisän väliaikainen leikkaus kohdistuisi käytännössä vain Helsinkiin, jolla siirtymätasauslisän porrastusta nostettaisiin 24 eurolla asukasta kohden vuonna 26 ja 30 eurolla asukasta kohden vuonna 27. Helsingin kaupungin siirtymätasauslisä olisi leikkauksen jälkeenkin muita alueita huomattavasti suurempi eli vuonna 26 noin 100 miljoonaa euroa ja vuonna 27 noin 90 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Nyt kyseessä olevassa esityksessä ehdotetut muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoituksen määrätymisperusteisiin vaikuttaisivat aluekohtaisen rahoituksen kohdentumiseen vuonna 26. Vuonna 26 alueiden rahoitus koko maan tasolla on noin 27,1 miljardia euroa. Rahoitus kasvaa vuodesta 25 noin 870 miljoonaa euroa. Siten esityksessä ehdotetuista muutoksista huolimatta jokaisen alueen rahoitus kasvaisi vuonna 26 vuoteen 25 verrattuna. Ehdotetut muutokset hieman tasaisivat kasvun aluekohtaista vaihtelua. Esityksessä ehdotettujen muutosten jälkeenkin myös Helsingin rahoitus kasvaa vuonna 26 vuoteen 25 verrattuna arviolta 3,8 prosenttia. Tämä on enemmän kuin koko maan tasolla keskimäärin; muualla se on 3,7 prosenttia keskimäärin. Siten kokonaisuutena arvioituna myöskään Helsingin kaupungin palveluiden järjestämisen edellytysten ei arvioida vaarantuvan.

Totean vielä, että hallitusohjelman mukainen rahoitusmallin kehitystyö jatkuu. Kolmannen vaiheen rahoituslakiesitys on tarkoitus antaa eduskuntaan ensi keväänä siten, että muutokset tulisivat voimaan vuonna 2027. Tällöin tarkastellaan erityisesti tarvemallin ja olosuhdetekijöiden päivitystarpeita sekä arvioidaan siirtymätasausmallin toimivuutta. Rahoitusmallin jatkokehittämisessä pidetään kiinni tarveperusteisuudesta. Hallitusohjelman mukaisesti kaikessa valmistelussa muutosten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että asukkaiden peruspalvelut ja kielelliset oikeudet turvataan. — Kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on nyt tarvetta debatille näköjään jonkin verran, elikkä otetaan. Edustaja Harjanne saa ensimmäisen debattipuheenvuoron, mikäli näin toivoo. Täällä on etukäteen pyydettyjä puheenvuoroja, ja siksi annan ne tässä debatin alussa. Meillä on muuten niin vähän aikaa tähän. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.11 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun tähän Helsingin erillisrangaistukseen: mielivaltaista, perusteetonta, älytöntä, irvokasta logiikkaa. Nämä eivät ole omia sanavalintojani, vaan kokoomuslaisten nykyisen ja tulevan Helsingin pormestarin, Juhana Vartiaisen ja Daniel Sazonovin, sanavalintoja. Hekin sentään ymmärtävät, että rankaisemalla taloudenpidosta tuhotaan kannustimet alueilta, ei vain Helsingissä vaan kaikkialla.

Täällä on nyt paikalla vastuuministeri, mutta helmikuussa pääministeri Orpo totesi Demokraatin haastattelussa: ”Teemme ratkaisut lausuntokierroksen jälkeen, ja tehdään Helsingin kannalta hyvä malli.” Haluaisitteko avata, arvoisa ministeri, miten tätä ratkaisua on pohdittu? Onko joku muukin malli ollut jossain vaiheessa tässä pohdinnassa, vai onko tässä yksinkertaisesti klassinen Orpon hallituksen sumutus käynnissä, jolla vain haluttiin olla sotkematta kuntavaaleja, ja koko ajan on ollut tarkoitus erikseen rangaista Helsinkiä? Ja nyt haluaisin vielä kuulla senkin, miksi tämä hallitus niin kovasti Helsinkiä vihaa.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraavaksi vastauspuheenvuoro, edustaja Sarkomaa.

14.12 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisen hallituksen tekemä hyvinvointialueiden rahoitusmalli oli monin tavoin keskeneräinen, ja on mainiota, että nykyinen hallitus sitä yrittää korjata, [Välihuutoja vasemmalta] mutta tässä lakiesityksessä on paha valuvika. Me hallitusohjelmassa sovimme, että kannusteita pitää tulla lisää, eli enemmän eikä vähemmän. Tämä tähän esitykseen sisältyvä kertaluontoinen kahden vuoden leikkaus Helsingille on perusteltu sillä, että Helsinki ainoana alueena pystyi tasapainottamaan taloutta eli saavuttamaan ne talouden tavoitteet, jotka hallitus oli erityisesti asettanut, [Aino-Kaisa Pekonen: Ohhoh!] ja pidän tätä isona valuvikana. Mielestäni tämä on asia, joka eduskunnan pitää uudelleen arvioida. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Kysyn ministeriltä: ettekö te ole huolissanne siitä, että kun rangaistaan niitä alueita, jotka kykenevät tasapainottamaan taloutensa ja turvaamaan samalla palvelut, niin tämä ei sitten vaikuttaisi muihin hyvinvointialueisiin ja rapauttaisi sitä työtä, jota parhaillaan tehdään — eli uudistetaan palveluita ja samalla yritetään hillitä kustannuksia? Toivon, että tähän vastaatte. Pidän välttämättömänä, että eduskunta tämän valuvian arvioi, ja toivottavasti saamme sen myöskin korjattua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä ennakoon pyydetty puheenvuoro tässä vähän poikkeuksellisesti ohi vastauspuheenvuorolistan, edustaja Koskela, Minja. — Jos vielä joku ei ole pyytänyt sitä normaalia vastauspuheenvuoroa, niin sen saa siis painamalla V-painiketta.

14.13 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaa väitte rahoituslain uudistamisesta ja korjaamisesta ei kyllä kestä merivettä. Hallitus ei ole tähän mennessä onnistunut uudistamaan soterahoituslakia tasapainoiseen eikä kokonaisvaltaiseen suuntaan. Hallitus on lyönyt kerta toisensa jälkeen pöytään leikkauksia, joilla alueiden on ollut mahdotonta ennakoida, ja lopputulos on ollut tilkkutäkki, jolla ei ole mitään tekemistä palveluiden laadun eikä kokonaisuuden kehittämisen kanssa.

Mutta tähän nyt käsiteltävään kokonaisuuteen sisältyy lisäksi 35 miljoonan euron erillisleikkaus Helsingin kaupungille. Tämä leikkaus on aivan päätön, ja se on erittäin huonosti perusteltu. Helsinki on tehnyt sotessa ylijäämää hallituksen toiveiden mukaisesti, ja nyt hallitus päättää leikata Helsingiltä, koska se on toiminut kuten hallitus alueita edellyttää tekvän.

Minun on hyvin vaikea ymmärtää, miten alijäämäisiä alueita voitaisiin kannustaa tekemään ylijäämäisiä tuloksia, kun lopputulos on tämä, että jos teet ylijäämää, sinulta leikataan. Tässä ei ole alueilla mitään hyvää vaihtoehtoa: jos teet alijäämää, leikataan, jos teet ylijäämää, leikataan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

14.15 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on todella härski ryöstöretki helsinkiläisen veronmaksajan kukkarolle — siis Helsinki, joka on hoitanut sotetalouttaan vastuullisesti ja juuri niin kuten tämä soterahoi-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

tusmalli on edellyttänyt. Nyt sitten hallitus toimii epäjohtonmukaisesti ja vie tämän 35 miljoonan euron potin Helsingiltä kokonaan pois. En ymmärrä tätä logiikkaa, joka tässä hallituksella on. Tämähän välittää täysin väärän viestin myöskin kaikille muille alueille: vaikka tekisitkin niin kuin rahoitusmalli edellyttää ja hallitus toivoo, niin siitä huolimatta sinulta voidaan ja alueilta voidaan viedä rahat pois. Toivoisin kyllä, että ministeri perustele meille, miten te näette tämän epäjohtonmukaisuuden, ja miten te perustellette helsinkiläisille, kun kokoomuslaiset kansanedustajatkin täällä ovat vastustaneet tätä niin vaalien alla kuin näköjään nyt vaalien jälkeenkin? [Puhemies koputtaa] Oletteko te todella valmiit romuttamaan tämän rahoitusmallin johtonmukaisuuden? [Juha Mäenpään välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

14.16 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näinhän me uumoilimme ennen kunta- ja hyvinvointialuevaaleja, että vaikeita päätöksiä tuodaan sitten vaalien jälkeen tänne istuntoon ja niistä tarkemmin kerrotaan. Minusta se ei ole reilua toimintaa. Ja vaikka en ole Helsingistä, niin kyllähän tuo esimerkki, minkä tämä Helsingin toiminta aiheuttaa, on huono esimerkki muille alueille, jotka haluavat pistää talouttaan kuntoon, eli jos talous menee kuntoon, niin onko siellä sitten lisäleikkaukset edessä muillakin alueilla.

Väite siitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannusteita rahoituksessa lisätään, on mielestäni erittäin ylimitoitettu. Mielestäni tämä rahoituslain toimivuuden [Puhemies koputtaa] — no niin — [Puhemies: Aika!] arviointi ei tässä toteudu oikealla lailla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia. — Edustaja Hopsu.

14.17 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! HYTE-kertoimen nosto on kyllä tarpeellinen toimenpide vahvistamaan ennaltaehkäisyyn panostamista, mutta toisaalta hallituksen tekemät aivan todella mittavat leikkaukset järjestötoimintaan johtavat aivan päinvastaiseen suuntaan, ja kannan niistä suurta huolta.

Samoin tämä keskustelussa jo esiin noussut leikkaus Helsingiltä, joka on onnistunut pitämään taloutensa kunnossa, on täysin kummallinen viesti muille alueille. Oikeastaan haluan kysyä, koskeeko tämä sama jatkossa muita mahdollisesti ylijäämää tekeviä alueita, että sieltä sitten leikataan.

Rahoitusmalli kokonaisuutena kaipaakin kyllä uudistamista. Siellä on tarvekertoimien suuri vaihtelu ja puuttuva tietopohja, jotka jo mainittiin. Olen itse sitä mieltä, että tarvekertoimien painoarvoa pitäisi harkita uudestaan, se on tällä hetkellä esimerkiksi ikäihmisten palveluissa liian suuri.

Eli muutostarpeita on paljon, mutta nyt hämmästelen näitä järjestöleikkauksia ja Helsingille kohdistuvaa leikkausta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

14.19 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tosiaan käsittelyssä täällä jälleen yksi soterahoitusta leikkaava esitys, joka kohdistuu nyt tällä kertaa Helsinkiin. Tämä 35 miljoonan euron leikkaus soterahoituksesta vastaa esi-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

merkiksi noin 300 000:ta terveyskeskuslääkärikäyntiä tai 230:tä paikkaa lastensuojelun si-
jaishuollossa. Ei mikään pieni leikkaus.

Tällä hallituksella on ollut rahaa jakaa avokätisesti yksityiseen terveydenhuoltoon sato-
ja miljoonia euroja, mutta julkisesta terveydenhuollosta te ette piittaa tuon taivaallista.
Tämä hallitus on jääräpäisesti kieltäytynyt antamasta lisää aikaa hyvinvointialueille laittaa
taloutta kuntoon huolehtien suomalaisten terveydestä, ja nyt kun Helsingissä hyvinvointi-
alue on kyennyt rimaa hipoen siihen, mitä hallitus on vaatinut, niin hallitus rankaisee sii-
täkin. Moni varmaan nyt ajattelee, että kyllä rikkaalta Helsingiltä voi leikata, mutta minä
haluan muistuttaa, että tässä ei ole kysymys nyten Helsingin leikkauksista [Puhemies ko-
puttaa] vaan 700 000 suomalaisen sotepalveluista. [Eveliina Heinäluoma: Emme me ole
rikkaita!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

14.20 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade tal-
man! Jos katsotaan tätä hallituksen esitystä, niin tässä on ollut hyvänä lähtökohtana se, että
sitä HYTE-kerrointa halutaan lähteä kasvattamaan, koska ideana on nimenomaan se, että
me saadaan myöskin hyvinvointialueilla toimintaa siirrettyä vahvemmin juuri hyvinvoin-
tia vahvistavaan ja ennalta ehkäisevään työhön.

Sitten on tietenkin itse pakko todeta ja nostaa esiin se — kun tulen Länsi-Uudenmaan
hyvinvointialueelta, jossa on ollut tosi vahva tahti myöskin sopeuttaa ja huolehtia taloudesta,
ja kun on puhuttu myöskin Helsingistä — että olisi toivottavaa, että se viesti alueille oli-
si se, että kun hallitusohjelmasta löytyy myöskin tarkka linja siitä, että halutaan pitää kiin-
ni näistä tiukoista talousehdoista, niin sen pitäisi myöskin olla linjan kaikkialtaan. Sen ta-
kia nyt seuraavan rahoituslakimuutospaketin yhteydessä, minkä hallitus tuo esiin, viestin
pitäisi olla se, että kannattaa huolehtia taloudesta, eikä saa mennä sellaiseen tilanteeseen,
että niiltä alueilta, jotka hyvin pärjäävät, lähdetään vielä lisäleikkauksia tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.21 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! HYTE-kertoimen nos-
ton painoarvo on erittäin kannatettava. Meidän tulee tehdä sellaisia ennalta ehkäiseviä toi-
mia, joilla pystytään sotemenoja hillitsemään, eli tämä on erittäin hyvä asia. Tärkeätä on
nyt myös jatkossa, että ne mittarit, mihin tämä perustuu ja millä perusteella tämä HYTE-ker-
roin määräytyy, ovat oikeat ja kaikilla on ennakoitava tieto siitä, miten ne määräytyvät.
Tässä on kehitettävää varmasti jatkossa. Se, että tässä nyt otetaan ne tiedot kahden vuoden
osalta, on hyvä asia.

Itsekin kritisoin tätä siirtymätasausleikkausta Helsingin osalta, koska se heikentää en-
nustettavuutta ja antaa väärän insentiivin ja viestin alueille, että kannattaa tehdä sopeutuk-
sia ja yrittää saavuttaa parempaa talouden tilaa, jolloin myös voi tehdä alueella sitten enem-
män. Toivoisin, että tähän vielä täällä eduskunnassa kiinnitetään huomiota erityisesti.
[Eveliina Heinäluoma: Sen voi perua!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

14.22 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehdin jo perua tuon vastauspuheenvuoron, mutta tuossa kun edustaja Harjanne ja muut helsinkiläiset tätä asiaa kovasti nostivat esiin helsinkiläisen näkökulmasta, että 35 miljoonaa leikataan sieltä, niin en voinut välttyä.

Tämä nyt ei suoraan tähän asiaan liity, mutta sehän on totta, että tuolta läpi Suomen nuoria ihmisiä muuttaa tänne Helsingin alueelle, ja sitä kautta täällä se tilanne on varmaan parempi. Täällä on terveystilanne parempi, on nuorempia ihmisiä, on vähemmän vanhempia ihmisiä. Kun te helsinkiläisinä kritisoitte tätä kovasti, niin pitäisikö tänne Suomeen ehkä tehdä semmoinen kasvattajaseuramaksu, että Helsinki alkaisi maksamaan niille kunnille, jotka kouluttavat niitä nuoria siellä ja lähettävät tänne, [Veronika Honkasalo: Helsinki nyt jo maksaa!] yhä suuremmalla osuudella, [Puhemies koputtaa] kun te nyt näin tätä asiaa kritisoitte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.23 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän soterahoituksen suurin ongelma ei ole se, että Helsingin hyvästä taloudenpidosta rangaistaan, vaan se, että tässä esityksessä ei edelleenkään tartuta siihen suurimpaan ongelmaan eli hyvinvointialueiden alijäämiin ja niiden kattamisvelvollisuuteen ja sen kattamisvelvollisuuden pidentämiseen. En ymmärrä, miksi hallitus ei tätä viestiä ole sieltä kentältä kuullut.

Hyvä asia tässä esityksessä on tämä HYTE-kerroin, niin kuin tässä on jo tullut todettua. Kannustankin kovasti, että siihen entisestään enemmän pitäisi lisätä panostusta ja painotusta keskittää. Mutta sitäkään ei voi tehdä samaan aikaan leikkaamalla peruspalveluista ja siitä hoitoonpääsystä, mistä te olette jo leikanneet aivan liikaa. Esimerkiksi meidän alueella perusterveydenhuollosta terveysasemia on lakkautettu, yöpäivystykseen ja vaativaan leikkaussalitoimintaan pääsyä on Salossa heikennetty. Ei samaan aikaan voi tehdä ennaltaehkäisyä ja leikata peruspalveluista. [Puhemies koputtaa] Ennaltaehkäisyn hedelmät ovat vasta tulevaisuudessa poimittavissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.25 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käyty keskustelu sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta on minua vähän hämmentänyt sen takia, koska minusta meidän suomalaisten pitää kaikkien suomalaisten puolesta taistella ja pitää huoli siitä, että maa on asuttuna. Tulen tuolta syrjäalueelta Ilomantsista, kotikunnastani. Meiltähän leikattiin tämän tarvevakiodun laskelman mukaisesta rahasummasta yli 50 miljoonaa Pohjois-Karjalasta pois, ja sitten ihmetellään meillä päin, miksi asiat ovat näin. Jos olisimme saaneet sen tarvevakiodun laskelman mukaisen rahoituksen, niin kaikki terkkarit toimisivat normaalisti, ei mitään ongelmaa, mutta kun yli 50 miljoonaa tällaiselta alueelta vuodessa leikataan, niin aivan varmasti näkyy: terveyskeskuksia lakkautetaan, palveluja poistetaan.

Kannattaa meidän kaikkien muistaa tässä, asuttakoon sitten vaikka Kauniaisissa taikka Utsjoella: me olemme samoja suomalaisia, meidän on kannettava väestövastuu tässä maassa jokaisesta ihmisestä, myös vahvimasta heikoimpaan ja toisinpäin. Sen pienen ihmisen, joka kaipaa vaikka jalkaleikkaukseen, kun jalka on rikki, pitää päästä leikkaukseen, olkoon hän sitten se Kauniaisissa asuva tai Rovaniemellä tai Ilomantsissa, missä vaan. Me

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

olemme vastuussa näistä ihmisistä, se on kunnia-asia meille. Älkäämme hajottako Suomea [Puhemies koputtaa] tällaisella pikkupolitiikoinnilla, jolla ei ole mitään muuta arvoa kuin turhaan mennyt aika.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.26 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvokas puhemies! Näillä rahoitusmallin muutoksilla ei tavoitella tässä hetkessä tapahtuvia säästöjä, vaan niillä on suoria vaikutuksia siihen, miten hyvinvointialueet pystyvät vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin. Rahoituksen täytyy ohjata tekemään oikeita asioita. On tärkeämpää keskittyä ennaltaehkäisemään, hoitamaan ajoissa ja estämään ongelmien syventymistä.

Kuten kaikissa muutoksissa, on huomioitu valtiontalouden tasapaino sekä alueellinen oikeudenmukaisuus. Lakisääteisten palvelujen järjestämisen edellytykset eivät vaarannu millään alueella. Aluekohtaiset vaikutukset jäävät vuoden 2026 osalta pieniksi, ja kaikkien alueiden rahoitus kasvaa absoluuttisesti. Tavoittemme on kestävä, kannustava ja vakaa järjestelmä. Hyvä niin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

14.27 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän hyvin Helsingin huolen, mutta ehkä tässä olisi hyvä ajatella myöskin koko maata ja meidän sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusjärjestelmää. Me ollaan pitkälti tunnustettu ja tunnustettu, että meillä on tässä järjestelmässä, sen rahoituksessa valuvikoja, ja silloin kun on valuvikoja, niin pitäisi keskittyä minun mielestäni sen muotin korjaamiseen. Nyt se iso haastehan on tässä, että tässä ei muottiin kosketa, että tehdään pientä hienosäätöä ja muun muassa se siirtymätasausjärjestelmä jää sinne jonnekin ensi vuoteen. Se tarkoittaa sitä, että käytännössä nämä isot ongelmat jäävät seuraavan hallituksen ratkottaviksi. Toivoisin, että oltaisiin otettu kunnianhimoisempi ratkaisu ja katsottu niitä oikeita valuvikoja koko maan osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kumpula-Natri.

14.28 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kuulut vielä kukaan ministeriltä järkiperusteluja siihen, että hyvinvointialueiden rahoitusten tasapainotusta olisi voinut kattaa useamman vuoden aikana. Tästä teille antoi viimeksi tammi-kuussa suosituksen talouspolitiikan arviointineuvosto, ja tätä johdetta ette halunneet ottaa.

Sen sijaan tähän rinnalle tuli vielä käsittämätön taloutensa hyvin hoitaneen Helsingin riisto. 35 miljoonan leikkaus oli esityksessä, jonka jälkeen piti olla kuulemiskierros, ja mitään ei tapahtunut. Tämä itsepäisyys, härkäpäisyys suoraan sanottuna, alkaa käydä meidän hyvinvointipalvelujen laadukkaan tuottamisen ja laadukkaaseen uuteen järjestelmään siirtymisen kustannukseksi. Leikkaus väärään aikaan käy kalliimmaksi myöhemmin. 260 lastensuojelun hoidon tai kymmenientuhansien terveyskeskuskäyntien leikkaaminen Helsingiltä ei ole pieni leikkaus, ja sen takia 35 miljoonaa tuntuu kyllä väärillä taskuilla käyneeltä leikkaukselta. Helsingissä väestö kasvaa vuosittain, joten on aivan kohtuullista, että ra- haakin tulee pikkuisen lisää [Puhemies koputtaa] myös valtion kautta.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koulumies. [Eveliina Heinäluoma: Vastauspuheenvuoro Helsingin uudelta kaupunginvaltuutetulta!]

14.29 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmin, kun sosiaali- ja terveyspalvelut olivat vielä kuntien vastuulla, mikä oli minun mielestäni hyvä, valta järjestää palvelut ja vastuu järjestää niihin rahoitus olivat kaikki samoissa käsissä, eli valta ja vastuu olivat samalla taholla, ja se tuottaa tervettä toimintaa. No, tämä Marinin hallituksen sote irrotti vallan ja vastuun toisistaan, ja nyt rahoitus kiertää valtion kassan kautta, ja sitten se jaetaan edelleen sieltä tämmöisillä hämärillä ja aika aluepoliittisilla tarverahoitusarvioilla. Nyt me nähdään tämän lopputulos, ja minä pidän isona ongelmana sitä, että sellaiselta alueelta, niin kuin nyt Helsingiltä, otetaan rahoitusta pois, kun se on hoitanut taloutensa vastuullisesti. Tämä kannustinongelma tulee näkymään varmaan tulevaisuudessa myös muilla hyvinvointialueilla. Kuka enää haluaa järjestää vastuullisesti näitä palveluita ja järjestää taloutta vastuullisesti, jos siitä tällä lailla rangaistaan? [Eveliina Heinäluoma: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.30 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on niin laaja, kaikki puolueet kattava rintama tämän Helsinki-epäkohdan korjaamiseksi, että uskon, että se tulee hoidetuksi, enkä sen takia nyt puutu tässä yhteydessä siihen.

Tässä on minusta nyt tehty pari ihan hyvää ehdotusta: tämä HYTE-kertoimen nosto puoleentoista prosenttiin, vaikka ne kriteerit on aina vaikea määritellä, ja toinen on se, että otetaan tarvevakioinneissa kaksi vuotta huomioon. Sama ongelmahan oli sairaanhoitopiireillä aikanaan, kun katsottiin vain edellisen vuoden rahoitusta, kun olisi voitu katsoa kahta tai kolmea.

Mutta niin kuin täällä on muutamassa puheenvuorossa nostettu esille, se iso kysymys on ratkaisematta. Eli ensimmäisenä vuotena, kun sote alkoi, inflaatio oli suuri ja kunnat olivat alimitoitaneet vuoden 22 budjetit, joiden piti siirtyä vuodelle 23. Siitä tuli viiden prosenttiyksikön suuruinen gäppi, kuoppa, joka oli 1,4 miljardia. Sama toistui 1,2 miljardin suuruisena seuraavana vuonna. Ja vaikka näistä saadaan kompensatio nyt tälle vuodelle ja ensi vuodelle, niin se koko neljä vuotta jää niin merkittävästi vajaaksi, että sen takia alueilla on tehty aivan vääränlaisia leikkauksia ja toimenpiteitä, [Puhemies koputtaa] ja tämä jäi nyt kokonaan tässä vaiheessa ratkaisematta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

14.31 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on kannustaa koko Suomen hyvinvointialueita asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, parantaa rahoituksen kohdentumista ja ennakoitavuutta sekä toteuttaa julkisen talouden suunnitelmassa linjatut siirtymätasausten kerta-luontoiset säästöt vuosina 2026 ja 2027.

HYTE-rahoitusosuuden nosto toimii yhtenä keinona hillitä pitkäaikaisia sote-kustannuksia. Rahoitusmallin tarkastus, kuten palvelutarvekertoimien laskenta kahden vuoden keskiarvoilla, parantaa rahoituksen ennakoitavuutta ja oikeudenmukaista kohdentumista. HYTE-kertoimen korotus kannustaa hyvinvointialueita tiivistämään erityisesti yhteistyötä

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

kuntien kanssa. Hyvinvointialueiden ja kuntien HYTE-rahoituksen yhteensovittaminen on siis keskeistä, jotta toimet eivät päällekkäisty tai jää vajaiksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

14.32 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämän esityksen muutosten tarkoituksena on kannustaa hyvinvointialueita edistämään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, ja sehän on hieno tavoite. Tässä esityksessä on sekä kannatettavia että ongelmallisia esityksiä, mutta tavoite olisi paremmin saavutettavissa ilman hallituksen leikkauksia sotepalveluihin.

Tässä esityksessä on mukana leikkauksia, ja ne kohdistuvat paitsi Helsinkiin myös koko rahoitusjärjestelmän uskottavuuteen. Hallitus sanoo jokaisesta soteleikkauksesta, että suhteessa kokonaisuuteen leikkaus on pieni, mutta kokonaisuudessaan hallituksen linja kaikkine leikkauksineen on kuitenkin kova isku julkisille sosiaali- ja terveyspalveluille.

Juuri asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen olisi helpompaa, jos hallitus priorisoisi sotesektoria. Nyt alueiden taloudellinen tilanne on niin vaikea, että ennaltaehkäisevä työ ja varhainen hoito eivät toteudu riittävästi kaikkialla, ja tähän hallitus ei hakenut ratkaisuja puoliväliriihessä, ei ollut rahaa tähän. Suurituloisille oli kuitenkin varaa antaa suuria veronkevennyksiä, ja se on arvovalinta ja epäoikeudenmukainen sellainen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.34 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuusi vuotta ollut helsinkiläinen kansanedustaja, ja aika harvoin helsinkiläiset edustajat täällä puhuvat Helsingin puolesta, ja mielestäni tässäkin keskustelussa olisi hyvä huomata se, että nyt puhutaan Helsingin lisäleikkauksesta, joka koskee myös ihan koko maata. Tämä antaa todella huonon signaalin.

Ministeri sanoi, että tällä 35 miljoonan lisäleikkauksella ei ole kielteisiä vaikutuksia Helsingin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Siis miten voi sanoa tällaista? 35 miljoonaa euroa. Edustaja Pekonen täällä sanoi, että se on noin 300 000 terveystieteiden opiskelijaa tai 230 paikkaa lastensuojelun sijaishuollossa. Nämä ovat aivan todella suuria summia, ja sen lisäksi on hyvä muistaa myös se, että Helsinki päärahoittaa HUSia, eli nämä iskevät myös suoraan HUSin toimintaan. Mutta ei hätää — ei ole kielteisiä vaikutuksia ilmeisesti nyt sitten tällä lisäleikkauksella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

14.35 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat taloudellisissa vaikeuksissa, ja meilläkin ovat yt:t ja palveluverkkouudistukset käynnissä. Sinänsähän tämä on aika kosmeettinen muutos, ja kannatan sitä hyvinvointikertojen nostamista, mutta en ole ollenkaan varma noitten kriteereitten toimivuudesta ja siitä, ovatko ne kannustavia sitten tekemään oikeasti. Kyllä tällä HYTE-työllä olisi aidosti saavutettavissa säästöjä terveydenhuollon puolella, ja kun tähän vielä kumppanina liittyvät kunnat yhtä olennaisesti.

No, sitten tähän isoon kuvaan: Ministeri sanoi, että rahoituslain seuraava vaihe on tulossa, ja toivottavasti on tulossa tähän malliin, mikä kohtelee epäoikeudenmukaisesti erityi-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

sesti Lappia ja Pohjois-Karjalaa. Meille jää vuonna 29 siitä 81 miljoonan siirtymätasauksen vähennyksestä pysyvästi yli 50 miljoonaa Lapille ja Pohjois-Karjalalle hoidettavaksi. Ja kun tiedetään niitten alueitten tilanne, niin kyllä nyt toivoisin, että siinä seuraavassa rahoituslain vaiheessa [Puhemies koputtaa] nyt ihan aidosti otettaisiin tämä asia esille. [Puhemies: Aika!] Helsinki on pieni murhe tässä kokonaisuudessa, mutta ymmärrän täysin tämän Helsingin puheenvuoron. [Eveliina Heinäluoma: Ihan hyvä huomio loppuun!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

14.36 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tämän periaatteen rikkomiseen, että kannustettaisiin tasapainottamaan taloutta. Se rikotaan tällä kahden vuoden kertaluontoisella säästöllä, joka eduskunnalle esitetään Helsingille laitettavaksi. Kun näin tämän ensi kertaa, ajattelin, että tässä on kyllä tullut tapaturma ministerille. Odotin kyllä lausuntokierroksen jälkeen, että tämä korjattaisiin. Eli tämä lähettää aivan väärän viestin hyvinvointialueille, joita pitäisi nyt kannustaa tasapainottamaan taloutta ja samalla turvaamaan palveluita. [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin! — Veronika Honkasalo: Mitä aiotte tehdä?] Mielestäni on tärkeää, että tämä saataisiin nyt tästä korjattua.

En yhtään ole puhunut tässä vielä, mitä vaikutuksia tällä on Helsinkiin. Totta kaihan sillä on vaikutuksia, ja erityisen huolissani olen siitä, että HUS on tehnyt valtavat sopeuttamistoimet, aivan merkittävät, [Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä!] ja saanut taloutensa tasapainoon, ja nyt tämä leikkaus vaikeuttaa HUS-kuntayhtymän rahoittamismahdollisuuksia Helsingin osalta. Tästä kannan myöskin huolta. Todellakin pidän tärkeänä, että tämä rahoitusmalli ei ole sellainen, [Puhemies koputtaa] että sääntöjä muutetaan kesken pelin. [Puhemies koputtaa] Se ei ole reilua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

14.37 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä HYTE-kertoimen kasvattaminen on positiivinen asia täällä rahoitusjärjestelmän sisällä. Tosiasia on kuitenkin se, että tämä siirtää vain toisista rahoituskohteista eli tästä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeesta pudottaa sitä 0,25 prosenttia ja asukasmääräkerrointa 0,25 prosenttia, eli rahaa jaetaan täällä rakenteen sisällä. Sinänsä tämä on ihan oikea suunta, tämä tuo siihen sitä kannustavuutta, mutta miten nämä mittarit, jotka täällä ovat — näitä on yksitoista mittaria, joilla tätä HYTE-kerrointa arvioidaan — kuinka hyvin ne ohjaavat sitä rahoituksen käyttämistä sitten jatkossa? Se on minusta aika iso kysymys.

Sitten tämä suuruusluokka. Täytyy muistaa, että kun tässä puhutaan noin puolesta prosentista, niin se on ehkä noin 130—140 miljoonaa euroa, mitä siirretään täällä rahoituksen sisällä. Siitä kokoluokasta tässä [Puhemies koputtaa] nyt puhutaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kaksi pyydettyä vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro. Tässä tuli niin paljon viestiä. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina. [Aki Lindén: Aika yksisuuntaista!]

14.39 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena oli tosiaan kannustaa hyvinvointialueita edistämään asuk-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

kaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä päivittää rahoituksen määräytymisperusteita. Kuten täällä edellä puhuneet kollegat ovat hyvin todenneet, ei taloutta hyvin hoitaneen Helsingin rahojen vienti esimerkkinä kannusta meitä muita alueita juurikaan huolehtimaan aluetaloudesta. Kollega Kvarnström totesi oikein hyvin, että tämä esitys on leikkaus soterahoitusjärjestelmän uskottavuudelle.

Hyvinvointialueiden rahoitusta pitäisi arvioida kokonaisuutena, jotta pystyttäisiin paremmin arvioimaan vaikutukset. Soterahoituksen laskentaperusteiden tulisi aina olla läpinäkyvät ja ennustettavammat. Yhden tekijän HYTE-kertoimen muuttamisen sijaan tulisi arvioida hyvinvointialueiden rahoitusta kokonaisuudessaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

14.40 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin kyllähän suurin uutinen on se, että mikäli ne hallituspuolueiden edustajat Helsingistä ja Uudeltamaalta, ketkä täällä ovat puheenvuoroja käyttäneet, pitävät sanansa, niin tämä Helsingin leikkaushan kaatuu. Jos kaikki todella pitävät sanansa, mitä tässä salissa on nyt sanottu, niin tämä lisäleikkaus Helsingillehän kaatuu. Olisikin nyt hyvä tietää vastuuministeriltä, minkälaisia korvaavia toimenpiteitä hallitus on suunnitellut sille, että tätä 35 miljoonan euron säästöä ei tulla saavuttamaan, koska luotan kyllä hallituspuolueiden kollegoihin, että pidätte varmasti sanastanne kiinni ja tulette kaatamaan tämän esityksen opposition tuella.

Tämä on siksikin tärkeätä, että ei voi olla niin, että me lähetämme viestin juuri heille, jotka hoitavat asiansa vastuullisesti, että ensimmäisenä, kun tulee tiukka paikka, valtion käsi on teidän taskuissanne. Minä en tule Helsingistä, tulen läntiseltä Uudeltamaalta, enkä toivo, että kun me hoidamme hommamme vastuullisesti, niin seuraavaksi hallituksen käsi on meidän taskussamme, [Aino-Kaisa Pekonen: Nimenomaan! — Puhemies koputtaa] Mutta olen kiitollinen siitä, että hallituspuolueiden edustajat täällä näemmä kaatavat [Puhemies: Aika!] tämän esityksen. [Eveliina Heinäluoma: Hieno uutinen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen, viisi minuuttia.

14.41 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu rahoituksen kannustavuudesta, ja haluan sanoa, että hallituksessa meidän kaikkein tärkein tehtävämme tässä rahoitusmallin uudistamisessa on ollut tähän asti se, että me lisäämme rahoitusmallin kannustavuutta, ja kannusteita on tullut lisää. Me olemme tuoneet tänne eduskuntaan jo aikaisemmassa vaiheessa omavastuun, jolla kannustetaan hillitsemään kustannuksia. Nyt kaikkein tärkein asia tässä esityksessä on HYTE-kertoimen kasvattaminen. Kannustamme terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen tällä esityksellä.

Kannusteet säilyvät myöskin Helsingillä. Helsingin nykyisestä rahoituksesta ei leikata tässä. Helsinki saa vain vähän vähemmän lisää, mutta Helsinki saa jopa enemmän lisää kuin suhteessa muut alueet, eli tämä on hyvä muistaa myöskin tässä uudistuksessa. [Veronika Honkasalo: Ohhoh!]

Kyse ei myöskään ole tässä yksittäisessä kertaleikkauksessa rahoitusmallin pysyvistä muutoksesta, vaan erillisestä kertaluontoisesta säästöstä, joka on tullut tavallaan tämän rahoitusmallin päälle. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Toivon, että tämäntyyppisiä erillisiä säästöjä ei tähän rahoitusmalliin jouduta jatkossa tekemään. Tämä keskustelu osoittaa

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

sen, että sellaisen kohdentaminen alueiden välillä on erittäin vaikeaa, kun meidän pitää katsoa koko maan tasoa. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Kyse on siis väliaikaisesta muutoksesta vuosille 26 ja 27, joka ei ole 35 miljoonaa vuositasolla, vaan se on 15 miljoonaa vuonna 26 ja 20 miljoonaa vuonna 27. Tässä ei esitetä muitten alueitten siirtymätasauksia muutettavaksi.

Täällä kysyttiin sitä, oliko lausunnoilla — kyllä, lausunnoilla oli myöskin vaihtoehto siitä, että näitä leikkauksia olisi tehty myöskin muilta siirtymätasauslisää saavilta alueilta. Sitä arvioitiin, ja siihen oli alueitten mahdollista lausua, ja tässä johtopäätöksessä otettiin huomioon myöskin alueitten lausuntopalaute. Mutta ottaen huomioon muitten siirtymätasauslisää saavien alueitten tilanteet ja alijäämien kattamisvelvollisuus 26, niiltä ei ole rahoituksen riittävyyden näkökulmasta perusteltua leikata lisää tätä rahoitusta. [Eveliina Heinäluoma: Ja millä perusteella Helsingiltä sitten?]

Helsinki on tehnyt uudistuksen alkuvuosina, molempina vuosina, ylijäämää noin 30 miljoonaa euroa, [Veronika Honkasalon välihuuto] eli rahoitus on ylittänyt palveluitten kustannukset. On hyvä tosiaan palauttaa mieleen se, että Helsingin rahoitus on ollut turvattua suhteessa muihin alueisiin. Tässä Helsingin mallihan erottuu muista alueista siinä, että tämä järjestämisvastuu on säilynyt kaupungilla, eikä silloin ole syntynyt muita alueita vastaavia muutoskustannuksia esimerkiksi tässä yhteydessä. [Eveliina Heinäluoma: Sekö on se peruste leikata?]

Siirtymätasaus on myöskin muita alueita suurempi, koska Helsingillä ei ollut vastaavaa kannustinta minimoida kustannuksia kuin ehkä muilla alueilla on ollut. [Veronika Honkasalo: Miten niin? — Eveliina Heinäluoman välihuuto] Myöskin muitten alueitten tekemän alijäämän vuoksi laskennallinen rahoitus Helsingille kasvaa tämän jälkikäteistarkistuksen vuoksi mittavasti, vaikka Helsingillä itsellään ei ole katettavaa alijäämää. Näillä muilta siirtymätasauslisää saavilla alueilla on vuoden 26 loppuun katettavaa alijäämää yli 500 euroa asukasta kohti, tai Pohjanmaalla vähän vähemmän, mutta kuitenkin yleisesti tätä mittaluokkaa. Eli Helsinki on ainoa ylijäämää tehnyt alue ja saa siitä huolimatta mittavan osuuden jälkikäteistarkistuksesta.

Eli jos me otetaan huomioon se, että Helsingin tilinpäätös on ollut noin 30 miljoonaa euroa ylijäämäinen sekä 23 että 24, eli yhteensä ylijäämää on tehty 60 miljoonaa, ja muilla alueilla on ollut alijäämää, niin Helsingille tästä johtuen, kun katsotaan tätä jälkikäteistarkistusta, kohdistuu jälkikäteistarkistuksessa tänä vuonna noin 150 miljoonaa euroa lisää rahoitusta ja vuonna 26 arviolta noin 140 miljoonaa lisää rahoitusta, [Sari Sarkomaan välihuuto] ja ehdotettu leikkaus on tähän verrattuna mittakaavaltaan varsin maltillinen. Ja jos me suhteutetaan tämä vielä Helsingin saamaan kokonaisrahoitukseen, joka on 3,1 miljardia eli 3 100 miljoonaa euroa, niin tämä säästö on noin 0,5 prosenttia vuonna 26. [Veronika Honkasalo: Ne on lillukanvarsia! — Eveliina Heinäluoman välihuuto]

Lisäksi ehkä vielä tuon tähän sen, että se, mikä kuvaa tätä Helsingin parempaa tilannetta, on menojen kasvutahti. Rahoitusmalli ei kannusta Helsinkiä samanlaiseen kustannusten hillintään kuin muuta maata. Jos me katsotaan koko maan tasolla, sotemenojen kasvu, pois lukien Helsinki, on talousarvioitten mukaan tänä vuonna keskimäärin noin 2,5 prosenttia, ja tässä aluekohtaisia eroja toki on, mutta Helsingin talousarvion mukaan kasvu tänä vuonna on 8,9 prosenttia plus sitten tämä 40 miljoonan ylijäämä. Eli Helsingissä rahoitus ja kertynyt ylijäämä mahdollistaisivat sen, että sotemenot kasvaisivat lähes 9 prosenttia myöskin vuonna 26, [Veronika Honkasalo: Helsinki kasvaa!] ja tämä perustuu tähän julkisen talouden suunnitelman rahoituksen riittävyyden arviointiin.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Haluan sanoa tällä, että Helsingin rahoitus ei vaarannu tästä huolimatta, että tällainen niipistys tässä tehdään. Joka tapauksessa Helsingin rahoitus tulee kasvamaan. Tämä rahoitusmalli kannustaa myöskin Helsinkiä jatkossakin, [Eveliina Heinäluoma: Ei kannusta!] ja tätä rahoitusmallia on kehitetty kannustavaan suuntaan. Eli tämä kokonaiskuva on tosi tärkeä olla tässä mukana. [Veronika Honkasalo: Mikä kokonaiskuva?] Tämä on harmillinen tilanne Helsingille, mutta tämä on koko maan tasolla arvioituna se järkevin asia. Mutta luotan, että nyt kun tämä lakiesitys lähtee täällä arvioitavaksi, niin eduskunta arvioi sen omalta osaltaan ja tekee omat johtopäätöksensä sitten siitä.

Kun täällä vielä, lopuksi, on nostettu näitä muita tarpeita tämän rahoitusmallin uudistamiselle, niin tässä on vielä tarpeita, ja tämän rahoitusmallin kehittäminen jatkuu. Me ollaan tosiaan silloin aikaisemmin tuotu tämä omavastuu, ja nyt tuotiin tämä HYTE-kerroin, tuli tämä terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon painotusten lakisääteinen päivitys. Tässä on mukana se palvelutarvekerrointen huomioon ottaminen kahden vuoden tasolla ja sitten pelastustoimen riskikertoimen tarkennus. Nämä ovat niitä sisällöllisiä muutoksia, mitä tuotiin nyt. Sitten vielä kolmannessa vaiheessa me tullaan arvioimaan tarvemallia ja olosuhdetekijöitten päivitystarpeita ja siirtymätasausmallin [Puhemies koputtaa] toimivuutta kaikkiaan, eli rahoitusmallin uudistaminen jatkuu edelleen. — Kiitoksia. [Veronika Honkasalo: Millä tavalla tämä on koko maan etu?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.47

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.22.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Sarkomaa.

19.22 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan käsittelyssä on hyvinvointialueiden rahoitusta koskevan lain muutos. Hyvä, että hallituspuolueet ovat hereillä, kun oppositio näyttää ainakin osin väsähtäneen, kun ei salissa ollut vihreiden puheenvuoroa.

Ihan aluksi totean, että hallituksen ja eduskunnan aivan keskeinen tehtävä on tukea hyvinvointialueiden onnistumista erittäin haastavassa tehtävässä. Meidän on kyettävä turvaamaan yhdenvertaiset ihmisten tärkeät palvelut ja samalla hillitsemään kustannusten kasvua. Tässä maan hallitus on tehnyt hyvää työtä. Hallitusohjelmassa taitaa olla useita kymmeniä sivuja hyvinvointialueiden tukemiseksi ja tässä tehtävässä onnistumiseksi, ja ministeri Ikonen on tehnyt ahkeraa työtä ja tuonut eduskuntaan hyviä lakiesityksiä, joita olemme vieneet sitten eteenpäin. Edellisen hallituksen luoma rahoitusmalli on monin tavoin keskeneräinen. Valtiovarainvaliokunnassa käsitelimme sitä yli hallitus—oppositio-rajojen ja nostimme esille sen ongelmat. Yksi keskeinen ongelma on se, että kannusteet ovat hyvin vähäiset, josko melkein olemattomat, hyvinvointialueille tehdä asioita paremmin.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Korjaustoimia siis tarvitaan, ja sanonkin, että kun tämä lakiesitys tuli kaikilta osilta tietooni, sanoin ja sanon tässäkin, että se oli kyllä pettymys. Eli tähän käsittelyssä olevaan lakiesitykseen sisältyvät Helsingin pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen ylimääräiset leikkaukset, joita aikaisemmin ei soterahoitukseen tällä tavalla ole tehty. Eli tässä leikattaisiin terveydenhuollon rahoitusta Helsingiltä ensi vuonna 15 miljoonaa ja seuraavana vuonna 20 miljoonaa euroa, eli ne ovat kertaluontoisia leikkauksia. Se, mikä tässä on erityisen ongelmallista mielestäni, on se, että tätä leikkausta perustellaan sillä, että Helsingin kaupunki teki ainoana sotealueena ylijäämää viime ja edellisvuonna. Tätä esitystä on kyllä mahdoton niellä purematta, jos silloinkaan. Hyvästä taloudenpidosta ranskaiseminen on aivan täysin väärä viesti. Jos on niin, että talouden tasapainottamisesta seuraa leikkauksia, niin se on kyllä omiaan jarruttamaan välttämätöntä kustannusten hillintää, ja haittavaikutus tai ainakin riski siihen kasvaa, koska tämä vaikuttaa jokaiseen hyvinvointialueeseen. Sitä tässä pyydän myöskin ministeriä miettimään, ja pyysin aikaisemmin käydystä debattikeskustelussakin.

Kun kuulin tästä lakiesityksen kohdasta ensimmäistä kertaa, ajattelin, että onkohan tässä nyt tehty ministeriössä työtapaturma tai vahinko. Olen nyt sitä mieltä, että kun tämä lausuntokierroksen jälkeen edelleen tuli tällaisena, niin nyt olisi viisasta ja välttämätöntä eduskunnan vielä kerran tätä arvioida, eli kannusteita pitäisi lisätä eikä vähentää.

On myös todettava, että jos tämä periaate on hankala ja täysin lähestulkoon mahdoton hyväksyä, että hyvästä työstä rangaistaan, niin kyllähän näiden lakiesityksen siirtymätasauksen kertaluontoisten säästöjen taloudelliset vaikutuksetkin ovat Helsinkiin merkittävät, niin ettei niitä missään nimessä pidä vähätellä. Erityisesti kannan huolta myös siitä, että leikkaus vaikuttaisi myös Helsingin mahdollisuuksiin rahoittaa HUS-yhtymän toimintaa riittävästi. HUS on juuri tehnyt erittäin merkittävät sopeuttamistoimet, jotta saisi taloutensa tasapainoon, ja nyt myös epäsuorasti tässä HUSia rangaistaan. Eli on hyvin tärkeää ja vahva viestini on, että hyvinvointialueiden on voitava luottaa siihen, että hyvä taloudenpito kannattaa aina ja siitä ennemmin palkitaan kuin rangaistaan.

On kannatettavaa, että rahoituksen määräytymistekijöitä esitetään muutettavaksi siten, että aluekohtaisten palvelukertoimien laskennassa tiedot otetaan kahdelta viimeiseltä vuodelta huomioon ja siten nämä määräytyvät keskiarvoina. Tätä kannatan tässä esityksessä.

Sen sijaan haluan kiinnittää huomiota pelastustoimen riskikertoiimeen: Sen laskentaperusteet herättävät kysymyksiä. Tämä on ollut aiemminkin esillä, mutta on tärkeää eduskunnassa käydä vielä läpi, perustuvatko nämä aidosti alueen onnettomuusriskeihin. Tämä on tärkeää käydä läpi. Jos katsoo esimerkiksi Helsingin tilannetta, niin tilanne on hyvin haastava, ja ennen kuin nämä viedään asetuksesta lakiin, on tärkeää, että tätä tarkastellaan. Hyvä, että sisäasiainministeriössä on tähän liittyvää tutkimusta ja tämä asia katsotaan ja toivottavasti saadaan paremmin kohdilleen.

No, käsittelyssä olevassa esityksessä on myöskin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella kohdennettava rahoituksen nostaminen, eli se nostetaan prosentista puoleentoista prosenttiin. Tämä tavoite, että kannustetaan hyvinvointialueita edistämään terveyttä ja hyvinvointia, on hyvä, mutta se, mikä eduskunnan on syytä käydä läpi ja myöskin valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointi- ja terveysjaostossa, on tämä HYTE-kertoimen noston rahoitus, onko se tehty tarkoituksenmukaisella tavalla ja kannustaako se kaikkia alueita. Mielestäni tulisi myös pohtia, että kun katsotaan näitä HYTE-indikaattoreita, niin katsotaanko siinä absoluuttisia toteutumia vai suhteellisia muutoksia. Eli tämä malli, joka tähän on rakennettu, on todella tärkeää myöskin läpivalaista. En nyt sano, onko se

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

hyvä vai huono, mutta arvioida se pitää, ja paljon se herättää myöskin kysymyksiä. Rahoitusmalli on kovin monimutkainen, ja on tärkeää, että se käydään läpi. Lähetekeskustelussa suoranaista kantaa ehkä en vielä ota tähän absoluuttiseen tai suhteelliseen tarkasteluun.

Puhemies! On aivan olennaista, että rahoitusmallin muutoksella ja muilla käytettävillä ohjauskeinoilla saadaan hyvinvointialueet ja tietenkin myös kunnat vahvistamaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Jos ministeri olisi paikalla — mutta tämä venyi tänne iltaan, ja ymmärrän, ettei ole — olisin kysynyt, millaisia lisätoimia on tässä vielä tulossa.

Ihan lopuksi totean hyvinvointialueiden rahoitusmallista, että se ei eduskunnankaan useasti toistaman kannan mukaan ota riittävästi huomioon yliopistollisten sairaaloiden kustannusrakennetta eikä valtakunnallisesti keskitettyjä vastuuta. Tähän viitataan hallitusohjelmassa, että näitä on luvassa tarkastella, ainakin hallitusohjelman mukaan. Näihin ovat myöskin valtiovarainvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittäneet huomiota, viimeksi budjettimietinnössä ja siitä annetussa lausunnossa.

Nostan esille ihan viimeisenä sen, että HUS kantaa merkittävimmän vastuun koko Suomen vaativammasta hoidosta, kuten lasten sydänkirurgiasta ja elinsiirroista, [Puhemies koputtaa] ja tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että yliopistollisten sairaaloiden rahoitusta katsotaan niin, että se on oikeudenmukainen suhteessa niiden vastuisiin. Alleviivaan sitä, että eduskunta on tähän vakavaa huomiota kiinnittänyt ja myöskin hallitusohjelmassa tämä on mainittu. Eli toimenpiteitäkin näiden osalta on varmasti luvassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela poissa, edustaja Strandman poissa. — Edustaja Kallio. [Aki Lindén: Edustaja Sarkomaalla oli hyvä puheenvuoro! — Juha Hänninen: Kuten aina! — Aki Lindén: Tällä kertaa ainakin!]

19.30 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on tosiaan käsittelyssä hyvinvointialueiden rahoituslain uudistus, mutta jotta saadaan perspektiiviä siihen, mistä nyt puhutaan, on hieman syytä kerrata tähän mennessä tapahtunutta:

Tähän saakkahan hallitus on keskittynyt hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaamiseen. Tämän seurauksena hyvinvointialueet ovat joutuneet heikentämään erityisesti lähipalveluja, mikä on näkynyt muun muassa perusterveydenhuollossa. Vaikka heikennysten juurisyynä ovat hallituksen toimet, syyllisiksi on haluttu leimata hyvinvointialueiden päättäjät. Tässä tosin kummastusta herättää myös se, että hallituspuolueiden edustajat ovat olleet eri mieltä täällä salissa ja hyvinvointialueilla. Rattaita löytyy samasta tallista siten useampia. Rahoitusleikkauksiin liittyy myös se, että hallitus on siirtänyt hyvinvointialueiden ohjausvallan suurelta osin valtiovarainministeriöön, ministeriöön, jossa ei ole minikäänlaista sotealan substanssiosaamista — malliesimerkki purramaisesta politiikasta, missä ihminen on siirretty sivurooliin. Hallitus on myös sivuuttanut talouspolitiikan arviointineuvoston näkemykset. Arviointineuvoston mielestä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa tulisi pidentää, koska alijäämät johtuvat monien ulkoisten syiden aiheuttamasta alimitoitetusta rahoituksesta vuosille 23—24. Vaikka hallituspuolueissa kaikki ongelmat sysätään hyvinvointialueiden päättäjien syyksi, on hallitus itse rapauttanut toistuvasti hyvinvointialueiden itsehallintoa. Tästä räikein esimerkki on yöpäivystyksen järjestämisen kieltäminen laissa luetelluissa sairaaloissa. Velvoite yöpäivystyksiin ei poistunut, mutta hallitus puuttui toteuttamistapaan.

Nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä tarkemmin analysoimalla voi nähdä, ettei se puutu kaikista keskeisimpään kysymykseen: millä tavoin siirtymäkauden tasausjärjestelmästä

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

päästään pysyvään, kestäväan ja oikein mitoitettuun rahoitukseen? Vai jättääkö hallitus senkin asian hoitamisen seuraavalle hallitukselle?

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoituslaki on erittäin vaativa ja laaja kokonaisuus. Se tehtiin valtakunnan parhaimman asiantuntijatietämyksen perusteella. Samalla jokainen vähänkään arkijärjellä varustettu tiesi, että rahoitusmallin toimivuutta joudutaan tarkastelemaan hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen jälkeen. Samalla tavoin myös siirtymätasausmallin toimivuutta ja vaikutuksia on arvioitava uudistuksen voimaantulon jälkeen, ja tämä tarve on todettu myös hallitusohjelmassa. Tämän vuoksi on hämentävää, ettei hallitus ole paneutunut rahoituksen siirtymäjärjestelmän toimivuuteen niin, että sitä arvioitaisiin kokonaisuutena. Tähän velvoittaa myös oikeuskanslerin tuore ratkaisu kahden hyvinvointialueen kanteeseen. Sen sijaan hallitus tekee sirpalemaisesti yksittäisiä linjauksia päivityksistä ja päivittämättä jättämisistä. Tästäkin näyttää tulleen enemmän politiikanteon väline kuin politiikantekemisen kohde.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin tehtävä on valvoa hallituksen toiminnan lainmukaisuutta. Oikeuskansleri antoi huhtikuussa ratkaisunsa Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden tekemään kanteluun hyvinvointialueissa säädetystä määräajasta alijäämän kattamiseen. Hyvinvointialueiden kantelun mukaan alijäämän kattamisvelvoite on ristiriidassa hyvinvointialueiden lakisääteisten ja alueen asukkaiden tarpeiden näkökulmasta riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvelvollisuuden kanssa. Oikeuskansleri esittää päätöksessään hallitukselle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle käsityksensä tarvittavista jatkotoimista, joissa mainitaan muun muassa seuraavat toimet: hyvinvointialueiden rahoituksen turvaaminen ja tietopohjan parantaminen, hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:n mukaisen lisärahoituksen tarpeen arviointi nykyisen lainsäädännön mukaisena, ja kolmantena, jos rahoituksen riittävyteen liittyy systeemisiä ongelmia, voidaan harkita myös hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan hyvinvointialuelain 115 §:n sisältöä ja määräaikoja, ja tässä harkinnassa on perusteltua ottaa huomioon perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen yhtenä painavana näkökohtana. Voidaan perustellusti kysyä vastuuministeriltä: millä tavoin hallitus vastaa näihin oikeuskanslerin esityksiin? Tähän mennessä hallitus on keskittynyt lähinnä rahoitusleikkauksiin sekä yksittäisiin, hajanaisiin, pieniin uudistuksiin ilman kokonaisuuden tarkastelua ja ymmärrystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.35 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka on vahva sosiaali- ja terveydenhuolto, joka takaa hoidon oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti kaikille. Tämän periaatteen turvaaminen edellyttää toimivaa ja kestävää rahoitusjärjestelmää. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta tähtää juuri siihen, että palvelut turvataan ja järjestelmän vakautta vahvistetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ehdottaa hyvinvointialueiden rahoituslakiin muutoksia, joilla vahvistetaan rahoitusmallin kannattavuutta ja kannustavuutta ja kohdentavuutta. Esityksen taustalla on tavoite hillitä kustannusten kasvua mutta samalla turvata perustuslain mukaiset sosiaali- ja terveystalvelut. Keskeinen muutos koskee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdennettavan rahoituksen osuuden kasvattamista. Muutoksen tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita pitkäjänteisiin toimiin, joilla ennaltaehkäistään

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

sairastavuutta, vähennetään palvelutarvetta ja parannetaan alueellista vaikuttavuutta. Tällainen ennakoiva työ on pitkällä aikavälillä sekä inhimillisesti että taloudellisesti järkevää. Hoitoonpääsyn turvaaminen ja varmistaminen on tärkein tehtävämme.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä rahoitusmallin muutoksilla ei tavoitella tässä hetkessä tapahtuvia säästöjä, vaan niillä on suoria vaikutuksia siihen, miten hyvinvointialueet pysyvät vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin. Rahoituksen täytyy ohjata tekemään oikeita asioita. On tärkeämpää keskittyä ennaltaehkäisemään, hoitamaan ajoissa ja estämään ongelmien syvenemistä. Kuten kaikissa muutoksissa, tässä on huomioitu valtiontalouden tasapaino sekä alueellinen oikeudenmukaisuus — lakisääteisten palvelujen järjestämisen edellytykset eivät vaarannu millään alueella. Ajankohtaiset vaikutukset jäävät vuoden 2026 osalta pieniksi, ja kaikkien alueiden rahoitus kasvaa absoluuttisesti. Tavoitteenamme on kestävä, kannustava ja vakaa järjestelmä.

Arvoisa rouva puhemies! Uudistuksilla pyritään myös parantamaan rahoitusmallin ennakoitavuutta ja vakautta. Tämä tukee hyvinvointialueiden omaa suunnittelua ja pitkäjänteistä kehittämistä. On tärkeää, että rahoitusjärjestelmä tukee vaikuttavaa johtamista ja kannustaa toimiviin ratkaisuihin. Menojen kasvattamista ei tule palkita. Kuten olemme todenneet, kustannusvaikuttavuus on nostettava keskiöön. Tämä hallituksen esitys on askel kohti vahvempaa, kestävämpää ja vaikuttavampaa sotejärjestelmää. Muutokset ovat maltillisia, mutta niiden suunta on oikea. Meidän velvollisuutemme on turvata ja varmistaa hoitoonpääsy. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Jälleen tulee vähän numeroita:

Ensinnäkin tämä rahoituksen ohjaaminen näillä välineillä, mitä tässä nyt on — ajattelin tässä jonkin verran käydä läpi, onko tämä iso vai pieni muutos hyvinvointialueitten osalta. Edustaja Kallio puhui hyvin tästä alijäämän kattamisen problematiikasta, ja en nyt siihen puutu. Se on yksi niistä isoista asioista, jotka olisi pitänyt miettiä kanssa tässä yhteydessä. Nämä muutokset HYTE-kertoimen osalta ovat kannatettavia, mutta täytyy muistaa, että tässä vain siirretään hyvinvointialueitten rahoituksen sisällä painopistettä hieman, ja kohta käyn niitä lukusarjoja läpi. Tarveharkinta tulee varmasti tässä jatkossakin tarkastelun kohteeksi, niin kuin ministeri Ikonen tässä meille kertoi, ja varmaan ne kriteeristöt tulevat laajenemaan tästä noin 120—130:stä. Se on hyvä asia, se tulee vielä tarkemmaksi. Sitten jos tätä meidän hyvinvointikertoimen muutosta tässä verrataan esimerkiksi kuntien rahoituksen hyvinvointikertoimen ja VOSin kautta tulevaan rahoitukseen, niin kunnat saavat tänä vuonna noin 111 miljoonaa euroa HYTE-kertoimen kautta ja ensi vuonna noin 116 miljoonaa euroa, ja jos me katsotaan, paljonko puolitoista prosenttia täällä kokoluokassa on, niin se on noin 400 miljoonaa euroa, mistä tässä kokonaisuudessa puhutaan.

Mitä tämä tilanne sitten noin ohjausmielessä tarkoittaa? Kun katsotaan tätä sivulla 10 olevaa luetteloa, jossa täällä katsotaan 11:tä erilaista kriteeriä sille, kuinka paljon tätä käytetään, ja tämä on yleiskatteellista rahaa, niin jollain tavalla tästä lakiesityksestä puuttuu se, kuinka hyvin siellä hyvinvointialueilla käydään läpi nämä kriteeristöt, jotka ohjaavat sitä rahoituksen käyttöä. Ne kriteerit ovat täällä, mutta sitten se, miten sitä sisältöohjausta tässä tehdään.

Sitten jos tätä lakiesitystä katsotaan, kuinka isoja muutoksia hyvinvointialueilla tarkoittavat nämä painopisteen ja sitten nämä HYTE-kertoimen muutokset, niin kuitenkin puhu-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

taan aika pienistä euromääristä noin henkilötasolla mutta myöskin miljoonatasolla, niin että ne muutokset hyvinvointialueitten välillä eivät ole kovin isoja.

Jos sitten käydään, arvoisa rouva puhemies, näitä muutoksia, niin tämä 0,25 prosenttia pienennetään sosiaali- ja terveyshuollon palvelutarpeen prosenttimäärästä, joka on nyt 79,156, ja se putoaa 78,995:een, ja asukasmäärä putoaa 13,046:sta 12,790:een. Eli nämä ovat näin pieniä muutoksia. Ja jos puhutaan, paljonko yksi prosenttiyksikkö täällä rahoituksen sisällä tarkoittaa muutosta, niin jos meillä on 26 000 miljoonaa tässä näin, se prosentti on 260 miljoonaa. Eli sellaista rahoituksen siirtoa täällä yhdellä prosentilla tehdään, ja nyt kun täällä on puolen prosentin siirto yhdestä prosentista puoleentoista, niin se siirto on noin 120—130 miljoonaa, mitä painopistettä täällä muutetaan — ihan hyvään suuntaan, mutta se ei ole niin merkittävä kuin täällä välillä tulee esiin.

Se, mikä tässä painopisteessä on isompi muutos, liittyy näihin sosiaali- ja terveyshuollon laskennallisten kustannusten perusteisiin: Aikaisemmin terveydenhuollosta osuus oli 58,86 prosenttia, ja nyt tässä uudessa on terveyshuolto 55,284, eli noin kolmen ja puolen prosentin luokkaa se on pienempi, ja taas vastaavasti vanhustenhuollossa nousua tulee vähän reilu 1,4 prosenttia ja sosiaalihuollossa vähän reilu 2,1 prosenttia. Eli painopistettä siirretään täällä järjestelmän sisällä suurempia lukuja näitten laskennallisten kustannusten perusteiden kautta, ja se tulee siirtämään sitä monessa kohtaa enemmän kuin tämä HYTE-kertoimen muutos.

Molemmat on alun perinkin ajateltu, että näitä tarkastellaan, ja tämä laskennallisten kustannusten perusteiden muutos tapahtuu kolmen vuoden välein, ja se on hyvä. Tämän järjestelmän pitää elää, ja on tarkoitettu, että tätä pitää ajantasaistaa ja viedä eteenpäin. Siinä mielessä luulen, että täällä ovat aika monet samaa mieltä siitä, että kun tätä päivitetään, ehkä me saadaan tästä vielä parempi järjestelmä. Itse se iso rakenne, jossa keskimääräinen asukasta kohti tuleva soterahoitus on jotain siellä 4 600 euroa per asukas — pienimmillään se on Länsi-Uudellamaalla noin 3 900 euroa per asukas, ja suurimmillaan 5 800 euroa per asukas se on Lapissa — kertoo, että tämän perusta ja isot summat ovat siellä, mutta tämä painopisteitten hienosäätö on nyt tässä lakiesityksessä sisällä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Gebhard.

19.45 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Sitä en kyllä kerta kaikkiaan ymmärrä, min-käläisen viestin hallitus arvelee lähettävänsä alueille tästä Helsingin tilanteesta. Tästähän tulee todella merkittävä ennakkotapaus. Olen hyvin pettynyt siihen, että ministeri Ikonen täällä aikaisemmassa puheenvuorossaan vähätteli tämän leikkauksen vaikutuksia helsinkiläisille. Ensinnäkin tällä rahalla saa satojatuhansia terveyskeskuslääkärikäyntejä, ja hallituksen mielestä se ei muka vaaranna helsinkiläisten palveluita. Toisaalta, jos tämä 35 miljoonan säästö on ministerin mielestä vähäpätöinen, miksi hallitus sitten ottaa riskin ja pilaa täydellisesti oman maineensa ja luotettavuutensa kaikkien alueiden silmissä? Hallitus haluaa kannustaa tai pikemminkin pakottaa alueita tiukkaan taloudenpitoon ja kipeisiin leikkauksiin ihmisten palveluista, mutta samalla sen viesti on, että jos alueet onnistuvat tässä taloudenpidossa, sakset odottavat.

Eikä Helsinginkään tilanne ole mikään autuas, päinvastoin. Tietysti me haluaisimme panna nostaa siihen, että jokaisen helsinkiläisen sotepalvelut ja hoitopaasy toimivat. Tiukka taloudenpito on tietysti vaatinut kompromisseja Helsingissäkin, mutta Helsingissä on voitu

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

täysin perustellusti luottaa siihen, että sotetaloudesta huolen pitäminen kannattaa, vaan ähäkutti, eipäs kannata, terveisin hallitus.

Enkä nyt varsinaisesti ymmärrä, miksi me olemme ylipäänsä keskustelemassa tällaisesta esityksestä, kun eihän se saa myöskään hallituspuolueiden riveistä kannatusta — ei ole pokkaa puolustaa tätä helsinkiläisten sotepalveluista ryöväämistä, ja toisaalta moni hallituspuolueiden kansanedustajakin on avoimesti sanonut vastustavansa tätä esitystä.

Eli eiköhän siis lähdetä perumaan tämä järjetön leikkaus helsinkiläisiltä. Kysyisin ministeriltä — mikäli hän olisi paikalla — aikooko ministeri tässä pakittaa, koska täällä on niin murskaavaa kritiikkiä omistakin riveistä tullut tätä esitystä kohtaan. Toki mikäli tätä ei peruta, tämä sitten oletettavasti kaatuu äänestyksessä, kun ei tälle tunnu olevan tukea edes hallituspuolueiden kansanedustajilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.48 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty minusta erittäin hyvää keskustelua ja aika lailla yksituumaista kritiikkiä esitetty tätä lakiesitystä kohtaan. Toisaalta on todettu, että tässä on myös hyviä kohtia, ja niistäkin ollaan oltu aika lailla yksimielisiä. Itse nyt päätin eräitä kohtia nostaa tässä esille. Ne ovat nousseet pääsääntöisesti jo aiemmassa keskustelussa, mutta tarve ei varmasti poistu sillä, että yhden kerran asioista sanotaan.

Ihan ensimmäinen asia on se, että itse asiassa tässä HYTE-kertoimessahan, eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimessa, joka nousee yhdestä prosenttiyksiköstä puoleentoista, on tietyllä tavalla aika pieni muutos, mutta kuten debattiosuudessa sanoin, se on oikeansuuntainen ja toivottavasti kannustaa sitten hyvinvointialueilla niihin tekoihin, joilla sitä väestön terveyttä vaalitaan ja sairauksia ehkäistään. Sen, että siitä ehkäisytyöstä saa rahaa tietyillä kriteereillä, tiedän käytännössä haasteelliseksi, koska lähtökohdanhan pitäisi olla sellainen, että nimenomaan se alueella tehty työ palkittaisiin, ei se, että jollakin alueella jo nyt valmiiksi on terveempi väestö kuin jollakin toisella alueella, vaan nimenomaan palkitaan siitä muutoksesta, joka sitten saadaan toiminnalla aikaiseksi.

Myös hyvä uudistus on tämä, että tarveperusteisuudessa olevissa tekijöissä, mikä on tietenkin se, joka 80-prosenttisesti vaikuttaa koko tähän suureen rahoitukseen, otetaan huomioon kahden vuoden keskiarvo, koska niissä tilastoissa esiintyy kuitenkin vuositasen vaihtelua ja alueet tarvitsevat kuitenkin vakiintuneen näkemyksen rahoituksesta.

Se perusongelma, joka jää ratkaisematta, niin kuin täällä moni muukin on todennut, on tietenkin se, että kun me käynnistimme soteuudistuksen käytännössä vuonna 2023, niin se oli täysin poikkeuksellinen vuosi — oli korkea inflaatio syistä, jotka kaikki tiedämme, ja ennakkorahoitus jäi sitten alle sen, mikä oli todellinen tarve alueilla. Mitään tuhlailua ei esiintynyt, vaan ihan oikeasti ne rahat menivät, jotka väestön palvelutarve aika niukastikin tulkittuna edellytti, mutta se rahoitus, joka perustui sitten kuntien jo vuonna 21 laatimaan arviointipohjaan koskien vuoden 22 budjetteja ja myös tähän indeksiin, oli riittämätön. Nyt kysymys, joka on noussut esille ja joka on se suurin ongelma ja joka itse asiassa selittää niitä mielestäni vääriä ratkaisuja, joita eri puolilla Suomea on jouduttu pakon edessä tekemään, ja johon hallituksen olisi pitänyt puuttua, on juuri se, että kun me tarkastelemme neljää vuotta vuodesta 23 vuoteen 26, niin vain kahdelle vuodelle niistä tulee se rahoitus, joka alueilla oikeasti tarvitaan, eli nyt meneillään olevalle vuodelle 25 ja vuodelle 26, koska nyt maksetaan se jälkikäteistarkastus niistä edellisten vuosien alijäämistä. Mutta koska se raha

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

tarvitaan tämän vuoden toiminnan pyörittämiseen ja ensi vuonna ensi vuoden toiminnan pyörittämiseen, niin silloin meillä oikeasti jää käytännössä se yhteenlaskettu 2,6 miljardin yhteinen alijäämä kattamatta, tai sitten jos se raha käytettäisiin niiden kattamiseen, niin meillä olisi nyt tänä vuonna liian vähän rahaa ja ensi vuonna liian vähän rahaa. Tämän vaatiminen alueilta niiden omilla leikkaustoimenpiteillä on kohtuutonta. Siinä on tietysti alueiden välillä suurta eroavuutta, niin kuin tiedämme, mutta siihen en nyt tässä puutu.

Toinen asia, johon tässä on viitattu ja johon debattipuheenvuorossa en ehtinyt itse puuttua, mutta edustaja Kallio nosti sen hyvin tärkeän asian esille, oli oikeuskanslerin perusteellinen arviointi tästä, jossa selkeästi osoitettiin, että sosiaaliset, sivistykselliset ja taloudelliset perusoikeudet perustuslakimme mukaan menevät edelle ja sitten rahoituksen täytyy perustua siihen tarpeeseen. Se ei tarkoita avointa valtakirjaa tuhlailuun — tosin en ole sellaista kuullut täällä väitettävänkään, mutta välillä keskustelu saa semmoisiakin sävyjä — vaan se tarkoittaa juuri sitä, että alueilla tehdään vakavasti tehokkuutta ja tuottavuutta, mutta kun on kuitenkin kysymys niin valtavasta erosta, kuten äsken totesin, yhteensä 2,6 miljardista, niin ei sitä voida oikeastaan ratkaista pelkillä säästö- ja tehostamistoimenpiteillä.

Edustaja Lyly nosti hyvin esille tämän, mikä on ehkä jäänyt vähemmälle tässä aiemmassa keskustelussa tänään päivällä, että terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja muiden sosiaalipalveluiden rahoitussuhteet muuttuvat tässä. Se muutos perustuu siihen, että meillä on tehty tiettyjä lakimuutoksia, joissa rahoitus lisääntyy ihan tarpeen mukaisesti vanhustenhuollossa enemmän kuin esimerkiksi terveydenhuollossa. No, tällähän ei sinänsä ole ihan suoraa vaikutusta sinne hyvinvointialueille, koska tämä rahoitus on yleiskateellista, mutta tämä on se tapa, miten se rahoitus kootaan sitten kuitenkin siellä alueilla.

Viimeisenä nostan tässä esille asian, josta ei nyt vielä olla juuri puhuttu, ja se onkin aika monimutkainen: Siellä esitetään 35 §:ään muutosta koskien tätä siirtymätasausa. En lähde sitä tässä jäljellä olevan yhden minuutin aikana edes sen käytännöllisemmin avaamaan, mutta epäilen, että se muutos ei ole oikein hyvä, ja se täytyisi nyt käydä läpi huolella valiokuntakäsittelyissä. Aikaisemmin tietty rahoitus on seurannut siitä, että jos siirtymätasauksessa niin sanotut miinusmerkkiset siirtymät yhteenlaskettuna ovat suuremmat kuin plusmerkkiset, niin tämä välitys on korvattu alueelle. Nyt siitä luovuttaisiin, ja täytyy arvioida sen merkitys, mikä se kaiken kaikkiaan on.

Niin kuin sanoin, tässä on hyviä aineksia. Tuohon Helsinki- ja HUS-keskusteluun puutun nyt vain niiltä osin, että on totta, mikä täällä on sanottu, että vaikka Helsinki on varakas kaupunki ja sillä on erilaiset taloudelliset mahdollisuudet kuin muilla, Helsingin rahoitusosuuden leikkaaminen heijastuu HUSiin, ja koska meillä ei voida hoitaa suomalaisia HUSissa eri periaatteilla siitä riippuen, mistä he tulevat, niin itse asiassa se heijastuu sillä tavalla kaikkien suomalaisten hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.55 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun nyt on lähetekeskustelussa ollut tämä hyvinvointialueitten rahoituksesta annetun lain muuttaminen, niin totta kai keskeiseen rooliin on noussut tänään keskustelussa tämä Helsinkiä koskeva 35 miljoonan euron leikkaus. On ihan aiheellistakin käydä keskustelua siitä näkökulmasta paljon, koska se on merkittävä asia tietysti. Mutta koska itse tulen tuolta periferiasta Pohjois-Savosta, [Aki Lindén: Keskeltä Suomea!] niin haluan muistuttaa edustajia siitä, mitä hyvin-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

vointialueiden rahoituslaki ja sitten se, kun tasapainotusaikataulusta ei ole joustettu, on tarkoittanut siellä Pohjois-Savossa:

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta tutkii omasta aloitteestaan Pohjois-Savon vanhustenhoidon tilaa. Hän on lähettänyt asiasta lausunto- ja selvityspyynnön Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Sakslin haluaa selvittää, millä tavoin Pohjois-Savossa turvataan ikääntyneille lain edellyttämät tarvetta vastaavat palvelut sekä kotiin että asumisyksiköihin. Esimerkiksi jono ikääntyneiden ympärivuorokautiseen asumiseen on ollut Pohjois-Savossa Suomen pisin. Lisäksi hoitajien määrää vähennetään ympärivuorokautisesta asumisesta viime vuoden puolella päätyneitten yt-neuvottelujen myötä, sillä eduskunnan päätöksellä henkilöstömitoitus laski 0,65:stä 0,6:een tämän vuoden alussa.

Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan tämä kokonaiskuva sosiaali- ja terveyspalveluista ihan koko Suomenmaassa on hälyttävä. Näiden äsken kuvattujen asioiden, mitä toin esiin, lisäksi tänään on vielä tullut esiin sekin, että myös eduskunnan päätöksellä on ympärivuorokautisia päivystyksiä lakkautettu, äänestyspäätöksellä kolmen äänen enemmistön turvin, muun muassa Iisalmesta ja Varkaudesta. Niin että onhan tämä tilanne todella huolestuttava, valitettavasti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Essayah, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.48 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu, johon liittyy vahvoja ihmis- ja perusoikeus- sekä turvallisuusnäkökohtia. Toimiva vesihuolto on meille elinehto. Vesihuoltolain tavoitteena on varmistaa puhtaan talousveden saatavuus sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen jätevesihuolto. Tämä edellyttää vesihuollon julkista omistajuutta mutta myös toimialan rakennemuutosta sekä vesihuollon toimintakyvyn ja omaisuuden nykyistä pitkäjänteisempää hallintaa. Näihin pyrimme vesihuoltolain muuttamista koskevalla hallituksen esityksellä.

Hivenen tästä hallituksen esityksen taustasta:

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Vesihuollon toimintaympäristö on muuttunut vesihuoltolain säätämisen jälkeisten 25 vuoden aikana. Muuttunut turvallisuusympäristö, ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat sään ääri-ilmiöt sekä kasvava korjausvelka vaikuttavat alan toimintaan ja korostavat entistään varautumisen ja suunnitelmallisuuden merkitystä. Vesihuoltolain muuttamisesta annetulla hallituksen esityksellä toimeenpannaan Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä. Lisäksi esityksellä toimeenpannaan kansalaisaloitetaustainen eduskunnan Vesi on meidän -päättös, jonka mukaan eduskunta edellyttää sellaisen lainsäädännön valmistelemista, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Yhdyskuntien vesihuollosta valtaosa on nykyisin kuntien omistuksessa — taitaa nykyisellään olla noin parikymmentä yksityisomisteista vesihuoltolaitosta, jotka useimmiten ovat esimerkiksi erilaisten tuotantolaitosten tai tehtainten yhteydessä. Myös asiakasomisteisilla vesihuolto-osuuskunnilla on merkittävä rooli keskitetyn vesihuollon palvelujen tuottamisessa.

Huoltovarmuuden näkökulmasta julkisen omistuksen säilyttäminen vesihuoltosektorilla on tärkeää vesihuollon toiminnan turvaamiseksi. Tällä korostetaan kuntien vesihuollon järjestämisvelvollisuuden ja sen suunnitelmallisen ja huolellisen toteuttamisen merkitystä. Jatkossa kunnat eivät saa luopua vesihuolto-omistuksestaan muutoin kuin toisten kuntien hyväksi. Lisäksi vesihuoltoinfrastruktuuri on säilytettävä vesihuoltolaitosten omistuksessa.

Kuntien vesihuollon omistuksen säilyttämisvelvollisuus merkitsee isoa rajoitetta perustuslain 121 §:ssä turvattuun kuntien itsehallintoon, mutta rajoitteille löytyy myös vahvat perusteet. Meidän on varmistettava, että vesihuollon kriittinen infrastruktuuri ei siirry yksityiseen omistukseen. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että luonnollisena monopolina toimivan vesihuollon yksityistämiseen liittyy riskejä, jotka kohdistuvat muun muassa vesihuollon palvelutason heikkenemiseen ja asiakasmaksujen kohtuuttomaan kasvuun.

Julkisen sektorin rooli kestävien vesihuoltopalvelujen turvaamisessa on keskeinen. Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan sekä tarpeen mukaan ryhtyä toimenpiteisiin vesihuoltopalvelun saatavuuden turvaamiseksi. Tästäkin syystä on perusteltua, että kuntien nykyisen vesihuollon omistuksen säilyminen kunnilla varmistetaan.

Hallituksen esityksellä kehitetään myös vesihuollon riskienhallintaa ja varautumista muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen vastaamiseksi. Vesihuollon varautumisella tavoitellaan häiriöttömiä ja toimintavarmoja vesihuoltopalveluja fyysisen ja kyberympäristön häiriötilanteissa sekä ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvissä sään ääri-ilmiöissä.

Muutama sananen korjausvelasta:

Vesihuoltolaitokset ja -verkot ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittistä infrastruktuuria, ja vesihuollon palveluista ovat riippuvaisia kaikki kansalaiset sekä elintärkeät toiminnot, kuten terveydenhuolto ja elintarvikehuolto. Suomessa on turvallinen ja laadukas vesihuolto. EU-tutkimuksen mukaan Suomessa on EU-maista pienin riski hanaveden laatuongelmiin. Tästä haluamme pitää kiinni myös jatkossa yhteiskunnan, turvallisuustilanteen ja muun toimintaympäristön muuttuessa.

Erinomaisen vesihuoltopalveluiden tason ylläpitoa haastaa ikääntyvä infrastruktuuri. Suuri osa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostosta on rakennettu 1960–80-luvuilla, ja suurimmissa kaupungeissa osa verkostosta on jopa yli sata vuotta vanhaa. Olemassa olevasta vesihuoltoinfrastruktuurista on tulossa käyttöikänsä päähän vuosi vuodelta suurempi

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

osa. Tämän vuoksi saneeraustarve kasvaa voimakkaasti tulevina vuosina. Kokonaisinvestointitarpeen on arvioitu lähes kaksinkertaistuvan tulevina vuosina nykyisestä vuosittaisesta noin 400 miljoonasta eurosta.

Lisääntyvä saneeraustarve edellyttää kunnilta ja vesihuoltolaitoksilta suunnitelmallista vesihuollon kehittämistä ja omaisuuden hallintaa. Korjausvelkaa on hoidettava suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti, jotta Suomessa maltilliset asiakasmaksut pysyvät jatkossakin asiakkaille kohtuullisina ja suurilta maksujen kertakorotuksilta välttyään. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kunnille ja vesihuoltolaitoksille uusia vesihuollon kehittämistä ja omaisuuden hallintaa koskevia suunnitteluvälitteitä.

Esitetyillä lainsäädäntömuutoksilla toimeenpannaan hallitusohjelman tärkeää kirjausta vesihuollon toiminnan turvaamisesta. Meidän on pidettävä vesihuoltopalveluistamme ja ikääntyvästä infrastruktuurista entistä parempaa huolta.

On tärkeää, että keskitetyn vesihuollon taloudelliset toimintaedellytykset turvataan niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Tämä edellyttää vesihuollon kehittämistä suunnitelmallisesti yhdyskuntakehityksen tarpeet huomioiden sekä vesihuollon liittämismallisuutta ja keskitetyn vesihuoltopalvelun saatavuutta määrittävien toiminta-alueiden päivittämistä kunnissa. Tarkoituksenmukaiset ja ajantasaiset toiminta-alueet takaavat meille vahvat ja toimintakykyiset vesihuoltolaitokset. Tällöin yhteiskunta voi luottaa saavansa turvalliset ja toimintavarmat vesihuoltopalvelut myös jatkossa. Kiinteistöjen liittyminen vesihuoltoverkkoon vesihuoltolaitosten toiminta-alueella on edellytys keskitetyn vesihuoltopalvelun toteutukselle ja ylläpidolle. Esityksessä ehdotetuilla liittämismallisuuden muutoksilla ei kuitenkaan aiheuteta kotitalouksille kohtuuttomia tilanteita. Tämä varmistetaan kiinteistön omistajan mahdollisuudella hakea vapautusta liittamisestä sekä asianmukaisilla siirtymäsäännöksillä. Lisäksi kunnan velvollisuutena on päivittää vesihuoltolaitosten toiminta-alueet vastaamaan keskitetyn vesihuollon tarvetta.

Kuten sanoin aiemmin, esityksessä korostuvat vesihuollon perus- ja ihmisoikeuskynnykset. Tämä vahvistaa tarvetta arvioida vesihuoltolaitosten roolia perustuslain 124 §:n valossa julkista hallintotehtävää hoitavina tahoina. Esityksessä katsotaan, että vesihuoltolaitokset hoitavat julkista hallintotehtävää silloin, kun ne huolehtivat vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Näin ollen rikosoikeudellista virkavastuuta ja hallinnon yleislakeja sovelletaan jatkossa vesihuoltolaitoksissa silloin, kun ne huolehtivat vesihuollosta kunnan vahvistamalla toiminta-alueella. Tällä vahvistetaan vesihuoltolaitosten asiakkaiden oikeusturvaa ja hyvän hallinnon periaatteitten toteutumista vesihuoltotoiminnassa. Esityksessä katsotaan kuitenkin, että asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien toiminta on niin erityislaatuista ja -luonteista, ettei rikosoikeudellista virkavastuuta uloteta asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien toimijoihin.

Lopuksi haluan todeta vielä, että hallitus pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon, koska siihen sisältyy edellä kuvaamani perustuslain 121 ja 124 §:ien osalta uudenlaista tulkintakysymystä. Tämä hallituksen esitys on ollut kahdella lausuntokierroksella, joiden välissä pyysin erillisen perustuslaillisen lisäselvityksen lakiesityksen jatkovalmistelulle.

Hallituksen esitys on esimerkki esityksestä, jota on valmisteltu laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa ja jonka valmistelun yhteydessä on myös aidosti tarkasteltu sitä, miten me pääsemme parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen suomalaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos on tarvetta, käydään lyhyt vastauspuheenvuorokierros tässä, eliikä voitte painaa V-painiketta ja nousta seisomaan. — Edustaja Mikko-nen.

14.57 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri kertoi, todella tämä lakiesityshän perustuu viime kaudella olleeseen kansalaisaloitteeseen Vesi on meidän. Silloin eduskunta velvoitti, yksimielisesti muistaakseni, että meidän täytyy varmistaa se, että vesi pysyy julkisessa omistuksessa eikä sitä lähdetä yksityistämään. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Mutta ministeri unohti tuossa kertoa, että itse asiassa hallituksen esitys, joka lähti lausuntokierrokselle, oli sellainen, että hallitus oli valmis yksityistämään vesihuoltoa siinä määrin, että 49 prosenttia omistuksesta olisi voinut olla yksityisillä toimijoilla. Olen iloinen siitä, että lausuntokierroksen jälkeen hallitus sitten muutti linjaansa, ja nyt varmistamme sen, kuten tässä kansalaisaloitteessakin haluttiin, että vesi todella on meidän ja vesiyhtiöt ovat julkisessa omistuksessa, sillä me tiedämme kokemuksista muista maista, että kun yksityistämistä on tehty, niin se on aiheuttanut suuria ongelmia ympäristöllisesti, mutta se on myös taloudellisesti ollut paljon kalliimpaa. Siinä mielessä olen iloinen, että esitys on tämän muotoisena, mutta todella hallituksen alkuperäinen tahotilahan oli se, [Puhemies koputtaa] että 49-prosenttinen yksityinen omistus olisi sallittu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.59 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on juuri näin, eli oikeastihan tämä meni niin, että oikeistohallitus yritti vesittää eduskunnan päätöksen, kun lain ensimmäisessä versiossa oli edelleen mahdollisuus myydä jopa puolet vesilaitoksista. Ja kun me nostimme esille tämän ongelman täällä salissa, niin, ministeri Essayah, teidän asenteenne oli hyvin ylimielinen, enkä unohda tuota kyselytuntia viime syksyllä, millä asenteella te vastasitte esimerkiksi edustaja Meriluodon kysymykseen, kun hän tästä kysyi.

Nyt on tietenkin erittäin hyvä, että tätä esitystä on korjattu. Tietenkin isoin kiitos tästä kuuluu Vesi on meidän -kansalaisaloitteen tekijöille ja kaikille niille, jotka tämän kansalaisaloitteen allekirjoittivat, mutta myös kaikille niille, jotka ovat antaneet kriittistä palautetta tästä hallituksen esityksestä. Tämä on jälleen kerran osoitus siitä, että kyllä täällä eduskunnassa voi vaikuttaa myös ihan täysistuntokeskusteluissa siihen, että asiat muuttuvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

15.00 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt käsitellään ilmeisesti tätä tekstiä, minkä ministeri tuossa ansiokkaasti esitteli. — Vesihuolto on myös osa kokonaisturvallisuutta. Se on kriittinen osa huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Se on kansallinen voimavara, jonka hallinnan on pysyttävä meidän suomalaisten kotimaisissa käsissä. Juomaveden saatavuus, jätevesien käsittely ja vesijärjestelmän toimivuus ovat perusedellytyksiä niin tänään kuin poikkeustilanteessa. Tavoitteena on lisätä toimintavarmuutta ja selkeyttä. Lain kirjaukset parantavat vesihuollon suunnitelmallisuutta ja selkeyttävät toiminta-alueiden määrittelyä. Esimerkiksi kiinteistöjen liittämismallisuus verkos-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

toon määräytyy jatkossa kunnallisesti vahvistetun toiminta-alueen perusteella, ei enää pelkästään taajaman rajauksin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

15.01 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa tosiaan valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Mikkonen ja edustaja Honkasalo muistuttivat siitä, että hallituksen alkuperäinen esitys ei ollut ihan tällainen, mikä tämä on nyt. Korostan kuitenkin sitä, että alkuperäinenkin esitys — vaikkakin ehkä vesitetty esitys, niin kuin tuossa leikkisästi todettiin — olisi ollut kuitenkin parannus tähän aiempaan tilanteeseen, mikä meillä oli, eli se olisi ollut kuitenkin 49 prosenttia parempi kuin se aiempi esitys. No, hyvä kuitenkin, olen itsekin tyytyväinen, että nyt saatiin sata prosenttia parempi. Tämä esitys vesihuoltolain muuttamisesta on tärkeä ja kauan odotettu, ja se vahvistaa sen, mikä meille monelle suomalaiselle on ollut, ainakin olevinaan, itseäänselvyys, että vesi kuuluu meille kaikille. — Tosiaan terveiset vaan kansalaisaloitteen tekijöille ja erityisesti Mielosen Joonalle sinne Kotkaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

15.02 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos ministerille esittelystä.

Tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä ja tervetullut. Kunnalliset vesihuoltopalvelut muodostavat luonnollisen monopolin, joka koskee jotakin aivan perustavanlaatuisia maailmassa ja elämässä. Veden tulee olla julkisessa, yhteisessä omistuksessa. Tämä on myös historiallista, sillä kyseessä on ensimmäinen kansalaisaloite, joka hyväksyttiin yksimielisesti ja joka nyt ollaan toteuttamassa.

On ilahduttavaa, että hallitus lausuntojen perusteella teki ratkaisevan muutoksen. Ehdotuksen ydin on 4 c §:ssä. Siinä todetaan, että kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle. Ehkä voitaisiin lisätä: tai useamman kunnan yhdessä omistamalle laitokselle. Vesihuoltolaitoksen määritelmä on tässä tärkeä, koska se osoittaa, että kyse ei ole vain kunnallisista liikelaitoksista vaan myös kunnallisista vesihuoltopalveluista, jotka on organisoitu esimerkiksi yhtiömuotoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

15.03 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on hienoa, että tämä lakiesitys on tullut tässä muodossa eduskuntaan. Ehkä tämä historian tarkastelu, kuka tässä parhaiten toimi tai kuka oli erittäin hyvä toimija, ei ole viisasta. Pääasia, että lopputulos on hyvä ja kaikki olemme siihen tyytyväisiä. Muistan, kun edustaja Kalmari oli viime vaalikaudella maa- ja metsävaliokunnan puheenjohtaja, silloinhan tästä sitä mietintöä sorvattiin, mutta hän lausukoon omasta puolestaan, en lähde sanoja viemään hänen suustaan, mutta totean vain, että toivoisin, arvoisat edustajakollegat, että kun näitä tällaisia kansakuntamme kannalta välttämättömiä, aivan korvaamattomia raaka-aineita maasta löytyy, ne pidettäisiin kansallisessa päätöksenteossa. Olemmehan tehneet jo

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

vahinkoa muun muassa myymällä luontaisia monopoleja, muun muassa sähkön jakeluverkkoja, mikä on aivan käsittämätön juttu, koska juttu on niin, että kun myydään tällainen luontainen monopoli, jota ei voi kukaan murtaa, ulkomaiselle rahastoyhtiölle, niin me kaikki tiedämme, mihin se johtaa. Se johtaa hillittömään rahastukseen, josta ei kukaan hyödy. Kaikki kärsivät. Siinä ollaan tasa-arvoisia, että kaikki me kärsimme siitä — jos tässä jostain hyvää on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

15.04 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vesi on yksi elämän perusedellytyksistä ja puhdas vesi suomalaisten kallis ja rajallinen luonnonvara. Sen merkitys tulee korostumaan ilmaston kuumenemisen edetessä ja maailman muuttuessa entistä epävakammaksi. On aivan keskeistä, että vesihuollon kaltainen kriittinen infra ja luonnollinen monopoli pidetään tiukasti julkisissa käsissä. Ulkomailta meillä on varoittavia esimerkkejä siitä, miten käy, jos näin ei toimita.

Kuten täällä on todettu, luonnosvaiheessa hallitus oli vielä sallimassa vesihuollon osittaisen myynnin, ja se herätti laajaa kritiikkiä. Tässä täytyy sanoa, että onneksi sitä kriittistä palautetta kuuntelitte ja tästä aikeesta peruutitte. Kuten on myös todettu, tämän esityksen taustalla on Vesi on meidän -kansalaisaloite, jonka allekirjoitti 90 000 suomalaista, ja se hyväksyttiin tosiaan yksimielisesti täällä eduskunnassa. Ajattelen, että tämä on hyvä esimerkki ja osoitus myös siitä, että kansalaisvaikuttamisella on merkitystä.

Täällä on hyvin nostettu esiin sitä, että nyt kunnilla on suuri vastuu myös vesihuollon korjausvelan hallitsemisesta, jotta kustannukset eivät nouse. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä on todella tärkeä esitys tällaisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.06 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että tämä esitys on nyt täällä eduskunnassa. Erityinen, iso ja lämmin kiitos vasemmistoliiton aktiiveille, jotka käynnistivät aikoinaan tämän kansalaisaloitteen nimeltä Vesi on meidän. Niin kuin on tässä todettu salissa, lähes 90 000 suomalaista ja koko edellinen eduskunta antoivat myöskin tukensa tälle erittäin tärkeälle kansalaisaloitteelle, jonka pääviesti todella on se, että vesi on meidän kaikkien omaisuutta eikä sitä tule myydä eikä siitä pidä käydä kauppaa eikä tavoitella maksimaalista voittoa.

Tosiaan, ministeri Essayah, te ette maininnut tuossa esittelypuheessanne, että lain ensimmäiseen versioon te jätitte edelleen mahdollisuuden myydä jopa puolet vesilaitoksesta. Kun me nostimme tätä huolta täällä esiin kyselytunnilla, niin te, ministeri Essayah, syytitte oppositiota vähän tyhmäksi. Kiitos siis oppositiolle ja myöskin lausuntonsa antaneille taholle. Nyt tämä esitys on sen mukainen, mitä kansalaisaloitteen allekirjoittajat ja edellinen eduskunta edellyttivät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

15.07 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä toimeenpannaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä. Esitys on osa kansallista vesihuoltouu-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

distusta. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan kunta ei saa myydä vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan eikä kunnan omistuksessa tai määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos saa myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Kunnalle säädettäisiin lisäksi etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden vesihuolto-omaisuuden kaupoissa. Tämä on merkittävä asia huoltovarmuuden kannalta. Kiitos hallitukselle ja ministerille sekä myöskin kansalaisaloitteen tekijöille erittäin hyvästä aloitteesta ja myöskin tämän tärkeän lain tuomisesta meille tänne eduskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.08 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kannatettava esitys, mikä täällä on tänään keskustelussa. Vesi on välttämättömyyshyödyke, ja puhdas vesi kuuluu kaikille. Siinä on myöskin turvallisuus, terveys, kaikki muutkin ulottuvuudet.

Sitten tämän kokonaisuuden kannalta on myös tärkeätä huomata, että kun tämä on kuntien omistuksessa, julkisessa omistuksessa, niin kunnat voivat tehdä yli kuntarajojen yhteistyötä vesihuollon järjestämiseksi. Ja kun vesi on niin sanottu bulkkituote, niin mitä enempi vettä tehdään, sen halvempi yksikköhinta on. Kysyisinkin tässä yhteydessä myös ministeriltä: Onko tätä näkökulmaa tässä mietitty, määrän kasvattamista, kun tämä yhteiskunta omistaa vesihuollon, jolloin sitä saadaan halvemmalla tehtyä, mikä on myös asiakkaille tärkeä asia? Onko tämä näkökulma ollut tässä lainvalmistelussa mukana? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

15.09 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maapallo kuivuu, ja vedestä kilpaillaan maailmassa, siitä käydään jopa sotia. Vesi on meidän kansalaisomaisuutemme, ja vesihuoltoa ei tule antaa sijoittajien käsiin.

Olen kiitollinen siitä, että keskustan edustajat, valtuutetut Jyväskylässä, Aila Paloniemi ja Kirsi Knuuttila, nostivat Jyväskylän keissin niin isoksi, että siitä tuli valtakunnan juttu ja siitä heidän taistelustaan tuli sitten seurauksena tämä kansalaisaloite. Näitä vahvoja naisia on riittänyt tässä ketjussa sen lisäksi, että on hienoa, että tämä kansalaisaloite tuli. Nimitäin tiedän jo kokemuksesta, että kun sitä mietintöä oltiin tekemässä, niin silloinkaan emme ministeriöstä tai muualtakaan oikein saaneet taustatukea. Nyt kiitän ministeri Essayahia siitä, että tämä alkuperäinen ministeriön esitys ei mennyt sellaisenaan läpi, vaan veitte sen nyt siinä muodossa, että vesihuolto pysyy, kuten eduskunta linjasi, julkisissa käsissä. [Puhemies koputtaa] Kiitos, ministeri Essayah, teille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

15.10 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhdas vesi on maamme arvokkainta omaisuutta, jota ei pidä antaa muiden päätettäväksi. Pohjavesivärantomme ovat ainutlaatuisia ja huoltovarmuutemme kannalta välttämättömiä.

Tämä esitys on erittäin kannatettava. Meidän tehtävämme on turvata suomalaisille tulevaisuudessakin puhdasta, turvallista ja edullista vettä, ja se onnistuu vain, jos pidämme vesihuollon julkisessa omistuksessa ja omissa käsissämme. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

15.11 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että hallitus on tullut vesihuoltolain uudistusesityksessään Vesi on meidän -kansalaisaloitteen ja eduskunnan tahtotilan kannalle säilyttää vesilaitosinfra yksinomaan julkisyhteisöjen käsissä. Meidän on tilkittävä mahdollisuudet yksityistää vesilaitostointia missään tilanteessa. Kyse on kuitenkin kriittisimmästä infrasta yhteiskunnassamme.

On ehdottoman tärkeää säilyttää vesilaitosten omistus vain ja ainoastaan julkisessa omistuksessa. Vesilaitokset ja niihin liittyvä infra ovat kriittistä infraa, jonka tulee toimia kaikissa olosuhteissa. On ensiarvoisen tärkeää näinä koventuneen hybridi-vaikuttamisen aikoina, että vesihuollon toimintavarmuutta ja kyberturvallisuutta edistetään.

Tämä lausuntopalautteen johdosta kiristetty hallituksen esitys vesihuoltolaista takaisi sen, että jatkossa kunnat eivät saa myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan. Tämä on meidän kaikkien etu, sillä vesi on meidän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

15.12 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on hyvä, että tämä vesihuollon toimintaa turvaava lakiesitys nyt on täällä eduskunnassa. On todellakin tärkeää, että vesivarat pidetään kansallisissa käsissä.

Palaan vielä viime syksyyn. Kyllä meistä moni varmaan suunnilleen oli tippua penkiltä, kun tuli se ensimmäinen versio tästä lakiluonnoksesta, jonka mukaan siis jopa puolet tästä vesiomaisuudesta olisi voitu jatkossakin myydä sijoittajille, jopa ulkomaisille sijoittajille. Tietysti lausuntokierroksella, niin kuin täällä eduskunnassakin, tuli murskakritiikki tälle, ja kiitos siitä, että ministeri ja hallitus nyt korjasivat tämän lakiesityksen siihen muotoon kuin eduskunnan ja tämän alkuperäisen kansalaisaloitteen tahtokin oli.

Vesi on sitä kriittistä infraa, tärkeää omaisuutta, pidetään se omissa käsissä. Ei tehdä samoja virheitä kuin on aikanaan tehty esimerkiksi sähköverkkojen kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten mennään varsinaiseen puhujalistaan. Ministeri saa sitten lopuksi oman kommenttipuheenvuoronsa. — Edustaja Strandman.

15.14 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on vesihuoltolain muuttamista koskeva esitys. Esityksessä ehdotetaan vesihuoltolakiin muutoksia, joiden mukaan kunta ei saisi myydä vesihuoltoon liittyvää omistustaan eikä vesihuoltolaitoksen omistus saa siirtyä yksityiselle. Kunnalle annettaisiin etuosto-oikeus yksityisomisteisten vesihuoltolaitoksien kaupoissa.

Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti olleet vastaan vesihuollon yksityistämistä, ja olemme korostaneet vesivarojen säilyttämistä kansallisessa omistuksessa tärkeänä osana Suomen itsenäisyyttä ja kansallista etua. Puolustamme vesihuollon julkista omistusta ja vastustamme sen yksityistämistä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on veden maa. Meillä on runsaasti puhdasta vettä, sellaista, jonka laatuun ja saatavuuteen ihmiset voivat luottaa. Puhdas vesi ei ole mikään pörs-situote. Se on elämän perusedellytys ja kansallinen turvallisuuskysymys. Jos vedenjakelu, -puhdistus tai viemäriverkosto siirretään kansainvälisten sijoitusyhtiöiden haltuun, alkavat hinnat nousta, palvelut heiketä ja kotimainen päätösvalta katoaa.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Meidän tehtävämme on turvata suomalaisille tulevaisuudessakin puhdasta, turvallista ja edullista vettä, ja se onnistuu vain, jos vesihuolto pysyy julkisessa omistuksessa ja omissa käsissämme. Vesilaitokset ja -putkistot ovat kriittistä infrastruktuuriamme, josta meidän on huolehdittava suunnitelmallisesti. Asiakasmaksut on pidettävä kohtuullisina. Vesi on maamme kultaa jokaiselle suomalaiselle, ja sen arvo tulee meidän pitää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa. — Edustaja Lyly.

15.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Äsken tuossa debatissa sain sanottua osan, mutta muutamaa asiaa tämän osalta vielä on tarpeen korostaa.

Täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esiin, kuinka elintärkeä välttämättömyyshyödyke vesi meille kaikille on. Se kokonaisuus täällä ymmärretään todella, todella hyvin. Mutta sitten tähän liittyy se, että tämä pitää myös tuottaa sillä tavalla, että se on puhdasta. Siihen kohdistuu erilaisia ulkoisia uhkia. Meilläkin Tampereella oli tässä muutamia kuu-kausia sitten vesitorneihin liittyviä murtoja, ja me epäiltiin, että siellä on tarkoituksella käyty.

Eli tämmöisiä tapahtumia meillä tämän vesihuollon ympärillä joka tapauksessa on. Senkin vuoksi on viisasta, että julkinen puoli omistaa tämän ja vie tätä kaikille kansalaisille ja se pysyy kohtuuhintaisena. Ja se, mikä pitää sen kohtuuhintaisena, on se, että me huolehditaan tästä korjausvelasta, mikä siellä verkossa on, ja myös se, että meidän vesilaitoksemme, jotka tekevät puhdasta vettä, ovat sitten sellaisia, että niillä pystytään tuottamaan isoja määriä sitä vettä, koska silloin se litrahinta muodostuu alemmalle tasolle ja se on myös asiakkaille hyvä asia. Tämä aina unohtuu, kun me keskustelemme näistä vesihuollon ympärillä olevista asioista.

Muun muassa me Tampereella yritämme kehittää tätä vesihuoltoa yli kuntarajojen ja viemme sitä siihen suuntaan. Sen vuoksi teimme vesilaitoksesta vesiyhtiön ja yritämme tätä kautta madaltaa sitä kynnystä, että muutkin kunnat siihen voivat osallistua. Nyt jaamme jo Pirkkalaan vettä ja vähän Kangasalan puoleen ja noin pois päin. Tämä on yhteinen asia ja siinä mielessä todella tärkeä asia.

Siinä, mitä tässä pystytään jatkossa tekemään, toivoisi, että huoltovarmuutta ja korjausvelkaa jotenkin yhdessä katsotaan, miten niistä investoinneista pystyttäisiin huolehtimaan niin, että ne pystytään tekemään. Vaikka ne ovat kuntien käsissä, niin nämä investointitarpeet ovat aika isoja, ja niin kuin täällä ministerin esityksessä tuli, vanhimmat putket ovat sadan vuoden vanhoja ja niitten korjaaminen keskellä kaupunkia ei ole ihan halpaa tehtävää. Senkin vuoksi meidän pitää yrittää löytää siihen ratkaisuja, joilla näitä pystytään hoitamaan.

Erittäin tärkeä lakihanke. Vesi on meidän -kansalaisaloite on ollut hyvällä asialla, ja täällä on helppo olla tätä tukemassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

15.19 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa puhdas vesi on ollut pitkään itsestäänselvyys. Se ei ole kuitenkaan sattumaa. Se on seurausta vastuullisesta päätöksenteosta ja järjestelmästä, joka on rakennettu pitkäjänteisesti palvelemaan koko yhteiskuntaa. Nyt käsittelyssä oleva esitys vesihuoltolain muuttamisesta on tärkeä askel tämän

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

järjestelmän vahvistamisessa ja turvaamisessa muuttuvassa maailmassa. Esityksen keskiössä on se, että yhteinen omaisuus pysyy yhteisenä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen keskeinen viesti on selkeä: vesihuolto ei ole kauppatavaraa. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että julkisomisteisten vesihuolto-toimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakenneuudistusta sekä parantaa vesihuoltolaitosten omaisuuden hallintaa. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa vesihuollon toiminnan ja talouden valvontaa sekä parantaa yhteisesti vesihuoltolain toimivuutta. Tämä on suora vastaus Vesi on meidän -kansalaisaloitteen ja eduskunnan yksimielisen tahtotilan esille nostamiin huoliin.

Arvoisa rouva puhemies! Vesihuolto on myös osa kokonaisturvallisuutta. Se on kriittinen osa huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Se on kansallinen voimavara, jonka hallinnan on pysyttävä kotimaisissa käsissä. Juomaveden saatavuus, jätevesien käsittely ja vesijärjestelmän toimivuus ovat perusedellytyksiä niin tänään kuin poikkeusolosuhteissa ja -tilanteissa.

Tavoitteena on lisätä toimintavarmuutta ja selkeyttä. Lain kirjaukset parantavat vesihuollon suunnitelmallisuutta ja selkeyttävät toiminta-alueiden määrittelyä. Esimerkiksi kiinteistöjen liittämisvelvollisuus verkostoon määräytyy jatkossa kunnallisesti vahvistetun toiminta-alueen perusteella, ei enää pelkästään taajamarajauksen mukaan. Tämä muutos tukee tehokasta verkostosuunnittelua ja resurssien kohdentamista oikeudenmukaisesti ja pitkäjänteisesti.

Lakiuudistuksessa myös vesihuoltolaitosten talouden läpinäkyvyyttä ja maksujen oikeudenmukaisuutta parannetaan. Omistajatuloutuksen tulee perustua kestäväan tasapainoon. Vesihuolto ei saa olla väline tulouttaa varoja kunnan muihin tarpeisiin vesiasiakkaiden kustannuksella.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä hallitus vahvistaa vesihuollon toimintavarmuutta, kansallista omistajuutta ja kansalaisten luottamusta siihen, että kriittisiä peruspalveluja ei yksityistetä. Vesi ei ole sijoituskohde vaan kansallinen oikeus, etu, joka meidän on turvattava. Kuten kansalaisaloitteen nimi kiteyttää: vesi on meidän. Tämä laki varmistaa, että se myös pysyy meillä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.23 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vesi ei kuulu sijoittajille vaan meille kaikille, ja siksi haluan kiittää erityisesti vielä Vesi on meidän -kansalaisaloitteen tehneitä vasemmistoliiton aktiiveja ja lisäksi tietenkin niitä kaikkia kymmeniätuhansia ihmisiä, jotka saivat tämän muutoksen aikaiseksi.

Kansalaisaloite on arvokas instituutio, ja siksi tässä yhteydessä on syytä puhua myös demokratiasta. Istuva hallitus on nimittäin pääministeriä myöten antanut ministereille vapaat kädet haudata eduskunnan jo hyväksymiä kansalaisaloitteita, mikäli ministeri syystä tai toisesta kokee ne epämieluisiksi. Tämä on demokratian irvikuva ja kansan tahdon halveksuntaa.

Myös tämän kansalaisaloitteen toimeenpano meinasi jäädä lakivalmistelussa puolivillaiseksi ja vesitetyksi. Lopulta opposition ja kansalaisyhteiskunnan paine sai hallituksen taipumaan. Vihdoin tämä esitys on nyt salissa siinä muodossa kuin mikä alkuperäisen aloitteen tarkoitus todella oli. Ja tosiaan muistan, että kun vielä viime syksynä vasemmistoliiton kansanedustaja Laura Meriluoto kysyi vastuuministeri Essayahilta, miksi lakiesi-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

tykseen on jätetty mahdollisuus vesihuollon osittaiseksi yksityistämiseksi, ministerin vastaus oli suoraan sanottuna ylimielinen ja hän syytti oppositiota siitä, että me emme vain ymmärrä asiaa. Tämän voi jokainen käydä vielä katsomassa YouTubesta erikseen, jos ei muista, miten asia todella meni.

Kuitenkin on niin, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. On kiitettävä hallitusta siitä, että se lopulta kuuli meidän kritiikkimme ja myönsi alkuperäisen lakiehdotuksen ilmeiset ongelmat. Vesihuolto on luonnollinen monopoli, ja sen yksityinen omistaminen on käytännössä lupa painaa rahaa kuntalaisten kustannuksella. Tämän tiedämme kokemuksesta sähkönsiirron osalta Suomessa ja vesihuollon osalta muualla Euroopassa. Kun aikoinaan kokoomusministerit vakuuttelivat, että sähköverkkojen myynti on hyvä asia ja turvallinen ratkaisu eivätkä siirtohinnat tule nousemaan, on hyvä, että näistä virheistä aletaan nyt myös vähitellen oppia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

15.26 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Ilman vettä ei ole elämää. Meidän on pidettävä huolta erityisesti vesistöistämme, sillä puhtaan veden arvo nousee vielä kultaakin kalliimmaksi. Puhdas vesi, vesihuolto, on huoltovarmuutemme kannalta oleellista, ja kyse on kaikkein kriittisimmästä infrasta yhteiskunnassamme. Vesihuoltolakia on uudistettava niin, että se toteuttaa Vesi on meidän -kansalaisaloitteen sekä eduskunnan tahotilaa vesi-infran säilyttämisestä yksinomaan julkisyhteisöjen käsissä, sekä on tilkittävä mahdollisuudet yksityistää vesilaitostoimintaa missään tilanteessa.

Hienoa, että hallitus otti lausuntopalautteen vakavasti, tilasi perustuslaillisen selvityksen ja ehdottaa nyt lakiesitystä tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan. On ehdottoman tärkeää säilyttää vesilaitosten omistus vain ja ainoastaan julkisessa omistuksessa. Vesilaitokset ja niihin liittyvä infra ovat niin kriittistä infraa, että sen tulee toimia kaikissa olosuhteissa.

Kunnilla tulee olla päätösvalta vesilaitoksen toimintaan, kuten esimerkiksi hinnoittelun tai infran korjaamiseen vaikuttaviin asioihin. Suomessa vesihuollon korjausvelka on kasvussa. Tuoreimman arvion mukaan vesihuollon kokonaisinvestointitarve kaksinkertaistuu lähivuosina nykyisestä noin 400 miljoonan euron vuositasosta. Korjausvelan selättämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta, johon myös vesihuollon pitkäjänteinen toiminta ja kestävä omaisuuden hallinta tähtäävät.

Hallituksen esityksellä tehdään myös muutoksia vesihuollon toiminta-alueisiin sekä kiinteistöjen liittämismallisuuteen. Jatkossa kiinteistöt tulisi lähtökohtaisesti liittää vesihuoltolaitoksen verkostoon vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla. Siirtymäsäännöksiin varmistettaisiin, että muutoksesta ei aiheutuisi kiinteistöjen omistajille kohtuuttomia tilanteita. Jatkossa vesilaitosten on myös laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma, ja laki sisältää myös velvoitteita varautumissuunnitteluun. Sekin on ensiarvoisen tärkeää, sillä vesihuollon toimintavarmuutta ja kyberturvallisuutta on edistettävä näinä hybrdivaikuttamisen aikoina.

Tämä hallituksen kiristetty esitys vesihuoltolaista takaa sen, että jatkossa kunnat eivät saa myydä tai muutoin luovuttaa vesihuolto-omistusta ollenkaan. Se on meidän kaikkien etu. Vesi on meidän, ja siitä on jatkossakin pidettävä huolta.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen, ja sen jälkeen ministeri Essayah.

15.29 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan muistuttaa täällä vasemmiston edustajia myös siitä, että edellisellä kaudella näiden vesihuoltoyhtiöiden myynti oli sataprosenttisesti mahdollista, [Välihuutoja vasemmalta] eli tämä hallitus on jo ensimmäisessä versiossaan tästä laista kiristänyt nimenomaan tätä myyntiä yksityisille toimijoille.

Puhdas vesi on arvokkain luonnonvaramme. Tämä hallituksen esitys on hyvä askel kohti vesihuollon turvaamista ja vesivarojen pitämistä kansallisissa käsissä, kuten hallitusohjelmassa on linjattu. Esityksen keskeinen tavoite on estää kuntien vesihuolto-omaisuuden myynti yksityisille toimijoille. Tämä on tärkeää, jotta voimme varmistaa, että vesihuolto pysyy julkisessa omistuksessa ja hallinnassa.

Kunnille säädetään etuosto-oikeus yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten kaupoissa, mikä lisää kuntien mahdollisuuksia hallita paikallista vesihuoltoa. Lisäksi esitys edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakennemuutosta. Tämä tarkoittaa, että vesihuoltolaitosten toiminta-alueita selkeytetään ja kiinteistöjen velvollisuutta liittyä laitoksen verkostoon täsmennetään. Näin varmistamme, että vesihuoltopalvelut ovat saatavilla kaikille kansalaisille tasapuolisesti ja tehokkaasti.

Esityksessä on huomioitu vesihuollon talouden ylläpito ja maksujen kustannuskattavuus. Tämä on tärkeää, jotta vesihuoltolaitokset voivat toimia taloudellisesti kestäväällä pohjalla ja tarjota laadukkaita palveluita ilman, että kustannukset nousevat kohtuuttomiksi. Erityisen merkittävää on, että esitys sisältää säännökset yhdyskuntajätedirektiivin kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi, ja tämä tarkoittaa, että kaikki direktiivin edellyttämät taajamat sisällytetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jäteviemäriverkostoon. Näin parannamme ympäristönsuojelua ja varmistamme, että jätevedet käsitellään asianmukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on tärkeä askel kohti vastuullista ja kestäväää vesihuoltoa. Se turvaa vesihuollon toiminnan ja varmistaa, että vesivarat pysyvät kansallisissa käsissä. Meidän tehtävämme on turvata vesi, tämä elintärkeä luonnonvara, suomalaisille ja pitää se suomalaisissa käsissä. Kiitän myös kansalaisaloitteen tekijöitä. Vesi on meidän. [Anne Kalmari: Kiittäkää Aila Paloniemeä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Essayah. [Sari Essayah: Paljonko aikaa?] — Viisi minuuttia maksimissaan.

15.31 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Aloitan noista edustaja Lylyn kysymyksistä. Siinä oli selkeät kysymykset, joihin liittyen on hyvä huomioda, että useat näistä ehdotetuista pykälistä ohjaavat nimenomaan siihen kuntarajat ylittävään yhteistyöhön. Siellä on muun muassa tästä alueellisesta yleissuunnittelusta, sitten siellä on siitä kunnan vesihuoltosuunnitelmasta. Eli kyllä tässä tavallaan myöskin tämä teidän mainitsemanne bulkkinäkökulma on esillä. Jos kunnat haluavat osakeyhtiömuotoisesti omistaa, niin se on edelleen mahdollista, mutta näitä osakkeita ei voi myydä eteenpäin, elikkä niiden pitää pysyä kunnan tai sitten kuntien yhteisessä omistuksessa. Siinä mielessä on tärkeää huomioda tämä näkökulma. Kunta voi myydä sitten tarvittaessa ainoastaan toiselle kunnalle.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen kysymys liittyi tähän kustannusvastaavuuteen. Varmaan aika moni täällä salissa ehkä yleisestikin jakaa sen huolen, että miten käy, kun nyt infrakustannukset ovat noin 400 miljoonaa ja voivat tulevaisuudessa jopa tuplaantua, minkä mainitsin tuossa, sen verran vanhoista vesijohtoverkoista meillä on kyse. Siellä vesiputtedirektiivi edellyttää sitä, että kustannukset katetaan nimenomaan näillä asiakasmaksuilla, eli siinä mielessä on äärimmäisen tärkeää, että tehdään ajoissa ne suunnitelmat siitä, millä tavalla tätä vesijohtoverkostoa pidetään yllä ja miten korjaukset ajoitetaan. Niitä ei ole varaa lykätä niin sanotusti tuonemmaksi, jolloin olisi tilanne, jossa yhtäkkiä jouduttaisiin hyvin nopeasti suuriin korjauskustannuksiin, jotka jouduttaisiin sitten kattamaan asiakasmaksuilla. Siinä mielessä on tärkeää, että on suunnitelmallisuutta. Tähän suunnitelmallisuuteen täällä taisivat viitatakin edustajat Elo ja Anna-Kristiina Mikkonen. Elikkä tämä suunnitelmallisuus on tärkeää, ja tässä nyt vastavalitut valtuutetut kunnissa ovat siinäkin mielessä paljon vartijoina, että suunnitelmallisuus infrasta on olemassa, ja sitten myöskin, että pystytään määrittelemään nämä vesihuoltolaitosten toiminta-alueet. Sillä on myöskin iso merkitys sitten sen suhteen, niin kuin täällä edustaja Hänninen totesi, että toiminta-alue on tulevaisuudessa eri asia kuin taajama-käsite.

Edustaja Kalmari muistutti hyvin tästä Jyväskylä-keissistä. On hyvä muistaa, että siellä todellakin nämä edustaja Kalmarin mainitsevat valtuutetut ja myöskin kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset olivat ainoat, jotka eivät halunneet lähteä Jyväskylässä yksityistämään. Ja kun ehkä täällä salissakin on esitetty taas jälleen kerran näitä väitteitä, niin on siinä mielessä hyvä pitää mielessä, että näitä yksityistäjiä on kuntatasolla löytynyt myöskin sieltä vasemmasta laidasta.

Sitten on tärkeää huomioida se, mitä tässä puhuttiin tästä, että en olisi maininnut tämän toisesta lausuntokierroksesta. Nimenomaisesti sanoin tuossa esittelypuheenvuorossa, että näitten lausuntokierrosten välissä pyysin erillisen perustuslaillisen lisäselvityksen tämän lakiesityksen jatkovalmistelulle, ja sehän johtui nimenomaan siitä, että tämä asiantuntijatyöryhmä kuuli muun muassa Kuntaliittoa, joka erittäin kriittisesti on suhtautunut siihen, että kunnallista itsehallintoa ollaan tässä rajoittamassa, ja myöskin valtiovarainministeriö on ollut huolissaan näitten kustannusten kasvusta. Ja uskon, että nämä tahot tulevat varmasti myöskin täällä eduskuntakuulemisissa tuomaan nämä näkökulmansa esille. Sen tähden tämä lakiesityshän menee nyt itse asiassa pidemmälle kuin mitä eduskunnan lausumisissa sanottiin. Eduskunnan lausumissahan puhuttiin siitä, että nykyisen kaltainen järjestelmä voisi säilyä. Nyt ei säily, tässä mennään pidemmälle. [Anne Kalmari: Se on hyvä!] Siinä mielessä toivon, että todellakin ymmärretään ja hahmotetaan, minkälaisesta prosessista tässä on kaiken kaikkiaan ollut kysymys. Edustaja Hoskonen ja taisi muutama muukin nostaa esille juuri nämä luonnolliset monopolit ja sen, miten tärkeää on oppia näistä asioista.

Sen vielä totean edustaja Pekoselle, kun hän täällä sanoi, että olisin tyhmäksi haukkunut jotakuta: se ei kuulu kielenkäyttööni, en näin ole kyllä tehnyt.

Toivon, että eduskunnassa nimenomaisesti perustuslakivaliokunta joutuu pari pykälää nyt tarkemmin tutkimaan ja antamaan niistä lausuntonsa. Me tietyllä tavalla teemme nytten urauurtavaa lainsäädäntöä, mutta katson itse, että nämä perustelut, joihin pyysin myöskin nämä perustuslakiasiantuntijoitten näkemykset, ovat vahvat, nämä liittyvät vahvasti ihmis- ja perusoikeuksiin. Vesi on todellakin meidän, niin kuin täällä moni on puheenvuorossaan tuonut esille, ja sen tähden totean, että eduskunta tämän esityksen eteenpäin viedessään tekee omalla tavallaan historiallista lainsäädäntöä suomalaisessa lainsä-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

dännössä, koska katsoo, että nämä oikeutukset ovat niin vahvoja, että niillä myöskin kunnallista itsehallintoa voidaan näiltä osin sivuuttaa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.37.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 5. Siinä keskustelu jatkuu. — Edustaja Kalmari.

19.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olkoon tämä puheenvuoro kannustuksena siihen, että aina kannattaa tehdä kaikkensa silloin, kun tuntuu, että asia on tärkeä ja asiat eivät ole menossa oikeaan suuntaan. Kiitos Aila Paloniemelle, entiselle kollegallemme, ja Kirsi Knuutilalle, jotka Jyväskylässä lähtivät taistelemaan Timo Koiviston esitystä vastaan — esitystä, joka olisi yksityistänyt vesihuollon. Tästä lähti liikkeelle kansalaisaloite ihan toiselta puolelta Suomea, kun tämä nousi julkisuuteen.

Niinpä kansalaisaloite ”Vesi on meidän” tuli viime kaudella eduskuntaan. Se meidän valiokunnassamme käsiteltiin, ja vaikka lähes kaikki tahot hymisivät sitä, että ei tietenkään olisi hyvä asia, että vesihuolto joutuisi arabien käsiin — maailmassahan vedestä käydään jopa sotia, vesi on perusoikeus, vesi on osa kansallista huoltovarmuuttamme, se on ylpeyden aihe Suomessa — vaikka tästä oltiin vähän yksimielisiä, niin siitä huolimatta esimerkiksi Kuntaliitto, vesihuoltolaitosten edustajat, eritoten oikeusasiantuntijat olivat sitä mieltä, että ei tätä kansalaisaloitetta oikein voi hyväksyä, ja maa- ja metsätalousministeriöstä vastineemme ei ollut sentyyppinen, että tätä lakialoitetta olisi voinut hyväksyä. Mutta itse en voinut antaa periksi siinä, koska meillä oli selkeä tahtotila, enemmistö valiokunnassa silloin siitä asiasta, että nyt pitää pitää kiinni siitä, että vesihuolto ei luisu voitontavoittelun kohteeksi. Meillä on lukuisia esimerkkejä eri maista — on Etelä-Afrikasta, on Englannista — missä veden hinta on tullut aivan kohtuuttomaksi, kun se on luonnollinen monopoli, josta ei voi kilpailla, ja jos se yksityistetään, niin siitähän voi sitten periä ihan haluamaansa hintaa. Meillä on esimerkki sähköverkon myynnistä, Carunan esimerkki, mitä silloin tapahtuu, kun luonnollista monopolia hyväksikäytetään.

No, kun tahtotila enemmistöllä oli valiokunnassa näin, niin aloin itse sitten taistelemaan sen puolesta, että se ministeriön vastine ei meille kelpaa, ja niin kauan kysyttiin vastineita. Muistaakseni kolmannella kerralla saatiin sitten vähän taustatukea siihen, että pystyttiin sitten se mietintö sorvaamaan sellaiseksi, että se antoi vaateet maan hallitukselle valmisteella mahdollisimman ripeästi toimenpiteet sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Pettymys oli melkoinen viime syksynä. Ministeri Essayah kertoi, että nyt 49 prosentin myyntimahdollisuus jälleen olisi tulossa. Silloinhan puolueemmekin hienosti lähti taistelemaan sitä vastaan, ja itsekin olin julkisuudessa tv:ssä sitten altavastaajana. Kokoomuk-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

sen edustajaa ja muun muassa Timo Koivistoa siellä etänä haastateltiin tästä esityksestä. Oli hienoa, että se paine kun tuli, niin ministeri Essayah laittoi sitten itsensä likoon ja meillä on tänä päivänä tällainen esitys täällä.

No, vesihuoltolaki ei ole pelkkää sitä, kuka sen omistaa. Se on tärkein asia, että se pysyy julkisissa käsissä, mutta siellä on paljon tehtävää muun muassa sen vuoksi, että korjausvelka on suuri. Osa vesihuoltotoimijoista on varsin amatöörimäisiä. Siellä on osuuskuntia, joitten asema on turvattava, mutta kuitenkin silläkin puolella sitä ammattimaisuutta kaivataan. Vesihuollon järjestämistä ostopalveluin, tätä varsinaista teknologiaa ja muuta, tulee kehittää. Siellä on paljon mielenkiintoista päätettävää, jota toivon, että yhteisymmärryksessä valiokunnassa sitten hyvin viedään eteenpäin.

Kiitos silloiselle eduskunnalle siitä, että yksimielisesti vaadimme tätä kansalaisaloitetta läpi vietäväksi, ja nyt se on tässä. Hyvä mieli. Kiitos, hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.03 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi vesihuoltolain muuttamisesta. Tänään puhumme siis puhtaasta vedestä ja vesihuollosta. Meillä Suomessa on etuoikeus elää maassa, jossa puhdas vesi on itsestäänselvyys, ja tällä käsittelyssä olevalla esityksellä varmistamme, että vesihuolto pysyy kansallisissa käsissä. Tällä hallituksen esityksellä suojataan vesivarannot yksityistämiseltä. Vesihuoltolakiin ehdotetut muutokset varmistavat, että kunnat säilyttävät määräysvaltansa vesihuollossa. Kriittistä infrastruktuuria ei voi enää myydä yksityisille yrityksille. Voimme nähdä, mihin se on johtanut esimerkiksi sähköverkkojen suhteen.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi vesi on tärkeää säilyttää julkisella puolella. Tämä esitys on myös linjassa sen kanssa, mitä perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti puolustaneet: vesihuollon tulee olla julkisen vallan ja suomalaisten omassa hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Lakimuutoksilla parannetaan myös vesihuollon kestävyyttä ja läpinäkyvyyttä. Kustannusvastaavuus, alueellinen suunnittelu ja varautuminen tuleviin kriiseihin vahvistavat koko järjestelmää. Samalla huolehditaan siitä, että jokaisella suomalaisella, myös haja-asutusalueilla, on oikeus turvalliseen ja toimivaan vesihuoltoon. Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa on ympäristönkin kannalta hyvä ratkaisu. Se turvaa ympäristön kannalta kestävä toiminnan ja vähentää yksityistämisen aiheuttamia ympäristöriskejä.

Arvoisa puhemies! Puhdas vesi on luonnonvara, kansalliskalleus eikä kauppatavara. Siksi vesihuollon on pysyttävä kansallisessa omistuksessa. Meillä ei ole varaa myydä luonnollista monopolia ulos, emmekä saa päästää sitä markkinavoimien armoille, vaan vesi on meidän.

Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä. Kiitos ministerille huolellisesta valmistelusta esityksen suhteen ja koko hallitukselle tärkeän asian edistämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Garedeu.

20.06 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Nyt se on toteutumassa: valtavan tärkeä lakiuudistus, joka turvaa vesivarojemme pysymisen kansallisissa käsissä. Koko tämä jupakahan lähti valitettavasti käyntiin juuri Jyväskylästä, jossa paikallisesta vesihuollosta vas-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

taava Alva halusi laittaa yhtiön vähemmistöosuuden myyntiin yksityiselle taholle. Jyväskylän perussuomalaiset valtuutetut tietysti vastustivat jyrkästi myymistä, ja onneksi kaupunginhallituskin torppasi aikeet heti alkuunsa. Kohun myötä syntyi pian myös valtakunnallinen Vesi on meidän -kansalaisaloite, joka keräsi vaadittavat 50 000 allekirjoitusta vuorokaudessa ja meni läpi eduskunnassakin. Hienoa.

Nyt tämä eduskuntaan tuotu hallituksen esitys sisältää muun muassa kolme tärkeää lisäystä vesihuoltolakiin: Ensinnäkin, lakiin lisätään säännös, jonka mukaan kunta ei saa myydä vesihuoltoon liittyvää omistustaan eikä kunnan omistuksessa tai määräämisvallassa oleva vesihuoltolaitos saa myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Toiseksi, kunnalle säädetään etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden vesihuolto-omaisuuden kaupoissa. Ja kolmanneksi, jatkossa on mahdollista perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia tai asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

On siis sanomattakin selvää, että kyse on huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta äärimmäisen merkittävästä asiasta. Nyt ollaan jo ihan viime metreillä tämän lainsäädännön kanssa, sillä hallituksen esityksen mukaan Suomessa on yhteensä 1 109 vesilaitosta, joista alle 20 on sellaisia osakeyhtiömuotoisia laitoksia, jotka ovat yli 50-prosenttisesti yksityisessä omistuksessa. Joissain näistä laitoksista yksityisyysosuus on jopa yli 90 prosenttia. Pääosin nämä laitokset ovat pieniä, muutamaa tuhatta asiakasta palvelevia laitoksia lukuun ottamatta yhtä teollisuuslaitoksen yhteydessä toimivaa jätevedenkäsittelylaitosta. Yksityiset omistajat ovat tyypillisesti yksityishenkilöitä, jotka ovat myös laitoksen asiakkaita, mutta myös paikallisia pankkeja, osuuskauppoja tai muita paikallisia yrityksiä sekä joissakin tapauksissa teollisuuslaitoksia.

Lakimuutos varmistaa muun muassa sen, ettei kriittistä infrastruktuuriamme voitaisi myydä ulkomaalaisille, jotka saattaisivat käyttää sitä sitten hybridivaikuttamiseen tai painostuskeinona — tai käyttää suomalaisten vesiä rahasampona.

Arvoisa puhemies! On siis erittäin tärkeää, että vesihuoltolakia nyt muokataan siten, että ulkomaiset ja yksityiset kaupalliset toimijat eivät jatkossa voi saada vesivarantojamme hallintaansa. Maailman puhtain hanavesi löytyy Suomesta ja kuuluu meille suomalaisille. Kiitos hallitukselle, joka turvaa nyt tämän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

20.09 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime vaalikauden lopulla eduskunta teki yksiselitteisen linjauksen: suomalainen vesi ei ole kaupan. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö oli yksimielinen, ja mitä luin tämän salin puheista, niin kaikkialla oli yksimielinen kanta, että vesi kuuluu kuntalaisille. Yli puoluerajojen oltiin siis sitä mieltä. Taustalla oli siis kansalaisaloite ”Vesi on meidän” ja kansalaisten selkeä viesti: puhdas vesi kuuluu kaikille, eikä sitä pidä myydä kansainvälisille sijoittajille.

Kun viime syksynä hallitus lähetti lausunnolle esitysluonnoksen uudeksi vesihuoltolaikiksi, se sai aikaan oikeutetun ihmetyksen: miten tämä on mahdollista? Luonnoksessa jätettiin edelleen mahdollisuus myydä jopa 49 prosenttia vesihuoltolaitoksesta. Se ei yksinkertaisesti täyttänyt eduskunnan tahtotilaa. Ei riitä, että enemmistö säilyy. Ei suomalainen vesi saa olla kansainväliselle rahastolle edes puoliksi kaupan. Lisäksi jos yksittäinen vieras taho omistaa 49 prosentin osuuden, se olisi käytännössä täysin määräävässä asemassa yhtiössä. Näin se vain toimii tämä rahapolitiikka.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Me keskustassa ammuimme suunnitelmat alas heti. Ilman opposition jyrkkää vastustusta olisimme nyt eri tilanteessa. Kysyimme, eikö kokoomus oppinut mitään Caruna-sähköverkkoskandaalista. Aluksi hallituksesta todettiin, että kritiikki ei ole oikeutettua, 49 prosentin omistus ei vie määräysvaltaa. Unohtui täysin, mitä viime vaalikaudella oli puhuttu. Mutta nyt näemme, että hallitus on tehnyt tarpeelliset muutokset. Ehdotetun lakimuutoksen mukaan jatkossa kunnat eivät voisi myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Tämä on oikein. Voidaan myös todeta, että oppositiosta vaikutettiin tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus esittää nyt lakia, joka suojaa suomalaista vesihuoltoa paremmin, mutta työtä riittää vielä. Suurin ongelma on, että uudistus voi nostaa käyttäjien kustannuksia merkittävästi. Hinnat voivat nousta kaikkialla mutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Näin todetaan hallituksen esityksessä. Lakiesityksen perusteella kustannusten nousua on tosi vaikea arvioida. Toivon, että valiokuntatyössä tähän asiaan kiinnitetään erityistä huomiota.

Loppuun totean, että puhdas vesi ei ole vain tärkeä luonnonvara, se on elinehto. Jos tässä asiassa lipsutaan, ollaan vaarallisella tiellä. Suomalaisen veden pitää nyt ja aina pysyä suomalaisten omistuksessa. Tästä ei voi nykyinen eikä mikään tuleva eduskunta lipsua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo poissa, edustaja Antikainen poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä hallituksen esitys laiksi vesihuoltolain muuttamisesta on todella tärkeä ja tarpeellinen. Tämän historiahan menee sinne viime kaudelle, kun oli Vesi on meidän -kansalaisaloite, ja silloin viime hallitus alkoi työstämään sen pohjalta lakimuutosta. Muistaakseni silloin vuoden 22 loppupuolella perustettiin työryhmä, koska eduskunta oli yksimielisesti tämän kansalaisaloitteen hyväksynyt, ja tämä hallitus nyt sitten tämän lakiesityksen antoi.

Mutta ehkä on hyvä huomioda, että se versio, minkä nykyinen hallitus ensin laittoi lausunnolle, ei suinkaan ollut sellainen, mikä meillä on nyt käsissä ja varmistaa sen, että nämä vesiyhtiöt ovat julkisessa omistuksessa, vaan siinä oli ajatus, että sallittaisiin, että 49 prosenttia omistuksesta voisi olla yksityisillä tahoilla. Olen todella iloinen siitä, että lausunkierroksesta syntynyt keskustelu ja se julkinen paine, mikä tuli ja mitä myös täällä eduskunnassa opposition puolesta nostettiin, aiheuttivat sen, että nyt meillä on tämä lakiesitys, jossa halutaan varmistaa, että todellakin se vesi säilyy julkisessa omistuksessa eikä tätä vesihuoltoa päästetä sijoittajien temmeltämiskentälle, koska näitä esimerkkejähän on maailmalta.

Esimerkiksi Berliinissä ja Pariisissa vesihuolto on yksityistetty ja sittemmin se on palautettu, koska siellä nähtiin, että virhe tehtiin. Myös Englannissa vesihuolto on yksityistetty, ja se on johtanut siihen, että siellä on ensinnäkin veden hinta paljon kalliimpaa — on arvioitu, että noin kolme miljardia kalliimpaa kuin se olisi muutoin — ja sitten toisaalta esimerkiksi tarpeellisia investointeja on jätetty tekemättä ja myös erilaista pilaantunutta vettä, jätevetä, on päästetty luontoon eri tavalla kuin julkisten tahojen käsissä olleilta vesiyhtiöiltä. Siinä mielessä se, että me pidämme veden julkisessa omistuksessa, on äärimmäisen tärkeää, koska vesihän on tietysti meille kaikille tärkeä perushyödyke ja meidän täytyy varmistaa se puhtaan veden saanti ja toisaalta huolehtia siitä, että jätevedet puhdistetaan asianmukaisesti niin, että niistä ei aiheudu minkäänlaista ympäristöhaittaa.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Eli tässä kohtaa ehkä pikemminkin kuin hallitusta on syytä kiittää aktiivisia kansalaisia siitä, että tätä asiaa on pidetty esillä ja tätä on ajettu loppuun asti. Myös todellakin siinä kohtaa, kun hallitus meinasi jättää yksityisille sijoittajille mahdollisuuden tähän omistukseen, sitä painetta synnyttiin niin, että nyt meillä on lakiesitys, joka varmistaa sen, että vesi pysyy julkisissa käsissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

20.16 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä meinasi tulla vesivahinko. Tässä oli vähän tämmöinen tyypillinen tilanne. Sinne kotikatsomoihin, jos siellä joku vielä jaksaa seurata: täällä ei ole enää vähään aikaan ollut yhtään hallituspuolueiden edustajaa paikalla, mutta tässä oli semmoinen tyypillinen tilanne, että varsinkin perussuomalaisilla oli semmoinen, mikä heidän tyylilleen aika uskollista on, että moni asia ei ole politiikan tekemisen kohde vaan politiikan tekemisen väline, ja kyllä tässä meinasi nyt vesivahinko tapahtua pahemman kerran tämän aiheen kohdalla.

Mutta asiaan. Tällä hallituksen esityksellä siis toimeenpannaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä, ja tässä se vahinko meinasi tapahtua. Orpon hallitusohjelman kirjaus perustuu edellisellä eduskuntakaudella valmistuneeseen kansalliseen vesihuolto-ohjelmaan ja Vesi on meidän -kansalaisaloitteeseen perustuvaan eduskunnan päätökseen. Riski kuntien omistamien vesihuoltoyhtiöiden tai niiden osuuksien myymisestä yksityisille sijoittajille sai aikaan kansalaisaloitteen, jossa vaadittiin lakiin kirjattavaksi kielto vesihuolto-omaisuuden myynnistä ulkopuolisille sijoittajille. Tänäpä on todettu täällä jo useampaan kertaan, miten edellinen eduskunta tämän asian kirjasi.

No, syksyllä 24 asiasta heräsi laaja keskustelu, kun hallitus lähetti lausuntokierrokselle vesihuoltolain muutosesityksen, jossa jopa 49 prosenttia kunnan omistamasta vesihuolto-omaisuudesta olisi ollut edelleen mahdollista myydä ulkopuolisille sijoittajille. Esitykseen jätettiin yli 130 lausuntoa. Näiden lausuntojen ja kovan työn jälkeen tämä vesivahinko saatiin estettyä. Julkisen painostuksen seurauksena hallitus päätti muuttaa esitystä. Vesi on meidän -päättöstä toimeenpanevan kunnan vesihuollon omistusta koskevaan pykälään tehtiin lausuntopalautteen pohjalta merkittävä kuntien omistuksen säilyttämistä vesihuollossa koskeva muutosehdotus, joka laitettiin uudelle lausuntokierrokselle keväällä 25.

Arvoisa puhemies! Jatkossa kunnat eivät voi myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Ehdotettu sääntelyratkaisu rajoittaisi myös kokonaan kunnan omistuksessa olevien ja kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten mahdollisuuksia esimerkiksi vesihuolto-omaisuuden leasingjärjestelylle. Lisäksi ehdotettu sääntelyratkaisu estäisi pääasiassa yksityisessä omistuksessa olevien muiden kuin osuuskuntamuotoisten uusien vesihuoltolaitosten perustamisen. Poikkeuksena tästä ovat asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat, joita saisi jatkossakin perustaa. Ehdotuksen pääasiallinen vaikutus olisi se, että täysin yksityisomisteista, muuta kuin asiakasomisteista, vesihuoltolaitostoimintaa ei enää jatkossa olisi mahdollista perustaa.

Perustuslain 22 § edellyttää julkiselta vallalta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamista. Perustuslaissa julkisen vallan käsite kattaa valtion lisäksi myös kunnat. Vesihuollossa perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen kannalta merkittävintä on kunnan järjestämisvastuu. Kunta vastaa viime kädessä riittävien keskitettyjen vesihuoltopalvelujen saatavuudesta ja määrittää yksilöiden talousveden ja viemäroinnin saannin toteutumista toi-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

minta-aluepäätöksellä. Valtiolle jää kuitenkin viimekätinen vastuu perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta. Tämä varmistetaan vesihuoltolain säännöksillä vesihuollon järjestämisestä, huolehtimisesta ja vesihuollon maksuista. Lisäksi veden välttämättömyysluonteen vuoksi tilanteessa, jossa ihmisillä ei ole varaa maksaa vesilaskuja, laskujen maksamiseen voi saada toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Voimassa olevan vesihuoltolaitoksen määritelmän mukaisia vesihuoltolaitoksia on Suomessa noin 1 100. Lukumääräisesti eniten on osuuskuntia. Ne ovat usein pieniä, joten asukas- ja vesimäärinä ne eivät edusta suurinta ryhmää. Heikosti resursoitujen vesihuoltolaitosten suuren määrän on arvioitu olevan suurin yksittäinen syy vesihuoltosektorin haasteisiin. Osalla laitoksista mahdollisuudet järjestää toimintansa pitkäjänteisesti ja ammattitaitoisesti sekä varmistaa henkilö- ja taloudelliset resurssit vesihuoltopalvelujen järjestämiseksi eivät ole riittävät.

Esitetyt muutokset tähtäävät siihen, että vesihuoltosektorin korjausvelka pienenee ja vesihuoltoinfrastruktuurin kunto paranee. Nämä tavoitteet ovat perusteltuja, ja koko ajan pahenevan korjausvelkatilanteen korjaamiseksi on välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin myös lainsäädännön keinoin.

Arvoisa puhemies! Esityksellä tehtäisiin muutoksia myös kiinteistöjen liittämismallisuuteen. Velvollisuudesta liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon voidaan myöntää vapautus, mikäli liittämisen kustannukset muodostuisivat kohtuuttomiksi, vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella ja kiinteistön vesihuolto voidaan muuten hoitaa asianmukaisesti. Lisäksi liittämismallisuudesta olisi mahdollista saada vapautus taajaman ulkopuolisella alueella tilanteessa, jossa liittämisen arvioidaan aiheutuvan ilmeisen kohtuuttomaksi vapautuksen hakijan elämäntilanteeseen tai sosiaaliseen suoritustasoon liittyvien tekijöiden vuoksi. Nämä vapautuksen kriteerit ovat todellisia ja ikävä kyllä arkipäivää jo isossa osassa Suomea. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala poissa. — Edustaja Suhonen.

20.22 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesihuoltolakia. On hyvä, että hallitus kiristi esitystä lausuntopalautteen jälkeen. Ensimmäisellä lausunnonlaulla ollut pykäläluonnos edellytti kunnilta määräysvallan säilyttämistä vesihuoltolaitoksiin. Ratkaisu olisi siten mahdollistanut kunnille vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksesta osittaisen luopumisen. Ratkaisuehdotusta ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ulkopuolisille. Kuntien keskinäiset omistusjärjestelyt olisivat jatkossa sallittuja, jotta mahdollistetaan isompien ja tehokkaampien yksiköiden muodostuminen.

Suomen vesihuollon korjausvelka on kasvussa. Tuoreimman arvion mukaan kokonaisuinvestointitarve vesihuoltoon kaksinkertaistuu lähivuosina nykyisestä 400 miljoonan euron vuositasosta. Korjausvelan selättämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta, ja jatkossa laitosten on lain mukaan laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma. Myös laitosten velvoitteita varautumissuunnitteluun tarkennetaan. Lisääntyvä suunnitelmallisuus turvaa vesihuollon toimintaedellytyksiä ja auttaa pitämään vesihuoltomaksut kohtuullisina ja tasa-
puolisina.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on esimerkiksi Varkaudessa Keski-Savossa vesiyhtiö, joka tuottaa valtakunnallisesti huippulaatuista puhdasta vettä — sekä hinnaltaan kohtuullista, vielä alle valtakunnan keskitasonkin. Tämä lakiesitys onneksi takaa sen, että jatkosakin kyseinen yhtiö on omissa käsissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

20.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän vielä kahteen asiaan huomiota.

Edustajat Mehtälä ja Kallio nostivat esille hintakehityksen, ja mielestäni on hyvä, että tässä lainsäädännössä on otettu siihen kantaa. Sitä täytyy tarkemmin sitten katsoa valtakunnassa, mitä se on ikään kuin syönyt. 15 prosentin korotuksetkin, jos niitä pystyy tulemaan peräkkäin, ovat ihan liikaa. Toivon, että tämä tarkoittaa kokonaiskorotusta. Me tiedetään, että siellä sähköjakelussakin näitä peräkkäisiä korotuksia on tullut, ja vaikka yksittäisessä kotitaloudessa se ei edes merkitsisi niin suurta roolia, niin sitten kaikille niille maaseudun toimijoille, jotka käyttävät paljon vettä, oli kyse sitten maatilasta tai vaikkapa sellaisista firmoista, jotka pullottavat vettä ja muuta, sillä on todella iso merkitys, mikä se veden hinta on.

Sitten toinen asia, mikä ei tässä keskustelussa vielä ehkä tullut niin kovasti, on WTO:n investointisuoja. Jos tämä vesi olisi mennyt yksityisiin käsiin, niin sen palauttaminen olisi ollut todella vaivalloista ja kallista. Siksi on hyvä, että tämä päätös tehtiin nyt, kun vedellä vielä ei ole tehty bisnestä. Investointisuojaan tarkoittaa sitä, että kun sijoittajat erilaisiin maihin laittavat rahaa, niin on oltava oikeutus ja turva siitä, että esimerkiksi valtio ei ota sitten myöhemmin sitä bisnestä omiin käsiin tai muuta lainsäädäntöä niin, että siltä investoinnilta sulaa ikään kuin pohja pois. No, veden kannalta tämä on, kun se on luonnollinen monopoli, todella vaarallinen asia — jos joku investoisi siihen veteen ja sitten sanoisi, että tällä oli tarkoitus tehdä kovaa bisnestä. Etelä-Afrikassa on käyty oikeutta nimenomaan siitä, saavatko nämä yksityiset tahot toimia veden monopoliasemassa ja tehdä sillä niin paljon bisnestä kuin sielu sietää.

WTO:n investointisuoja ei ehkä ihan tämäntyyppisiin ole tarkoitettu. Paremminkin esimerkiksi kaivospuolella tai muissa teollisissa investoinneissa tämä on hyvä kansainvälinen turva, mutta tässä tapauksessa se olisi voinut olla investojien turva väärään suuntaan ja kansalaisten haitaksi.

Vielä: mielestäni on hyvä, että kunnille tulee etuosto-oikeus niissä tilanteissa, missä osuuskuntia tai asiakasomisteisia vesihuoltolaitoksia myydään, niin että edelleenkin tämä rakennekehitys menee nyt oikeaan suuntaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamennettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain, ympäristövaikutus-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

ten arviointimenettelystä annetun lain 3 ja 5 §:n sekä luonnonsuojelulain 35 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Nyt keskustelu alkaa ministeri Multalan esittelypuheenvuorolla. Olkaa hy-
vä.

Keskustelu

15.37 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Kiitos, ar-
voisa puhemies! Käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menet-
telyistä annettua lakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia sekä luonnonsuojelulakia. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön päivitetyn uu-
siutuvan energian direktiivin lupamenettelyä koskevat artikkelit. Lupaviranomaisia sitovat
määräajat kattaisivat jatkossa sähköä tuottavien uusiutuvan energian laitosten lisäksi myös
muun uusiutuvan energian tuotannon. Määräaikojen piiriin tulisivat uusina lämpöä tuotta-
vat uusiutuvan energian tuotantolaitokset, biokaasu- ja biopolttoainelaitokset. Myös mää-
räaikojen pituuksiin tehtäisiin direktiivin edellyttämiä muutoksia. Etukäteen tiedossa ole-
vien lupamenettelyjen kokonaiskäsittelyaikojen odotetaan tuovan ennustettavuutta hank-
keiden suunnitteluun ja siten edistävän uusiutuvan energian tuotantoa.

Uusiutuvan energian yhteyspisteviranomaisen tulisi jatkossa varmistaa, että menette-
lyille säädettyjä määräaikoja noudatetaan. Tämän mahdollistamiseksi sen tulisi avustaa
toimivaltaisia viranomaisia sopimaan yksittäisten menettelyjen käsittelyn ajankohdista
sekä antaa hankkeiden toteuttajille ennakkollista neuvontaa hankkeisiin liittyvistä menette-
lyllisistä seikoista. Uusiutuvan energian yhteyspisteviranomaisen tehtävä on tarkoitettu
olemaan osa uuden Lupa- ja valvontaviraston laajempaa yhteyspisteviranomaisen toimin-
taa. Sitä koskevia säännösehdotuksia on eduskunnalle samaan aikaan annettussa hallituk-
sen esityksessä laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa
sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi, eli hallituksen esityksessä 41/2025. Mainitun esityk-
sen tavoitteena on painottaa hankkeiden alkuvaiheen merkitystä lupamenettelyiden suju-
voittamisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntöön lisättäisiin kokonaan uusi sääntelykokonaisuus uu-
siutuvan energian nopean kehittämisen alueista uusiutuvan energian hankkeiden menette-
lyiden sujuvoittamiseksi. Nopean kehittämisen alueet nimettäisiin Lupa- ja valvontaviras-
ton toimesta kuntien esitysten perusteella. Niitä saisi nimetä sellaisille alueille, joilla tie-
tystä uusiutuvan energian tuotannon muodosta ei ole odotettavissa merkittäviä ympäristö-
vaikutuksia. Nopean kehittämisen alueille suunniteltavien hankkeiden hallinnollinen taak-
ka voisi vähentyä, sillä ne voisivat vapautua hankekohtaisen yva-menettelyn tai Natura-ar-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

vioinnin tekemiseltä. Niiden lupamenettelyihin myös sovellettaisiin normaalia lyhyempiä määräaikoja. Nopean kehittämisen alueelle suunniteltavien hankkeiden ympäristövaikutusten selvittäminen varmistettaisiin alueen nimeämispäätöksen yhteydessä tehtävässä ympäristövaikutusten arvioinnissa sekä itse alueelle soveltuvalla ennakoimattomien vaikutusten seulontamenettelyllä.

Esitysten tekeminen olisi kunnille vapaaehtoista. Nopean kehittämisen alueiden on tarkoitus olla yksi mahdollinen työkalu kuntien käyttöön uusiutuvan energian hankkeiden sujuvoittamiseksi. Alkuvaiheessa nopean kehittämisen alueita on tarkoitus nimetä aurinkovoimalle, mutta jatkossa Lupa- ja valvontavirasto voisi nimetä niitä myös muille energiantuotantomuodoille.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain 7 §:n 4 momentti ja 14 a—14 h §:t sekä luonnonsuojelulain 35 §:n 4 momentti on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan samaan aikaan aluehallintouudistuksen ja YLP-HE:n säädösehdotusten kanssa 1.1.2026.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan eduskunnalta myönteisen vastaanoton.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kallio. [Vesa Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Oli oikea henkilö?] — Ainakin meidän listan mukaan, eikö näin. [Juha Hänninen: Minun listallani kyllä luki minun nimeni siinä ensimmäisenä, mutta niin... — Vesa Kallio: No, mutta jos mennään tällä?] — Listan mukaan me nyt joudutaan menemään, valitettavasti. [Juha Hänninen: Valitettavasti minulla oli kyllä puheenvuoro pyydetty tähän kohtaan, ja nyt ei enää ole!]

15.41 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on nopeuttaa uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ehdottamalla niille sitovia määräaikoja ja nimeämällä erityisiä uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita, kuten tässä ministerin hyvässä esittelyssä kävi ilmi. Uusiutuvan energian yhteispisteviranomaisen roolia lupamenettelyjen sujuvoittamisessa esitetään vahvistettavaksi. Yhteispisteviranomaisen tärkein velvoite on varmistaa, että lupamenettelyn määräaikoja noudatetaan. Hallituksen esitys onkin valmisteltu osana ympäristöministeriössä käynnissä olevaa yhden luukun palvelujen hanketta, jossa kehitetään tulevan Lupa- ja valvontaviraston roolia hankkeiden sujuvassa etenemisessä. Uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyjä koskevat sitovat määräajat laajennettaisiin koskemaan uusiutuvan energian voimalaitosten lisäksi myös muita uusiutuvaa energiaa tuottavia laitoksia. Sellaisiksi katsottaisiin ne laitokset, jotka käyttävät lähteenään pelkkää uusiutuvaa energiaa lukuun ottamatta käynnistys- ja varapolttoaineita.

Arvoisa puhemies! Tuleva valtion Lupa- ja valvontavirasto nimeäisi uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet kuntien esityksestä. Nopean kehittämisen alueita koskevien esitysten tekeminen olisi kunnille vapaaehtoista. Nopean kehittämisen alueilla sovellettaisiin lyhyempiä lupamenettelyjen määräaikoja. Lisäksi alueilla toteutettavat uusiutuvan energian hankkeet olisi mahdollista vapauttaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja Natura-arvioinnista. Lupa- ja valvontaviraston tulisi kuitenkin tarkastaa, että ympäristöarvioinneista vapautetut hankkeet eivät aiheuta erittäin todennäköisiä merkittäviä ja ennakoimattomia haittavaikutuksia. Alueen nimeäminen ei velvoittaisi maanomistajaa tai

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

kunnan päätöksentekoa, ja alueille voitaisiin suunnitella ja sallia myös muuta toimintaa kuin uusiutuvan energian tuotantoa.

Arvoisa puhemies! Uusi perustettava Lupa- ja valvontavirasto on valtakunnallinen, monialainen valtion virasto, jossa työskentelee noin 2 000 ihmistä. Jatkossa tämä virasto olisi vastuussa ympäristötoimialan asioiden, kuten ympäristölupien, käsittelystä ja valvonnasta, verrattuna nykytilaan, jossa toimivalta on jakautunut neljälle aluehallintovirastolle ja 13 ely-keskukselle. Uudistuksen toimeenpano ratkaisee, kuinka hyvin lupamenettelyjen sujuvoittaminen tosiasiaassa onnistuu. Hallituksen on syytä ohjata aluehallinnon uudistamisen toimeenpanoa siten, että elinvoimakeskusten rooli yritysten kasvun mahdollistajana toteutuu. Elinvoimakeskusten tulee aidosti tukea maakuntien strategioita ja suunnitelmia. Paikallista päätösvaltaa pitää vahvistaa, mikäli halutaan, että toimilla on myös yleinen hyväksyntä. Tähän hallituksen esitys ei kuitenkaan vaikuta kovin vahvasti antavan tukevia toimenpiteitä, vaan jatkaa osaltaan keskittävää politiikkaa. Riski kasvaa, että päätöksiä tulevat enenevässä määrin tekemään viranomaiset, joilla ei ole välttämättä riittävää paikallistuntemusta ja jotka eivät tunne alueiden kehityskohteita ja kasvupotentiaalia. Vaikka uusi virasto toimii valtakunnallisesti, lupaviranomaisten on tunnettava elinkeinoelämän tarpeet myös paikallisesti. Aito alueellinen läsnäolo on edellytys laadukkaille ja saavutettaville viranomaispalveluille. Uudistuksen toimeenpano ei saa myöskään vaarantaa tai halvaannuttaa missään vaiheessa nykyisten ely-keskusten toimintaa.

Arvoisa puhemies! Aluehallintouudistuksen yhteydessä hallitus esittää perustettavaksi yleisen edun valvontayksikön, joka toimisi valtion Lupa- ja valvontavirastossa. Käytännössä monet yleisen edun sisällä tapahtuvista ratkaisuksista eivät kuitenkaan ole niinkään oikeudellisia, vaan myös aina poliittisia ja muita arvostuksia sisältäviä. Yleisen edunvalvontayksikön valitusmahdollisuuden pelkkä olemassaolo tullee jo itsessään vaikuttamaan lupamenettelyprosessin kulkuun, koska lupia myöntävän osaston on otettava huomioon se, että viraston toinen yksikkö voi tehdä päätöksestä valituksen. Vaikka nyt hallitus toisaalta on aivan järkevästi rajaamassa eri valtion virastojen keskinäisiä valitusprosesseja, valitukset uhkaavat nyt siirtyä viraston sisälle tai valituksen kaltainen tilanne syntyä viraston sisälle, jolloin prosessit eivät todellisuudessa välttämättä nopeudu riittävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite on hyvä. Keskustan mielestä luvituksesta tulee tehdä Suomen kilpailukykytekijä asettamalla tavoitteeksi, että Suomessa on Euroopan nopein luvitusprosessi vuoteen 2027 mennessä. Tähän pääsemiseksi tarvitaan takuuaajat käsittelyille ja todellinen siirtyminen yhden luokun palvelumalliin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

15.46 Mika Riipi kesk: Arvoisa puhemies! Tervehdin kyllä ilolla tätä uudistusta. Meillä on tilanne tässä maassa, että luvituksen osalta hyvin moni hanke on hyvin pitkän prosessin takana. Aika kohtuuttomiakin määraaikoja tällä hetkellä meillä tuolla pohjoisessa esimerkiksi erilaisissa teollisissa hankkeissa on. Kaikki toimet, joilla pystytään vauhdittamaan niitä, ovat tärkeitä, mutta haluaisin ehkä tässä yhteydessä lyhyesti vain tuoda esille sen pienen huolen, joka luvituksen yksinkertaistamiseen ja vauhdittamiseen liittyy nimenomaan paikallisen hyväksyttävyyden näkökulmasta. Nythän meillä jo puhtaan siirtymän sijoittamisluvissa tietyt energiantuotantomuodot tippuivat ikään kuin sen kaavoitusmonopolin ulkopuolelle, ja pitäisin hyvin tärkeänä, että kunnallinen päätöksenteko, kaavoituksen kautta haettava paikallinen hyväksyttävyys, pidettäisiin myöskin edelleen vahvasti läs-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

nä näissä. Vaikka luvitus vauhdittuu, niin jos sitä paikallista hyväksyttävyyttä ei eri hankkeilla ole, niin käytännössä ne eivät tule toteutumaan. Toivoisin, että tässä lain yhteydessä myöskin tämä tuotaisiin huomioon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää, poissa. Edustaja Hoskonen, poissa. — Edustaja Mikkonen.

15.48 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella tämä käsittelyssä oleva laki on ehkä osa laajempaa kokonaisuutta siitä, miten nyt pyritään varmistamaan, että me pääsemme irti fossiilisista, saamme uusiutuvaa energiaa ja luvitus sen suhteen olisi sujuvaa. Mutta on tärkeää huomata, että lupamääräyksiä tällä lakiesityksellä ei muuteta, ja hyvä niin, koska samanaikaisesti meidän täytyy tietysti varmistaa, että se vihreä siirtymä, joka on tarpeen tehdä, todella on vihreää, tai että se puhdas siirtymä todella on puhdas, eikä aiheuteta sitten lisähaittaa luonnolle, koska tietysti luontokato ja ympäristön saastuminen ovat meille aivan yhtä suuria haasteita kuin ilmastokriisi, ja sen takia niillä toimilla, joita tehdään, tulisi aina varmistaa, että mennään samaan suuntaan.

No, nyt tästä esityksestä — missä suunnitellaan perustettavan uusiutuvan energian tuotantolaitoksille näitä alueita, mihin ne voidaan sijoittaa niin, että on valmiiksi katsottu, että siellä ei aiheuteta merkittävää ympäristöhaittaa, ja siten voitaisiin luvituskin tehdä nopeasti — ajattelen, että tämä on ajatuksena erinomainen. Jos mietitään näitä alueita, mistä tässä puhutaan, elikkä tällaisia uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita, niin halutaan varmistaa, että nämä alueet todellakin ovat sellaisia, missä ympäristöhaitat ovat pidempiä. Siksi tässä on suoraan sanottu, että näitä ei voida nimetä luonnonsuojelualueille, luonnon-tilaisille soille, suojelluille luontotyypeille, lintujen ja nisäkkäiden tärkeimmille muuttoreille eikä myöskään metsään tai ruoantuotannossa oleville pelloille.

Ajattelen, että kun itse asiassa me nyt kaiken kaikkiaan tätä vihreää siirtymää teemme, niin olisi pitänyt paremmin varmistaa, että nämä ympäristövaikutukset todellakin kaikissa hankkeissa jäävät pieniksi, ja ottaa tämä samanlainen lähestymistapa oikeastaan koko ajan käyttöön. Nyt se on tulossa vasta tämän EU-lainsäädännön myötä tältä osin, ja hyvä niin, mutta tietysti on hyvä muistaa samanaikaisesti, että meille on EU:sta myös tullut asetuksia, joilla esimerkiksi kaivoshankkeille, akkumateriaalitehtaille ja muille monille uusiutuvan energian hankkeille on annettu tällainen nopeutettu menettely, ja valitettavasti hallitus on myös ottanut siinä käyttöön ne kaikki direktiivin antamat joustot ja asetusten mahdollistamat löysäilyt niin, että olemme tilanteessa, että näitä hankkeita mahdollisesti tehdään alueille ja tehdään sellaisia hankkeita, joille sallitaan esimerkiksi erinomaisessa kunnossa olevien vesistöjen pilaaminen.

Mutta nyt sitten tässä lakiesityksessä, mikä on nyt käsittelyssä, on siis ajatuksena, että tuleva Lupa- ja valvontavirasto sitten näitä alueita tarkastellessaan seuloisi ikään kuin näitä hankkeita ja katsoisi, ovatko ne sellaisia, että ympäristöhaitat jäävät pieniksi. Oikeastaan tästä olisin halunnut ministeriltä kysyä, kun tässä lakiesityksessä tämä jää vähän epä-määräiseksi siltä osin, että miten tämä seulonta sitten toteutetaan, koska sitten seulonnan perusteella katsotaan, tarvitseeko alueella tehdä ympäristövaikutusten arviointia tai Natura-arviointeja, joissa lähtökohtaisesti nämä nimetyt alueet ovat niistä vapaita. Mikä on se ajatus, millainen tämä prosessi tulee olemaan, ja mikä on se kynnys, mikä siihen on laitettu siitä, milloin kuitenkin näitä arvioita tulee tehdä, kun haitat ovat sen verran korkeat? Tämä vähän jää epäselväksi tässä lakiesityksessä.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Tässähän myös todetaan, että etusijalla näille uusiutuvan energian tuotantolaitoksille tulisi olla jo ihmistoiminnan seurauksena muuttunut ympäristö ja esimerkiksi rakennetut ja keinotekoiset pinnat. Nämä ovat todella hyviä linjauksia, koska on selvää, että on paljon fiksumpaa rakentaa sellaisille alueille, jotka on jo otettu ihmistoiminnan käyttöön ja joissa ympäristö on jo muuttunut, kuin lähtä neitseelliselle alueelle tekemään hankkeita, koska kaikissa hankkeissa kuitenkin on omat ympäristövaikutuksensa ja tietysti tavoite on se, että ne vaikutukset aina jäisivät mahdollisimman pieniksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten ministeri Multala, mikäli haluatte kommentoida keskustelua.

15.53 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Ehkä ihan lyhyesti vain, tässä muutamia pointteja nousi esiin.

Ensinnäkin tästä huolesta, tulevatko nämä menettelyt todellisuudessa nopeutumaan tai onko meillä tätä alueellista asiantuntemusta: Sinällään koko tämän yhden yhtenäisen, yhden luukun palveluhankkeen ideahan on se, niin kuin tässä just edeltävässä puheenvuorossa edustaja Mikkonen totesi, että ikään kuin näistä ympäristövaatimuksista ei tingitä mutta sen sijaan sitä menettelyä sujuvoitetaan ja annetaan sille tiettyjä takuita, että meillä menettelyt ovat sujuvat, ja myös nämä määräajat laajenevat hankkeille, jotka tämän piiriin tulevat. Se tietenkin antaa tälle prosessille tiettyä tällaista, mitenkä sanotaan, ennustettavuutta. Kun samaan aikaan pidetään kuitenkin ympäristövaatimuksista kiinni, niin tämä jo osaltaan on omiaan vastaamaan siihen kysymykseen, mitä tässä vaikka edustaja Riipi sanoi, että myös tästä alueellisesta hyväksyttävyydestä voidaan pitää huolta. Eli ikään kuin huolehditaan prosessin sujuvuudesta, mutta prosessihan voi toki aina päätyä myös siihen, että esimerkiksi ympäristölupaa hankkeelle ei sitten saa. Tämäkin on aina se vaihtoehto, joka siellä päässä voi tietysti odottaa. Mutta joka tapauksessa prosessien ennakoitavuudesta ja sujuvuudesta pyritään tässä huolehtimaan.

Kuten tässä edellä myös edustaja Mikkonen totesi, tähän on todellakin monen hallituksen esityksen kokonaisuus, mihin liittyy tämä iso virastorakenneuudistus, joka ei ole minun esittelyssäni vaan ministeri Ikosen esittelyssä, joka täällä eduskunnassa on käsiteltävänä, mutta sitten itse asiassa tämä seuraava esitys myös liittyy tähän kokonaisuuteen eli tämä varsinainen yhden luukun palveluhanke.

Sitten ehkä sellainen asia, mitä myöskään tuossa esittelypuheenvuorossa ei tullut varsinaisesti mainittua mutta mikä ehkä on hyvä nostaa esille: jos tulee näitä tällaisia hankkeita, jotka ovat vapautuneet yva-menettelystä tai Natura-arvioinnista, niin kuitenkin huolehditaan siitä, että jos lieventämistoimenpiteitä tarvitaan esimerkiksi ympäristövaikutuksiin liittyen, niin niistä huolehditaan varsinaisessa sova-menettelyssä, ja tämän yhteydessä myös yleisöllä on laajat osallistumisoikeudet. Eli huolehditaan siitä, että kuitenkin myös ihmiset pääsevät sanansa sanomaan näistä hankkeista joka tapauksessa, ja tämän vapautuksen piiriin päässeitä hankkeita on lisäksi tarkoitus todellakin tarkastella tämmöisten ennakoimattomien vaikutusten seulontamenettelyssä, jota koskevaan päätökseen voivat oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetyn lisäksi hakea muutosta valittamalla myös esimerkiksi ympäristöjärjestöt.

Ehkä tämä tämän osalta, ja keskustelu jatkunee tuon seuraavan esityksen osalta samois-
ta aihepiireistä.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 41/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käymään loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tässä, ministeri Multalan puheenvuoron jälkeen, edustaja Hännisellä on ensimmäinen puheenvuoro. — Ministeri Multala, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.56 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä olevan hallituksen esityksen tavoitteena on kehittää ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja siten edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia. Esitys toteuttaa hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita vahvistaa investointiluvituksen sujuvuutta ja ennakoitavuutta Suomen kilpailuetuna vihreään siirtymään perustuvan talouskasvun edistämiseksi. Hallitusohjelmassa todetaan, että säädetään laki lupamenettelyistä yhdistämällä laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisesta ja muita yhden luukun mallia edistäviä lakeja.

Hallituksen esitys kytkeytyy tiiviisti valtion aluehallinnon uudistukseen, jota koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle maaliskuussa 2025. Tämän uudistuksen myötä perustettava uusi valtion Lupa- ja valvontavirasto käsittelee valtion toimivaltaan liittyvät ympäristöön vaikuttavat luvat ja muut menettelyt sekä valvoisi niitä 1.1.2026 alkaen. Muutos nykytilaan on merkittävä, sillä nykyisten ympäristöasioissa toimivien neljän aluehallintoviraston ja 13 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toiminta lakkaisi.

Arvoisa puhemies! Lupa- ja valvontaviraston perustaminen ja nyt ehdotettava lupamenettelyn sujuvoittaminen muodostavat vaikuttavuudeltaan huomattavan kokonaisuuden, joka mahdollistaa aiempaa yhdenmukaisemman, tehokkaamman ja ennakoitavamman lupamenettelyn. Ympäristötavoitteista ei kuitenkaan tingitä. Lupien edellytyksiä ei muuteta, ja kansalaisten osallistumismahdollisuudet turvataan.

Hallituksen esitys sisältää useita uudistuksia lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi, jotka yhdessä edistävät merkittävällä tavalla ympäristöasioiden käsittelyä. Asiointi ja lupien haku tapahtuisi käyttäjälähtöisesti ja digitaalisesti yhden prosessin kautta. Lupamenettely johtaisi myös nykyistä useammin yhteen lupapäätökseen ja valitusmahdollisuuteen.

Hallituksen esityksellä edistetään valtakunnallisesti yhtenäisiä toimintatapoja, vahvistetaan päätöksenteon asiantuntemusta, yhdenmukaistetaan menettelyitä ja lisätään päätösten ennakoitavuutta erityisesti lupamenettelyissä. Luvan hakijalla olisi mahdollisuus etukä-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

teen keskustella lupamenettelyihin liittyvistä selvitystarpeista ja reunaehdoista sujuvan menettelyn turvaamiseksi. Lupa- ja valvontaviraston myötä eri viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee, mikä heijastuu esimerkiksi viranomaisten välisten lausunto- menettelyjen ja muutoksenhakutilanteiden vähentymisenä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan uutta lakia eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa. Lakiin sisältyisi lupa-asioiden käsittelyn sujuvuutta edistäviä säännöksiä, kuten viranomaisten antamaa ennakko-ohjausta, asiantuntemusta ja käsittelyaikojen arviointia. Tavoitteena on painottaa hankkeiden alkuvaiheen merkitystä lupamenettelyiden sujuvoittamisen kannalta. Kun viranomaisella ja hanketoimijalla on oikea tilannekuva, voidaan lupamenettelyt ohjata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa oikeaan suuntaan.

Esityksellä laajennettaisiin myös eräiden ympäristöön liittyvien lupa-asioiden yhteiskäsittelyä, millä vahvistetaan lähtökohtaa yhdestä viranomaisesta, yhdestä päätöksestä ja yhdestä muutoksenhausta.

Uuteen lakiin sisältyisivät myös säännökset eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta. Esityksellä jatkettaisiin ja myös laajennettaisiin toimivaksi osoittautunutta vihreän siirtymän hankkeiden etusijamenettelyä lupa- ja muutoksenhakumenettelyissä. Etusijan piiriin lisättäisiin ydinvoimalaitokset sekä datakeskukset. Esityksellä myös yhdenmukaistettaisiin EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksesta, nettonollateollisuuden asetuksesta ja uusiutuvaa energiaa koskevasta RED III -direktiivistä aiheutuvia velvoitteita, kuten lupamenettelyiden määräaikojen seuraamista, kiireellistä käsittelyä ja menettelyitä koordinoivan yhteyspisteviranomaisen nimeämistä. Yhteyspisteviranomaiseksi nimettäisiin Lupa- ja valvontavirasto.

Myös muuhun lainsäädäntöön esitetään menettelyiden sujuvuutta edistäviä muutoksia. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen Natura-alueiden osalta Lupa- ja valvontavirastolla ei olisi enää tarvetta pyytää Natura-arvioinnista nykyisen kaltaista lausuntoa, mikäli se olisi itse samalla toimivaltainen lupaviranomainen. Muille viranomaisille annettavien lausuntojen osalta määräaikaa lyhennettäisiin kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen käsittelyn nopeuttamiseksi.

Esityksellä tiivistettäisiin myös ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupamenettelyiden välistä suhdetta. Yva-menettely pyrittäisiin entistä vahvemmin integroimaan lupamenettelyyn ja kohdistamaan arviointia erityisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin. Esityksellä toteutettaisiin myös hallitusohjelman kirjaus tuulivoimahankkeiden yva-ajan laskemisesta.

Arvoisa puhemies! Kahden keskeisen ympäristöviranomaisen tehtävien yhdistäminen Lupa- ja valvontavirastoon mahdollistaisi esimerkiksi laajemman asiantuntemuksen hyödyntämisen alueesta riippumatta, osaamisen erikoistumisen, lupa- ja valvontamenettelyiden tiiviimmän yhteyden ja päällekkäisten prosessien vähentämisen. On kuitenkin niin, että vihreän siirtymän etusijamenettelyn jatkamiseen sekä EU-sääntelyyn perustuvien velvoitteiden toimeenpanoon liittyviin viranomaistehtäviin arvioidaan kohdistuvan erityisiä resurssitarpeita. Lupa- ja valvontaviraston resurssitarpeista on tarkoitus huolehtia nostamalla maksullisen ympäristö- ja vesitalousluvitusten kustannusvastaavuutta sekä tarvittavalla lisärahoituksella. Lupa- ja valvontaviraston aloittaessa toimintansa on luvituksen toimintakyvyn, yhteyspisteviranomaisen toiminnan ja etusijamenettelyn sujuvan jatkon varmistamiseksi arvioitu tarvittavan määräaikaista lisämäärärahaa erityisesti vuosille 2026 ja 2027, mikäli lupamaksuja ja kustannusvastaavuutta ei pystytä nostamaan riittävästi resurs-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

sien turvaamiseksi. Lisämäärärahan tarpeeksi on hallituksen esityksessä arvioitu 4,1 miljoonaa euroa vuodelle 26 ja 5,1 miljoonaa euroa vuodelle 27. Hallitus on sopinut varmistavansa Lupa- ja valvontaviraston riittävät resurssit ja lisärahoituksen syksyn talousarvion yhteydessä ottaen huomioon kustannusvastaavuuden nostamisen tilanteen ja sen arvioidut vaikutukset.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 alussa yhdessä valtion aluehallinnon uudistusta koskevan lainsäädännön kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Hänninen.

16.04 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta maailman toimivin valtio. Tavoitteena on maa, jossa asiointi on sujuvaa ja jossa lupaprosessit ovat ennakoitavia ja investointeja tukevia. Tässä työssä keskeinen askel on nyt käsiteltävänä oleva esitys ympäristöasioiden lupamenettelyjen uudistamisesta eli niin sanotun yhden luukun mallin toteuttaminen.

Esityksen ytimessä on ajatus yhdestä valtakunnallisesta Lupa- ja valvontavirastosta, joka kokoaa yhteen tällä hetkellä hajautetusti eri aluehallintoviranomaisten hoitamia ympäristöasioiden lupatehtäviä. Näin asiakkaan ei enää tarvitse asioida usean viranomaisen kanssa, vaan asiointi tapahtuu yhdeltä luukulta alusta loppuun.

Arvoisa rouva puhemies! Tavoitteena on purkaa päällekkäistä hallintoa ja tukea puhdasta kasvua. Tämä ei ole pelkkää hallintorakenteen viilausta vaan aitoa hallinnon sujuvoittamista. Lupaprosesseista poistetaan päällekkäisyyksiä, viranomaisten yhteistyö tehostuu, ja lupahakemuksiin liittyvä ennako-ohjaus paranee. Lupamenettelyiden sujuvoittaminen tukee investointeja ja erityisesti puhtaan siirtymän hankkeita.

Arvoisa rouva puhemies! Me emme ole unohtaneet emmekä ole unohtamassa ympäristöarvoja. Vaikka prosessia yksinkertaistetaan, lupien sisältö ja ympäristönsuojelun vaatimukset säilyvät ennallaan. Sujuvuuden rinnalla pidämme kiinni korkeasta ympäristönsuojelun tasosta, luonnon monimuotoisuudesta ja kansalaisten osallistumismahdollisuudesta. Tällä uudistuksella saadaan ennustettavuutta ja laatua päätöksiin. Yksi valtakunnallinen viranomainen lisää selkeyttä ja yhdenmukaisuutta. Hankkeiden toteuttajat saavat ajoissa tietoa siitä, mitä selvityksiä tarvitaan ja milloin päätöksiä voidaan odottaa. Tämä parantaa päätösten laatua ja vähentää tarvetta muutoksenhakuihin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on konkreettinen osoitus siitä, miten hallitus purkaa turhaa sääntelyä, parantaa viranomaistoiminnan tehokkuutta ja luo edellytyksiä uusille investoinneille. Vähemmän byrokratiaa on enemmän järkeä. Yhden luukun mallilla mahdollistamme ympäristöasioissa selkeämmän, asiakaslähtöisemmän ja vaikuttavamman hallinnon ilman, että tingimme ympäristönsuojelusta. Sujuvat, nopeammat ja ennakoitavat lupamenettelyt ovat kaikkien etu, niin kansalaisten, yrittäjien kuin ympäristönkin. — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

16.08 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tosiaankin toteuttaa yhden luukun periaate ympäristöasioiden käsittelyssä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ja edistää lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta ja sujuvuutta. Lu-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

pamenettelyn sujuvoittaminen kytkeytyy tiiviisti valtion aluehallinnon uudistukseen. Muutos nykytilaan on merkittävä, sillä nykyisissä ympäristöasioissa toimivien neljän aluehallintoviraston ja 13 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toiminta lakkaisi. Ympäristönsuojelulain, vesilain ja luonnonsuojelulain mukaiset lupa-asiat sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tehtävät käsiteltäisiin yhdessä luukussa Lupa- ja valvontavirastossa.

Arvoisa puhemies! Uuteen lakiin sisällytettäisiin lupa-asioiden käsittelyn sujuvuutta edistäviä säännöksiä, jotka koskevat esimerkiksi viranomaisten antamaa ennako-ohjausta ja yhteistyötä, sähköistä asiointia, lupien yhteiskäsittelyä ja käsittelyaikojen arviointia. Tarkoituksena on painottaa etenkin hankkeiden alkuvaiheen merkitystä lupamenettelyn sujuvoittamisen kannalta. Kun viranomaisilla ja hanketoimijoilla on oikea tilannekuva, voidaan lupamenettelyt ohjata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa oikeaan suuntaan. Myös ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupamenettelyiden välistä suhdetta tiivistettäisiin ja hyvän menettelyn toteuttamisen vaatimuksia selkeytettäisiin. Hyvä menettely pyritäisiin entistä vahvemmin integroimaan lupamenettelyyn ja kohdistamaan arviointia erityisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

Arvoisa puhemies! Tällaisessa uudistuksessa, samalla tavoin kuten edellisessä asiakohdassa, toimeenpano ratkaisee, kuinka hyvin lupamenettelyn sujuvoittaminen todellisuudessa onnistuu. Tulkintojen selkeyttämiseksi ja yhtenäisen soveltamisen varmistamiseksi viranomaisohjeistukset ovat keskeisessä roolissa. Tätä voidaan aidosti edistää antamalla toiminnanharjoittajille mahdollisuus osallistua viranomaisohjeistuksen laatimiseen. Tällä voidaan varmistaa, että viranomaisohjeistus on riittävän toimialakohtaista. Tästä esimerkkinä voidaan pitää vaikkapa biokaasulaitoksia, jotka voivat olla hyvin erilaisia ja joiden teknologiat vaihtelevat. Teknologia myös kehittyy nopeasti, jolloin on tärkeää, että viranomaiset pysyvät tässä kehityksessä mukana. Ohjeistus tulee pitää myös ajan tasalla tekniikan kehittyessä, jolloin myös ohjeita tulee päivittää säännöllisesti.

Arvoisa puhemies! Aluehallintouudistuksen yhteydessä hallitus esittää perustettavaksi yleisen edun valvontayksikön, joka toimisi valtion Lupa- ja valvontavirastossa. Pahimmillaan tämä voi tarkoittaa, että toisessa kerroksessa virastoa myönnetään lupia ja toisessa tehdään niistä valituksia. Hallituksen tuleekin ohjata ajamaansa aluehallinnon uudistamista niin, että elinvoimakeskusten rooli yritysten kasvun mahdollistajana toteutuu ja että organisaation sisäisten valitusmahdollisuuksien luomisen sijaan hallitus varmistaa, että uudella lupavirastolla on vahva neuvonnallinen ote. Se on varmasti kaikkien etu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, Mai.

16.11 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt esitystä ympäristöasioiden käsittelystä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa. Nämä esityksen tavoitteet ovat paperilla hyvät: yhden luukun periaate, prosessien yhdenmukaisuus ja sujuvuus. Mutta kuten usein, yksityiskohdat ratkaisevat, kuinka hyvin tässä kokonaisuudessaan onnistutaan.

Vasemmiston kanta on se, ettei ympäristölupaprosessien nopeuttaminen saa tapahtua ympäristönsuojelun kustannuksella. Hallitus nyt painottaa tässä esityksessä vahvasti hanketoimijoiden etua mutta ei yhtä painokkaasti yleisen edun eli ympäristön turvaamista. Jotta tämä prosessien sujuvoittaminen todella toteutuu, niin ympäristöhallinnolle on varattava siihen riittävät resurssit. Jos tätä henkilöstöä tai osaamista ei ole tarpeeksi, niin päätös-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

ten laatu heikkenee ja tästä seuraa sitten valituksia, ja tämä ruuhkauttaa tuomioistuimia ja hidastaa myös näitä hankkeita. Eli haluaisin korostaa, että tämä ei ole kenenkään etu.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten oikeus vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon on perusoikeus, ja on varmistettava, että ympäristöjärjestöillä säilyy selkeä ja vahva muutoksenhakuoikeus. Tätä ei pidä lakaista maton alle lupaprosessien nopeuttamisen varjolla.

Myös me vasemmistossa haluamme toteuttaa ekologisen siirtymän, joka myös vahvistaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta, ja kyllä näemme myös, että Suomeen on totta kai investoitava ja on investoitava päästöttömyyteen, polttamattomuuteen ja uusiutuvaan energiaan. Mutta tämä vihreän siirtymän etusijamenettely ei saa tapahtua ympäristön kustannuksella, ja esimerkiksi tämä ei merkittävää haittaa -periaate on pidettävä kirkkaana mielessä kaikissa hankkeissa.

Sitten taas nämä kaivos- ja kemikaalilupa-asiat säilyvät Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla kuitenkin. Kaivostoiminnan osalta on erityisen selvää, että ympäristönäkökulmia on vahvistettava ja kaivosluvan ehtona tulisi olla ympäristölupa, ja muutenkin nykyistä tiukempi ja myös entistä demokraattisemmin ohjattu kaivostoiminnan kehittäminen on välttämätöntä.

Lopuksi: Vaikka tällä lakiesityksellä on sinällään hyvät ja kannatettavat tavoitteet, niin haluan tässä lähetekeskustelussa nostaa esiin sen, että ympäristöjärjestöjen huolena on, että luonnonsuojelua koskevien lakipykälien lieventäminen tai niistä poikkeaminen sekä mahdollisuus ympäristövaikutuksia tarkastelevista huolellisista selvityksistä ja varovaisuusperiaatteesta luopumiseen johtaa ympäristölainsäädännön tosiasialliseen heikkenemiseen. Tämän lakiesityksen arvioinnissa onkin mielestäni syytä vielä vahvemmin asettaa ympäristönsuojelu ja luonnon monimuotoisuus keskiöön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

16.14 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen tärkeimpiä tavoitteita pitäisi olla se, että saamme Suomeen sujuvamat ja nopeamat lupaprosessit. Siihen on kirjauksia hallitusohjelmassakin, mutta nyt näyttää siltä, että käytännön toteutus vie meitä väärään suuntaan. Uuteen valtion Lupa- ja valvontavirastoon ollaan luomassa niin sanottu yleisen edun valvontayksikkö, jolla olisi oikeus valittaa viraston omista lupapäätöksistä. Tämä on lähtökohtaisesti erikoinen asetelma: toisella puolella virastoa käsitellään lupahakemuksia, ja toisella puolella samassa virastossa valitetaan niistä samoista päätöksistä. Tällaista järjestelmää on vaikea pitää selkeänä ja luottamusta herättävänä. Lisäksi pelkkä valitusoikeuden olemassaolo viraston sisällä voi jo ennalta vaikuttaa siihen, millaisia päätöksiä lupapuolella tehdään. Se ohjaa harkintaa ja voi luoda ylimääräistä varovaisuutta tai byrokratiaa, joka ei palvele kenenkään etua. Annetun päätöksen pitää olla sellainen, että siihen ei enää sama virasto puutu. Lisäksi on vielä sekin, että monet yleisen edun sisällä tapahtuvista ratkaisuista eivät olekaan niinkään oikeudellisia vaan myös poliittisia ja muita arvostuksia sisältäviä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ei ole olemassa mitään objektiivista yleistä etua, on vain olemassa erilaisia perusteluja suuntaan ja toiseen. Käytännössä tämä yleisen edun valvontayksikön luominen ei muuta nykytilaa yhtään paremmaksi. Sipilän hallituksen aikana siirrettiin päätösvaltaa kuntiin muun muassa kotieläinlupa-asioissa vähän suurempien yksiköitten osalta. Mikä siitä oli seuraus? Tällä hetkellä kunnissa tehdyistä ympäristölupapää-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

töksistä ely-keskuksen ympäristöpuoli valittaa hallinto-oikeuteen. Tämä ei ollut edellisen uudistuksen tarkoitus, ja nyt uudistuksessa tilanne säilyy ennallaan, viranomaiset ovat vain saman katon alla.

Lähtökohdan pitää ehdottomasti olla se, että virastosta tuleva päätös on yksimielinen ja sitä ei toinen saman viraston viranomainen enää voi kääntää. Eli kun se kuuluisa valkoinen savu nousee myönteisen ratkaisun merkiksi, niin asia on silloin päätetty. Mahdolliset valitukset käsitellään sitten hallinto-oikeudessa, kuten oikeusvaltioperiaate edellyttää.

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä luvituksen pitää olla Suomen kilpailuvaltti. Taavoitteeksi pitää asettaa se, että meillä on Euroopan nopein luvitusprosessi vuoteen 2027 mennessä. Se ei toteudu rakentamalla viraston sisään sisäisiä valituskiertoja. Tarvitsemme yhden luukun mallin, emme kahta ovea vastakkaisiin suuntiin saman katon alla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

16.17 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Yhden luukun malli ja ympäristöhallinnon yhtenäistäminen ovat sinänsä hyviä tavoitteita, joita myös viime kaudella edistettiin. Hyvin toteutettuna yhden luukun malli voi tehostaa ympäristötavoitteiden saavuttamista ja haitallisten ympäristövaikutusten minimointia, kun luvat tulevat käsiteltäviksi yhtä aikaa. Mutta se kuitenkin edellyttää, että ympäristötavoitteista ei tingitä vaan päinvastoin niitä tarvittaessa kiristetään siten, että voidaan varmistaa ympäristöhaittojen minimointi. Tässä meillä on Suomessakin vielä tehtävää muun muassa vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden osalta.

Tässä hallituksen esityksessä lupien sujuvoittamista tarkastellaan kuitenkin erityisesti toiminnanharjoittajan näkökulmasta. Yhden luukun mallia ei pidä toteuttaa niin, että samaan aikaan kevennetään ympäristölupaan kohdistuvia vaatimuksia. Esityksessä korostuu ympäristövaatimusten lieventäminen tai niistä poikkeamisen helpottaminen ja lupaprosessien nopeuttaminen erityisesti hanketoimijoiden edun näkökulmasta. Samalla tässä aluehallintouudistuksessa ollaan kaventamassa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, ja tätä ei todellakaan pidä tehdä.

Toisin kuin täällä keskustan edustaja pidän todella tärkeänä sitä, että aluehallintouudistuksessa säilyy vahva yleisen edun valvonta. Sitä ei voi ulkoistaa kansalaisyhteiskunnalle, ympäristöjärjestöille, varsinkaan kun näiden valitusoikeuksia nyt ollaan kaventamassa. Tämä on todella, todella huono yhtälö ympäristön kannalta ja näin myös kestävänsä tulevaisuuden kannalta. Näin toteutettuna yhden luukun malli ei edistä ekologisesti kestäväää taloutta.

Arvoisa puhemies! Kestävyyssmurroksen vauhdittamisen kannalta on tärkeää, että viime hallituskaudella tehtyä vihreän siirtymän hankkeiden etusijaa ollaan jatkamassa, mutta tätä etusijaa ei voida toteuttaa ilman, että näistä tiukoista ympäristövaatimuksista pidetään kiinni, eikä toisaalta ilman, että lupaviranomaisille ja tuomioistuimille osoitetaan riittävät resurssit lupahakemusten käsittelyyn. Tätä nyt ei ole tapahtumassa, kun hallitus säästää myös ympäristöhallinnosta. Ministeri tässä totesi, että näin on luvattu tehdä. Tietysti hyvä, jos nyt sitten osoittautuu jatkokäsittelyssä, että näin todella on. Se ymmärrys, mikä itselläni on aluehallintouudistuksen käsittelystä, on se, että se huoli siellä on, että resurssit eivät ole riittävät vaan ne säästötavoitteet ovat siellä sisällä.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Eli myös näistä säästöpainneista olen tässä todella huolissani, kun näin isoa, valtavaa uudistusta ollaan viemässä eteenpäin. Suomen valtti on nimenomaan se, että meillä on korkeatasoinen ympäristöhallinto ja ympäristölainsäädäntö, joka turvaa hyvän ympäristön ja myös ennakoitavan investointiympäristön, ja näistä ei pidä lähteä millään tavalla tinkimään. Päinvastoin just esimerkiksi kaivosten osalta niitä on tarpeen kiristää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

16.20 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän ja oikeastaan myöskin tuon edellisen asiakohdan käsittelyssä ja etenkin näissä esityksissä tulee itselleni väkisinkin mieleen nämä Kotkan ja Haminan seudulle suunnitellut ja suunnitteilla olleet ja ehkä osin toteutumassakin olevat akkuteollisuuden hankkeet, niihin liittyvät lupahakemukset ja etenkin ne valitusprosessit, mitä vuosien saatossa niissäkin tehtiin. No, ei niistä sen enempää.

Tässä esityksessä tosiaan, niin kuin on kuultu, tavoitellaan tätä lupakäsittelyn sujuvoittamista ja viranomaisvastuiden selkeyttämistä, ja ainakin omasta mielestäni se on oikein, jos se vaan toteutetaan järkevästi. On tärkeää, että näitä hankkeita, jotka edistävät puhdasta siirtymää ja Suomen energiaomavaraisuutta, saadaan liikkeelle ilman kohtuuttomia viiveitä. Samalla on myöskin sitten varottava, ettei tämä tehokkuus tule tarkoittamaan kansalaisten tai paikallisyhteisöjen oikeuksien minkäänlaista kaventamista.

Tämä yhden luukun periaate ja sähköinen asiointi saattavat helpottaa asiointia, mutta ne eivät minun mielestäni saa sitten etäännyttää tätä päätöksentekoa liian paljon. Alueellisen osaamisen säilyminen on tässäkin uudistuksessa varmistettava. Lupaviranomaisten on tunnettava koko alueensa erityispiirteet, eikä päätöksiä saa tehdä kasvottomasti esimerkiksi justiinsa täältä Helsingistä käsin.

Tällä etusijamenettelyllä on paikkansa, mutta mielestäni on valvottava, etteivät ne johda siihen, että pienemmät toimijat jäävät sitten tässä tilanteessa jalkoihin. Kaikki hakijat ansaitsevat aina yhdenvertaisen kohtelun.

Tämä uudistus on, arvoisa puhemies, askel kohti sujuvampaa lupajärjestelmää, mutta sen on palveltava — niin kuin tässä on kuultu — sekä ympäristönsuojelun että myöskin kansalaisten oikeuksien tasapainoa. Se on käsittääkseni mahdollista, mutta vaatii poliittista valvontaa ja resursseja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

16.23 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Maailman parhaiten toimiva valtio, sanoi edustaja Hänninen äsken. Jos siihen lisää vielä, että puhtaan siirtymän suurvalta, niin se on erinomainen visio. Ja tämä, mitä me tänään käsitellään, on juuri sitä kohti menemistä.

Suomella on todistetusti kilpailuetu puhtaan siirtymän investoinneissa, ja Suomeen kaavailaan niitä ennätystahtia. EK:n hankeikkunan mukaan Suomeen on kaavailtu jo noin 290 miljardin edestä vihreitä investointeja — 290 miljardia. Oleellista näiden investointien toteutumisessa on sujuva luvitusprosessi, ja nyt kun juostaan luukulta luukulle ja odotellaan, niin se on tosi huono strategia saada tänne investointeja. Ongelma ei ole ainoastaan suuren mittakaavan teollisissa investoinneissa, vaan myös pienemmissä, pk-yritysten tekemissä investoinneissa. Sen sijaan, että luvanhakija joutuisi asioimaan useiden eri virasto-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

jen kanssa hankkeensa lupa-asioissa, jatkossa tietyistä ympäristöluvista vastaa koordinoitusti valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto eli LVV.

Luvitusta sujuvoitetaan esimerkiksi uudessa rakentamislaisissa ja tulevassa alueidenkäytölaissakin. Vuodenvaihteessa voimaan tulleeeseen rakentamislakiin tuli uutena asiana puhtaan siirtymän sijoittamislupa, joka vauhdittaa puhtaan energian investointien sijoittumista Suomeen.

On hyvä huomata, että esityksellä ei muuteta lupien edellytyksiä. Luontoarvoista pidetään edelleen kiinni, ja niistä on syytä pitää kiinni. Ehdotuksilla ei myöskään muuteta valtion ja kuntien välistä tehtävänjakoa eikä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaa.

Lisäksi tässä erinomaisen hyväksi ja toimivaksi osoittautunut vihreän siirtymän etusijamenettely jatkuu neljällä vuodella. Tämä koskee uusiutuvan energian hankkeita, joilla korvataan fossiilisten polttoaineiden tai raaka-aineiden käyttöä teollisuudessa, mikä meidän, hyvät edustajat, tulee tehdä lapsiemme ja lastenlastemme tähden. — Kiitos hyvästä työstä, ministeri Multala.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen, Krista.

16.25 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Elämme kolmoiskriisin aikaa. Meitä haastavat ilmastokriisi, luontokato ja ympäristön saastuminen. Siksi on tärkeää, että me teemme tämän vihreän ja puhtaan siirtymän, mutta kuten edellisessäkin puheenvuorossa totesin, niin meidän on varmistettava, että se todella on puhdas ja vihreä ja emme näitä muita kolmoiskriisin osa-alueita, luontokatoa ja ympäristön saastumista, kiihdytä silloin, kun torjumme ilmastokriisiä.

Tästä yhden luukun lupa -laista, mikä on käsittelyssä, ajattelen, että se on periaatteessa erinomainen ajatus siinä, että pystymme toiminnanharjoittajille varmistamaan, että lupa on ennakoitava, se on yhdenmukainen ja se on sujuvaa ja myös se käsittely on toiminnanharjoittajan kannalta helppoa niin, että voi vain yhden viranomaisen kanssa toimia. Mutta valitettavasti tämä toteuttamistapa ei ole sellainen, jolla pystymme varmistamaan tämän siirtymän ekologisuuden. Tässä on sanottu, että sinänsä ei muuteta ympäristöluvan vaatimuksia, mutta kyllähän tässä todellisuudessa kevennetään ympäristölupa kohdistuvia vaatimuksia, helpotetaan poikkeamisia ja myös kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia heikennetään. Tämä lakiesitys on tehty hyvin vahvasti toiminnanharjoittajien näkökulmasta, ja olisi ollut tärkeää ja perusteltua, että tässä olisi ollut selkeämpi tasapaino.

Täällä joissain puheenvuoroissa puhuttiin siitä, että mikä se yleinen etu on ja miksi sellaista tarvitaan ja miten on kummallista, että meillä tässä isossa kokonaisuudessa, mihin tämäkin lakiesitys liittyy, elikkä tässä aluehallintouudistuksessa, tulee tällainen yleisen edun yksikkö. No, yleistä etua on vaikka monimuotoinen luonto tai puhdas vesi, josta me tänään puhuimme ja täällä kaikki salissa olivat sitä mieltä, että meidän täytyy varmistaa puhdas vesi ja miten tärkeää se on, kun puhuimme tuosta mahdollisten vesilaitosten yksityistämisestä. Sitä on se yleisen edun valvonta, ja valitettavasti olen huolestunut siitä, miten tämä hallitus tätä sinänsä tärkeää vihreää siirtymää vauhdittaessaan on lähtenyt tinkimään tästä yleisen edun ylläpidosta ja siitä meidän puhtaasta vedestä, siitä luonnosta.

Nyt itse asiassa, kun ministeri on tässä paikalla, vaikka tähän lainsäädäntöön eivät tule mukaan nämä kaivoshankkeet, pitäisin erittäin tärkeänä, että nyt kun tämä kaivosbuumi on ehkä pian realisoitumassa — paljon on erilaisia hankkeita vireillä tai on etsintöjä menossa

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

— niin hallitus varmistaisi, että meidän... — Menen pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakokkeelle] Jatketaan pöntöstä, kun meni yli kolmen minuutin. — Todella, kun tämä kaivosbuumi on nyt mahdollisesti realisoitumassa, niin hallitus todella varmistaisi, että meillä on tiukat ehdot näille hankkeille, että me vaadimme sitä, että käytössä on paras mahdollinen teknologia, että näiden prosessien vesienkäsittely on kunnossa, että ne allasrakenteet ovat todellakin pitäviä, sillä valitettavasti meillä on esimerkkejä siitä, että näin ei tällä hetkellä aina kaikissa hankkeissa ole. Näkisin, että tämä ei ole millään tavalla ristiriidassa sen kanssa, että tällaisia hankkeita mahdollisesti haluammekin, jos ne sijoitetaan sellaisille paikoille, missä ympäristövaikutukset jäävät vähäisiksi, ja todella varmistamme näillä reunaehdoilla, että ne ovat vähäiset.

Toinen huoleni liittyy tässä edustaja Eerolankin esiin nostamaan Kotkan hankkeeseen. Meillä on nyt tilanne, että meillä ei ole esimerkiksi sulfaattipäästöille minkäänlaisia rajoituksia. Sen takia näitä lupia kun on viety sitten hallinto-oikeuteen katsomaan, ovatko ne todellakin ympäristön kannalta riittävän tiukkoja, niin hallinto-oikeudessa on annettu sitten päätöksiä, missä lupaehtoja on kiristetty niin tässä Kotkan—Haminan hankkeessa kuin sitten esimerkiksi Harjavallassa. Tämähän ei ole toiminnanharjoittajankaan kannalta millään tavalla järkevää, että se on saanut luvan ja sitten se lupa muuttuu. Tämä johtuu siitä, että meillä ei ole näitä kriteereitä lainsäädännössämme. Nämä kriteerit näille haitallisille aineille pitää ehdottomasti sinne saada, ja toivon todella, että ympäristöministeri ottaa tämän tehtäväkseen.

Tiedän, että tässä on jääty odottelemaan, että jos EU:sta tulisi joitain yhtenäisiä kriteeristöjä, mutta näyttää siltä, että se viivästyy ja viivästyy, ja sen takia on tärkeää, että me kansallisesti asetamme nämä kriteerit, joilla me varmistamme todella meidän vesiemme puhtauden.

Sitten vielä ihan viimeiseksi haluan kanssa nostaa nämä resurssit. Meillä on nyt iso haaste siinä, että meillä on näitä monenlaisia hankkeita, jotka tarvitsevat luvitusta. Me ollaan annettu monille erilaisille hankkeille erilaisia etusijamenettelyitä, jotka tulevat osittain EU-asetuksista, ja nyt meillä rupeavat olemaan kohta kaikki hankkeet etusijalla. Sehän tarkoittaa silloin sitä, että mikään ei aidosti ole etusijalla, jos ei ole resursseja tätä luvitusta hoitaa niin, että se todellakin on nopeaa, mutta samanaikaisesti täytyy tietysti pitää kiinni niistä vaatimuksista.

Nyt kun tämä Lupa- ja valvontavirasto syntyy ja siihen menee olemassa olevia virastoja yhteen, se ei sinänsä ole säästölaki, mutta käytännössä se on, koska kaikilla näillä virastoilla, jotka menevät yhteen, on omat säästövaatimuksensa jo siellä pohjalla, ja silloin nämä resurssit, mitä tämä uusi virasto saa käytettäväkseen, ovat huomattavasti nykyistä pienemmät. Tämä on kyllä asia, joka hallituksen on syytä laittaa kuntoon, jos me haluamme, että nämä lupaprosessit ovat jatkossa sujuvia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

16.32 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies, hyvät miehet ja naiset! Meillä on käsitellyssä täällä uuden Lupa- ja valvontaviraston tavallansa synnyttäminen, ja pitää oikeasti sanoa, että tämä on varmaan tämän hallituksen paras esitys, että nämä laitetaan yhteen, ely ja avi. Asiakkaiden on ollut oikeasti vaikea hahmottaa, pitääkö heidän asioida elyssä vai avissa, ja nyt kun ne laitetaan yhteen, niin niistä tulee sellainen valtakunnallinen yhden luukun virasto, jonka toimintatapojen pitäisi olla läpi Suomen samat. Ja nyt tulee se kaikis-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

ta paras kohta, mikä tässä on: Siellä on ollut paljon päällekkäisyyttä, ja lisäksi nämä ely ja avi ovat ristiin valittaneet toistensa päätöksistä. Se on ollut ihan järkyttävää. Siis en muista, oliko se liki kolmasosa vai neljäsosa valituksista, mitä siellä on käsitelty, jotka ovat olleet niiden keskenään ristiin tekemiä. [Krista Mikkonen: Ja valtaosa on menestynyt ja mennyt läpi!] Se on aivan käsittämätöntä, miten paljon virkamiehet ovat siellä itsellensä rakentaneet työtä valittamalla toisen virkamiehen päätöksestä. Nyt kun ne menevät saman katon alle, niin luulen, että ne eivät enää kehtaa valittaa niistä päätöksistä — jos eivät sitten henkilöinä rupea itse sieltä puskista niitä tekemään. [Sinuhe Wallinheimo: Kyllä ne valittavat!]

Mutta kun edustaja Mikkonen vihreiden edustajana otti esille ihan oikeasti tärkeän asian, tuon vesien puhtauden, niin en malta olla mainitsematta sitä, että on käsittämätöntä — tämä puheeni nyt menee taas turpeeseen — että turvesuonkin luvittamiseen... Kävin noin kuukausi sitten Peräseinäjoella turvesuolla, jonka lupaa on käsitelty 16 vuotta. Se on aika pitkä aika. Toivotaan, että nyt saadaan nämä luvitukset toimimaan sillä lailla mallikkaasti, ettei tämmöisiä pitkiä venymiä tule enää tähän. Sitten kuitenkin kun puhuttiin siitä vesien puhtaudesta, niin tämä on käsittämätöntä, että turve on kauhea mörkö ja sitä ei saa käyttää, ja nyt kun vihreät kovasti tukevat tätä kaivosteollisuutta ja viime kaudella ymmärtääkseni laittoivat siihen paljon rahaakin, niin siellä ovat riskit ihan erilaiset siinä vesistön pilaantumisessa. Arvostan Mikkosen puhetta siitä, että hän oli huolissansa niistä, mutta se on ihan käsittämätöntä, kuinka suuri ero on siinä, jos turvesuolta menee saostusaltaiden läpi vettä johonkin jokeen, ja toisaalta siinä, kun aletaan kaivosteollisuuden jätevesiä puhdistamaan ja pitämään altaissa. Ne riskit ovat aivan erilaiset. Niin että mielestäni nämä asiat on vähän sekoitettu.

Energiaturpeen nosto on vaikeaa. Samalla on vaikeutunut kuivike- ja kasvuturpeen nostaminen. Ne ovat kaikki meidän yhteiskunnalle tärkeitä. Tällä hetkellä ihmetellään, kun ei ole naudanlihaa kaupassa, ja samanaikaisesti naudanlihan tuottajat tuskailevat, kun ei saa kuiviketurvetta. Ne ovat vain niin kuin pahiksiksi laskettu, ja kuitenkin lopputulos on nyt se, että jauhelihaa ei ole kaupassa. Kuivike ja kasvuturve ovat tärkeitä meidän ruuan tuotannolle. Ne ovat taanneet meille meidän ruuantuotannon antibioottivapautta, ja sitä vasten meidän antibioottiresistenssimme ei ole heikentynyt, koska me ei olla jouduttu käyttämään näitä antibiootteja sillä tavalla kuin niitä käytetään muualla Euroopassa.

Nyt kun sieltä vihreiden suunnasta tuli se esitys äsken: He ovat myös huolissaan siitä, että puuta hakataan aika paljon, ja minä olen ihan samaa mieltä. Puuta hakataan Suomessa paljon sen takia, kun turvetta ei saa nostaa. Puuta hakataan minunkin mielestäni ehkä vähän paljon, mutta se johtuu siitä, että kun turvetta ei saa nostaa, niin sitten jossakin välillä saattaa mennä ihan tukkimetsääkin hakkuri läpi, jotta saadaan pidettyä joku kylä lämpöisenä jossakin. Tämä heikentää meidän metsäteollisuuden asemaa. Puun hinta on noussut sen takia, kun siitä saa polttoon mennessä niin valtavan hinnan.

Kyllä vesiasiat ovat tärkeitä, mutta joskus voisi ottaa silmät kauniiseen käteen ja miettiä, mitä kaikkea sitä on tässä tullut viime vuosien aikana tehtyä. Ei ole ihme, että täällä yhteiskunnassa on vaikeaa maataloudella ja sen kannattavuudella, kun kasvuturpeesta ja kuiviketurpeestakin on pulaa tällä hetkellä. — Arvoisa puhemies, kiitän tästä hetkestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vastauspuheenvuoro, edustaja Mikkonen. Sitten nämä kolme henkilöä, jotka täällä nyt ovat — Jukkola, Viitala ja Wallinheimo — otetaan tähän vielä, ja ministerin vastaus sitten, mutta sitten siirry-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

tään seuraavaan asiaan. Eli jos tulee uusia, niin ne siirtyvät sitten tuonne loppuun. — Mikkonen.

16.38 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olin iloinen siitä, että edustaja Mäenpää myös nosti nämä vesien puhtaudet tähän esiin, koska se on todellakin kriittinen kysymys. Ehkä haluan sen verta korjata, että viime kaudella todellakin kaivoslakia tiukennettiin, mutta kuten tuossa äsken sanoin, niin näkisin kyllä tarpeellisena, että sitä tiukennettaisiin edelleen ja todella huolehditaan siitä, että nämä vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman pieniksi ja myös sitten tämmöiset uudet toimialat, joita meille on nyt tulossa — vaikka nämä akkumateriaalitehtaat, joissa nämä sulfaattipäästöt ovat ongelma — todellakin nyt huomioitaisiin.

Mutta tietysti, jos mietitään vesien puhtautta, niin kyllähän siinä sitten on hyvä huomioida myös ne turpeen valtavat vesistövaikutukset. Turpeen nosto on se yksi syy, miksi meillä ovat valitettavasti toisaalta vedet tummuneet, mikä aiheuttaa monenlaista ekologista vaikutusta, ja toisaalta meillä ovat esimerkiksi monet purot liettyneet ja järvet rehevöityneet. Tietysti nämä vaikutukset on sitten hyvä huomioida [Juha Mäenpään välihuuto] laajemminkin kaikista eri [Puhemies koputtaa] energiamuodoista, tietysti turpeen päästövaikutuksista nyt puhumattakaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tosiaan kolme puheenvuoroa. — Jukkola.

16.40 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee investointeja, me tarvitsemme teollisuutta, uusia työpaikkoja, mutta tällä hetkellä yksi merkittävä este investoinneille on oma toimintamme, hidas ja monimutkainen lupakäsittely. Yritykset näkevät luvituksen hidasteena, varsinkin tämä ennakoimattomuus näitten prosessien kestoista on yksi tekijä. Niitten on hankala jäädä Suomeen odottamaan vuosikausia ympäristölupaa, kun muut maat tarjoavat nopeutta ja ennustettavuutta. Tämä ei ole enää vain hallinnollinen ongelma, vaan tämä on uhka Suomen kilpailukyvyille, ilmastotavoitteille ja meidän hyvinvoinnille.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän hallitus vastaa tällä esityksellä, niin sanotulla yhden luukun mallilla. Uudistuksessa perustetaan valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto, joka kokoaa hajallaan olevat lupabyrokratiat yhteen. Prosessit nopeutuvat, turhat päällekkäisyydet poistuvat, ja asiakas saa palvelua yhdeltä viranomaiselta alusta loppuun. Tämä ei myöskään tarkoita ympäristönsuojelun heikentämistä. Lupien ehdot säilyvät ennallaan, mutta käsittely on sujuvampaa, selkeämpää ja ennustettavampaa. Yva-menettelyt, Natura-arvioinnit ja valvonta sidotaan tiiviisti osaksi lupaprosessia mutta yhdellä aikataululla, yhdellä päätöksellä. Tavoitteemme on yksinkertainen: tehdä Suomesta maa, jossa investoinnit eivät kaadu byrokraatiaan vaan jossa hyvä ja vastuullinen hanke etenee ripeästi ja läpinäkyvästi. Tällä uudistuksella me rakennamme kilpailukykyisempää, puhtaampaa ja toimivampaa Suomea. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

16.42 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä on oikeastaan aika hyvä jatkaa samoilla askelmerkeillä, mitä edustaja Jukkola tuossa juuri toi esille, kun käsitellään merkittävää asiaa Suomen teollisuuden ja työpaikkojen kannalta.

Me tarvitaan tässä maassa pitkäjänteistä teollisuuspolitiikkaa ja vielä mielellään yli hallituskausien, jotta me saadaan uusia investointeja ja säilytettyä nykyiset työpaikat. Vihreä siirtymä tuo meille niitä mahdollisuuksia, joista hyvänä esimerkkinä on muutama viikko sitten Harjavallassa avattu uusi puhtaan vedyn tuotantolaitos, joka toiminee hyvänä esimerkkinä. Tässä yksi selkeä, iso palikka on nimenomaan nämä lupamenettelyt ja niiden sujuvuus, niin että me näitä investointeja tänne saamme kotiutettua. Teollisuuden tulee uudistua tuottamaan korkeamman lisäarvon tuotteita. Niistä me saamme lisäarvoa enemmän tähän maahan, ja nämä lupamenettelyiden toimivuudet ovat siinä aivan avainasemassa.

Tällä esityksellä turvataan niin sanottu yhden luukun periaate ja sujuvammat lupamenettelyt tulevassa Lupa- ja valvontavirastossa, ja tämä on kyllä hyvä asia. Se edistää näitten hankkeitten saamista tänne Suomeen ja sitä kautta suoraan talouskasvuun. Tämä on sen vuoksi mittaluokaltaan aika huomattava esitys.

Huolena tässä kuitenkin ovat lupaviranomaisten riittämättömät resurssit. Hallitus on asettanut valtionhallinnolle yhä isoja säästötavoitteita, ja toivon, että nämä eivät sitten söisi sitä hyvää, mitä tämä esitys toisi tullessaan. Tämä uudistus ja leikkaukset eivät saisi johtaa siihen, että lupaviranomaisten resurssit erityisesti ympäristöpuolella olisivat riittämättömät. Eliikkä haluaisin tähän loppuun vielä nostaa tämän resursointihuolen, mikä itselläni tässä vähän on, mutta hyvä asia muuten kaikin puolin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

16.44 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallituksen esitys on varmasti yksi tämän hallituksen tärkeimmistä hallituksen esityksistä. Tällä todellakin nopeutetaan sitä lupa- ja kaavoitusprosessia, mikä meillä on ollut kyllä selkeästi pullonkaulana tässä maassa jo vuosia.

Jotenkin tuntuu kummalta ja on vaikea ymmärtää, miten juuri vihreät ovat ne, jotka tätä eivät sinänsä kannata. [Krista Mikkonen: Kannatamme me!] Tämä on kuitenkin merkittävä parannus: investointien luvitus helpottuu, byrokratia vähenee, ja ympäristöasioitten käsittely tehostuu yhdellä luukulla. Mielestäni nämä ovat justiin sitä puhdasta siirtymää ja tällä nimenomaan varmistetaan, että ilmasto- ja luontotavoitteet saavutetaan tehokkaammin ja järkevämmin olemassa olevin resurssein. Jotenkin tuntuu, että vihreiden pitäisi olla enemmänkin kiittämässä ensimmäisenä tätä, että saadaan tämmöinen hyvä laki, jossa ympäristöinvestointien eteneminen nopeutuu ja ympäristölupien prosessit selkeytyvät, mutta sen sijaan nähdään kyllä täällä pikkuisen mutinaa ja jarruttelua tämän suhteen.

Vielä lisäksi, kun tämä uusi Lupa- ja valvontavirasto kokoaa nyt pirstaleisen järjestelmän yhteen ja tarjoaa yrityksille ennakoitavuutta ja nopeutta, niin eikö juuri tämä ole ollut vuosikausia vihreän politiikan ytimessä? [Krista Mikkonen: Sinä et kuullut minun alkupuheenvuoroa!] Kun sanoista ollaan siirtymässä tekoihin, olisi tietenkin rehellistä myös myöntää, että tämä on askel oikeaan suuntaan. [Krista Mikkonen: Minähän kehuin tätä alussa! — Välihuutoja vasemmalta]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten vielä ministeri, olkaa hyvä, kolme minuuttia enintään.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

16.45 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Täällä varmaan on tehty suuntaan ja toiseen tulkintoja, jotka osittain pitävät paikkansa ja osittain eivät. Sinällään koen, että tämä esitys sai noin lähtökohtaisesti aika positiivisen vastaanoton tässä salissa. Ehkä oli joitakin huolenaiheita, ja niihin muutamia vastauksia tässä vaiheessa pyrin nyt sitten esittämään.

Täällä erityisesti keskustan suunnalta esitettiin huolta siitä, että meillä tätä yleisen edun valvontaa edelleenkin Suomessa tehtäisiin ja nimenomaan tehtäisiin sitä tämän viraston puitteissa. Itse ajattelen niin, että meillä ihan perustuslaista tulee vaatimus tälle yleisen edun valvonnan toteuttamiselle riippumattomasti, ja nyt se on pyritty tässä esityksessä ratkaisemaan näin, että siitä huolehditaan jo sen lupaprosessin aikana eikä niin, että se jälkikäteen tulisi esimerkiksi vasta tuomioistuimen arvioitavaksi, mikä olisi taas yksi ennakoimaton asia siihen lupaprosessiin. Ajattelen, että tämä on nimenomaan juuri se tapa, jolla me voimme luoda sille prosessille ennakoitavuutta ja kuitenkin huolehtia siitä, että myös tästä yleisen edun toteutumisesta voidaan huolehtia. Siitä olen kyllä eri mieltä, kun täällä joku edustaja esitti, että tämmöistä ikään kuin yleistä etua ei olisi. Kyllä meidän pitää huolehtia myös siitä, että vaikka alueellisetkin päättäjät ikään kuin katsoisivat, että nyt tässä kaikki tulee huomioiduksi, niin kyllä meillä pitää olla nimenomaisesti myös tällaista valtakunnallisesti yhtenäistä arviointia, mikä tällä virastolla on se yksi päätavoite tämän yhden luukun tavoitteen lisäksi, että saadaan valtakunnallisesti yhtenäiset käytännöt paitsi luvitukseen — prosessien ennakoitavuutta luodaan tällä yhden luukun mallilla — myös tähän asiaan tästä yleisen edun arvioinnista. Se, mihin tässä ehkä viitattiin, oli varmaan se vanha, täällä eduskunnassa kaksi hallituskautta sitten ollut malli, jonka käsittely sinällään jäi kesken, eikä olisi ollut mitenkään selvää, että se sellaisenaan olisi voinut mennä eteenpäin tai että se silloin ajateltu malli, jossa nimenomaan yleisen edun valvonta olisi sitten pitänyt toteuttaa joillain muilla tavoin, olisi ollut yhtään sen sujuvampi. Itse näen, että nyt tässä on pyritty varmistamaan tasapainoisesti sekin, että tämä tulee arvioiduksi riippumattomasti, mikä on meidän joka tapauksessa tehtävä.

Sitten mitä tulee tähän ympäristöluvitukseen sinällään, niin edelleenkin painotan, että tässä lakiesityksessä ei näitä luvan myöntämisen edellytyksiä muuteta. Tässä puhutaan nyt prosesseista, siitä, että nimenomaan saadaan niitä ennakoitavammaksi, saadaan myös toteutettua järkevämmin tätä lupakäsittelyä ja myös yritysten kannalta tietysti niin, että se on selkeämmin nähtävissä.

Siinä edustaja Mikkonen on aivan oikeassa, että erityisesti näihin sulfaattipäästöihin liittyy vielä liikaa tulkintaepävarmuutta, ja sen vuoksi on tarpeen kyllä tätä tietoisuutta yhdenmukaistaa ja myöskin sitä ennakoitavuutta parantaa sen osalta. Tämä työ on käynnissä siellä Euroopan unionissa, mutta katsomme myös, onko tässä tarpeen myös kansallisesti edetä.

Mutta joka tapauksessa on selvää, että tässä uudistuksessa tavoitteena on siis nimenomaan prosessien sujuvoittaminen, yhden luukun palvelu ja muutoksenhaunkin yksinkertaistaminen siinä mielessä, että tavoitteena on valtaosin yksi päätös, yksi ikään kuin valitus, ja se totta kai luo sitten ennakoitavuutta tähän meidän järjestelmään. Mutta sinällään niistä tärkeistä ympäristöedellytyksistä edelleen pidetään kiinni. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 221/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Saamani tiedon mukaan valiokunnan puheenjohtajalla ei ole mahdollisuutta tulla esittelemään, joten mennään suoraan tuonne puhujalistalle. — Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensimmäiseksi tämä alta pois: esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

Tupakkalaki eli toiselta nimeltään nikotiinipussilaki on kyllä ollut jonkinlainen eduskunnan toiminnan irvikuva. Tämähän on siis nyt toisella kierroksella. Tähän sisältyy piittaamattomuutta, asioiden juntaamista, vain yhden osapuolen asian ajamista. Joku kutsuisi jopa korruptioksi.

Lain ensimmäisellä kierroksella asiantuntijoiden faktat jätettiin karusti huomioimatta. Tehtiin laki, jossa oli outoja makuja ja vaarallisen korkea nikotiinipitoisuus. Lain eteneminen kaatui, kun selvisi, että erään puolueen entinen puheenjohtaja ja senhetkinen ministeri oli junaillut oman paikkakuntansa nikotiinipussiyrityksen maut osaksi lakiesitystä. Muistutuksena vielä näitä legendaarisia makuja: inkivääri, rosmariini ja kaikkien suosikki puun maku. [Juho Eerola: Maistuu vähän puulta!] Lopulta Suomen presidentti jätti tämän lain vahvistamatta.

Let's go ja toiselle kierrokselle tänä keväänä 2025. Uudet kuulemiset alusta loppuun, oikeata veronmaksajien varojen hyötykäyttöä. Rupesin miettimään tuossa kuulemiskierroksella, miksi me yleensä järjestämme toiset kuulemiset.

Ja mitäpä vielä? No, nämä erikoiset maut jäivät pois, mutta kaikkia asiantuntijoiden faktoja vastaan edelleen pusseihin jätettiin tämä korkea vahvuus, joka on tosi vaikea selittää oikeasti, kun me selvitettiin tätä asiaa laajasti myös muiden Pohjoismaiden kanssa. Korkea vahvuus nopeuttaa etenkin nuorten koukuttumista nikotiiniin ja on hengenvaarallinen, jos vaikka lapsi kadulta poimii pussin ja laittaa suuhunsa — ja on hengenvaarallinen myös monille lemmikeille, esim. pienemmille koirille.

No, tapahtuuko tällaista pikkulapsen suusta löytynyttä nikotiinipussia Suomessa kuinka usein? Myrkytystietokeskus kertoo, että näitä puheluita tulee useammin kuin joka toinen päivä. Joten lopuksi, jos lapsesi tai sinä itse kärsit näistä oireista — nämä ovat nikotiinimyrkytyksen oireita: vatsakipu, pahoinvointi, oksentelu, lisääntynyt syljen erityys, vapina, päänsärky, takykardia eli nopea rytmihäiriö, hypertensio, kohonnut verenpaine, vakavimmillaan pahemmatkin rytmihäiriöt tai kouristelu — kannattaa soittaa nopeasti terveydenhuollon palveluihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

16.54 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme tosiaan tupakkalakia, joka koskee erityisesti nikotiiniin liittyvää lainsäädäntöä. Kuten tuossa aikaisemmassa puheen-
vuorossa nostettiin esille, olemme käsitlemässä tätä toista kertaa. Ensimmäinen kierros-
han oli kyllä vallan erikoinen. Jätimme siinä käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa
vastalauseen, ja se on melkein täsmälleen samansisältöinen kuin tämä toisella kierroksella
oleva.

Se isoin haaste, mikä liittyi siihen aikaisempaan nikotiinilainsäädäntöön, on se, että laki
myötäilee liikaa teollisuuden ja kaupan intressejä eikä keskity kuitenkaan niihin kansanter-
veyden tärkeisiin kysymyksiin ja lasten ja nuorten terveyteen. Tavallaan, vaikka tämä uusi
versio on mennyt parempaan suuntaan elikkä näitä makuja on vähennetty — tosiaan tässä
aikaisemmassa versiossa oli mentoli, minttu, tee, inkivääri, rosmariini ja puu, ja niiden
osuutta on nyt vähennetty — tässä ei kuitenkaan olla tehty kokonaisvaltaisesti sellaisia rat-
kaisuja, jotka vähentäisivät sitä riippuvuutta ja miettisivät sitä, mitenkä erityisesti lasten ja
nuorten osalta nikotiiniriippuvuutta vähennettäisiin.

Nikotiinipussien ottaminen sääntelyn piiriin siltä osin kuin ne eivät ole nyt on kannatet-
tavaa ja välttämätöntä. Hallituksen esitys on kuitenkin ristiriidassa tupakkalain tavoitteen
kanssa, jonka mukaan tupakka- ja nikotiinituotteitten käyttö pyritään saamaan alle viiteen
prosenttiin aikuisväestöstä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi esitys on ongelmallinen kan-
santerveyden näkökulmasta, perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisesta julkisen vallan
velvollisuudesta edistää väestön terveyttä sekä WHO:n tupakkatuotesopimusten velvoit-
teista, jotka painottavat nikotiiniriippuvuuden torjuntaa.

Esityksen mukaiset makuainepoikkeukset ja nikotiinirajan korkeus aiheuttavat merkit-
tävää haittaa nuorten terveydelle ja hyvinvoinnille. Erityisesti mentoli on ollut suosittu ma-
ku- ja lisäaine tupakka- ja nikotiinituotteissa. Tutkimukset osoittavat, että makuaineet, ku-
ten mentoli, tekevät nikotiinipusseista houkuttelevia nuorille ja madaltavat kynnystä aloit-
taa niiden käyttö, mikä edistää uuden nikotiiniriippuvaisten sukupolven syntymistä. Tämä
on täysin vastoin tupakkalain tavoitetta, joka pyrkii lopettamaan tupakka- ja nikotiinituot-
teiden käyttöä.

Nyt kun valiokunnan puheenjohtaja ei ole paikalla, niin haluan tästä valiokunnan enem-
mistön yleisestä lausunnosta nostaa erittäin tärkeän kohdan, eli täällä kappale sivulla viisi
sanoo koko valiokunnan suulla, että lähes kaikissa asiantuntijalausunnoissa katsottiin, että
savuttomissa nikotiinituotteissa ei tulisi sallia mitään tunnusomaista tuoksua tai makua,
koska kaikki tunnusomaiset tuoksut ja maut voivat vedota alaikäisiin. Etenkään mentolia,
joka lisää elimistön nikotiiniriippuvaisuutta, ei asiantuntijoiden kuulemisten mukaan tulisi
sallia. Eli täsmällisesti kaikki asiantuntijat olivat sitä mieltä, että juuri tämä mentoli, jonka
hallitus on kaikista näistä mauista sallinut tähän viime metreillä, on se kriittisin. Jos halli-
tus väittää, että heitä kiinnostavat nikotiiniriippuvuus ja varsinkin lasten ja nuorten nikoti-
nihaasteet, niin tämä tuntuu erikoiselta, että juuri kaikista mauista tämä on jätetty sinne.

Ja jos katsoo, mitä on tapahtunut lausuntokierroksella ja asiantuntijalausunnoissa, niin
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa lausui, että savuttomissa nikotiinituotteissa on vält-
tämätöntä sallia ainakin mentolin ja mintun maut mutta esityksessä ehdotettu tiukka maku-
sääntely ohjaa suomalaisia hankkimaan muilla tavoin maustettuja nikotiinipusseja ulko-
mailta. Eli hallitus on siis kuunnellut yhtä ainutta lobbausosapuolta laatiessaan kansanter-
veyteen merkittävää lainsäädäntöä. Kyllä tämä kertoo hallituksen tahtotilasta siitä, kuka
tässä maassa saa eniten äänensä kuuluviin, ja se ei kyllä tässä tapauksessa ollut kansanter-
veys.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Nikotiinipussit houkuttelevat erityisesti nuoria ja sosioekonomisesti haavoittuvia ryhmiä, mikä lisää terveyseroja väestön keskuudessa. Erityisesti ammattikouluissa opiskelevien poikien keskuudessa nikotiinipussit ovat jo suosittuja, ja ilman tehokkaita rajoituksia nämä trendit tulisivat vain voimistumaan. Tämä on vastoin Suomen tavoitetta kaventaa väestön terveyseroja ja edistää hyvinvointia.

Lisäksi esityksessä ehdotettu nikotiiniraja 16,6 milligrammaa grammassa on liian korkea ja vaarallinen erityisesti nuorten ja lasten terveydelle. Täällä on puhuttu myös siitä, että eläimille, jotka valitettavasti usein sitten maasta niitä nikotiinipusseja löytävät, se on todella haitallista mutta niin myös pikkulapsille, jotka myös saattaisivat löytää sitä maasta.

Kansainvälisessä vertailussa esimerkiksi Hollannissa ja Belgiassa nikotiinipussit on kielletty kokonaan, ja monissa muissa maissa nikotiinimäärä on rajoitettu huomattavasti alemmalle tasolle, muun muassa 4–12 milligramman paikkeille, ja muun muassa THL suosittelee enimmäisrajaksi tätä 8:aa. Olinkin vähän hämmentynyt, koska vihreäthän oli ainut ryhmä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, joka esitti vastalauseessaan 8:aa milligrammaa. Ihmettelenkin rakkaita oppositiopuoluetovereita, mihinkä lähti nyt tämä linja, että esitettiin sitä 12:ta eikä sitten... [Kim Berg: Se on Pohjoismaiden linja!] — Mutta kuukaas, Pohjoismaissakin pystytään tekemään Suomessa paremmin, kyllä voidaan kirittää niitä muita Pohjoismaita. — Halusin nyt tämän tässä sanoa, että vihreitten vastalauseessa on se 8, joka on se THL:n asiantuntijalausuntojen mukainen.

Tähän lopuksi esitän vastalauseen 3 mukaiset pykälämuutokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

16.59 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on tupakkalain muuttaminen, jossa käsitellään nikotiinipussien myyntiä sekä maku- ja nikotiinipitoisuuden määrää Suomessa myytävissä tuotteissa. Jatkossa nikotiinipussien sallitut maut ovat vain mentoli ja minttu sekä nikotiinipitoisuus voi olla enintään 16,6 milligrammaa grammassa. Vähittäismyynti on luvanvaraista ja etämyynti kiellettyä.

Pidän hyvänä, että sääntelyä tiukennetaan nyt kattavasti. Nämä esityksen toimet ovat selkeä viesti siitä, että emme hyväksy nikotiinituotteiden leviämistä lasten ja nuorten arkeen. Lisäksi huomioimme myös kansanterveydellisen näkökulman. Lainsäädännössä huomioidaan myös se, ettei laittomia markkinoita tuotteiden ympärille syntyisi.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö ei kuitenkaan yksin riitä nuorten osalta ehkäisemään nikotiinihaittoja. Vanhemmilla on keskeinen vastuu lastensa huolenpidosta ja valvonnasta sekä siitä, että niin tupakka- kuin muistakin nikotiinituotteista sekä päihteistä puhutaan kotona avoimesti. Valistus on tärkeä osa kasvatustyötä. On tärkeää, että näiden nikotiinituotteiden käyttöön puututaan alaikäisten kohdalla varhaisesti niin kotona kuin koulussa.

Myös kouluilla ja oppilaitoksilla on tärkeä tehtävä. Tupakkalaki kieltää tupakkatuotteiden hallussapidon ja käytön kouluissa ja oppilaitoksissa, missä on alaikäisiä. Nikotiinipussien käyttö tulee ottaa kouluissa vakavasti, kun näitä esiintyy. Yhteistyö koulun ja kodin välillä onkin ensiarvoisen tärkeää, jotta voimme ehkäistä käyttöä tehokkaasti.

Pidän tärkeänä myös sitä, että lain vaikutuksia seurataan tarkkaan, ja toivon, että tulevaisuudessa nikotiinirajaa voidaan pienentää edelleen muiden Pohjoismaiden linjaa seuraten. Tämä olisi järkevää myös kansanterveyden näkökulmasta. Pohjoismaiden yhteistyö nikotiinirajojen harmonisoinnissa on tärkeää myös harmaan talouden ehkäisemiseksi.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kannatan valiokunnan ehdotuksia lain nopeammasta voimaantulosta ja matkustajatuonnin selkeämmästä sääntelystä vain henkilökohtaiseen käyttöön. Meillä ei ole varaa viivyttellä, kun kyseessä on myös lasten ja nuorten terveys. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

17.02 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus ottaa savuttomat tupakkatuotteet, eli tässä tapauksessa nikotiinipussit, tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä. On sinänsä hyvä, että nikotiinipussit on hyväksytty markkinoille ja niiden ominaisuuksia aletaan säätämään.

Nikotiinipussit tuotiin markkinoille korvaamaan nuuskan mutta myös tupakan käyttöä. Niiden yhtenä tarkoituksena on vähentää nuuskan tuontia Ruotsista. Paitsi, että nuuska on terveysvaikutuksiltaan nikotiinipusseja vaarallisempaa, myös siitä kerättävät verot menevät naapuriimme Ruotsiin ja välistä vedetyt rahat harmaaseen talouteen, pahimmissa tapauksessa järjestäytyneelle rikollisuudelle, vaikka toki myös yksityiset tuovat pienempiä eriä jatkuvasti rajan yli. Nikotiinipussit tarjoavat keinon hoitaa nuuska- tai muutakin nikotiiniaddiktiota tarjoamalla ainakin vähemmän haitallisen vaihtoehdon, vaikka eivät nämkään mitään terveystuotteita ole.

Arvoisa puhemies! Edellä mainituista seikoista harva on eri mieltä. Ne kivet, jotka kengässä hiertävät, ovat selkeästi nämä mainitut säännöt, jotka nikotiinipusseja säätelevät. Niistä tärkeimmät ovat nikotiinipussien maut ja nikotiinipitoisuudet.

Kun lukee mietintöä, huomaa, että tässä käydään vähän sellaista huutokauppaa: vihreät haluavat miedointa, eli 8 milligrammaa grammassa, keskusta, SDP ja vasemmisto ovat 12 milligramman kannalla. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että hallituksen esittämä 16,6 milligrammaa grammassa on aivan liian korkea. [Aino-Kaisa Pekonen: Myrkyllinen!] On perusteltua ajatella, että korkeammat nikotiinipitoisuudet edistävät myös riippuvuuksien syntymistä, ja nikotiini, se on kuitenkin myrky. Suurina pitoisuuksina se voi aiheuttaa muun muassa nikotiinimyrkytyksiä. Koska tällä esityksellä nyt kuitenkin mennään, niin olisi ainakin hyvä, että tilannetta pyrittäisiin seuraamaan ja tehtäisiin tarvittavia muutoksia, mikäli korkeiden pitoisuuksien havaitaan aiheuttavan ongelmia. Tässä tarvittaisiin yleispohjoismainen tai eurooppalainen linja, koska naapureistamme Virosta, Ruotsista ja Norjasta olisi edelleen saatavilla vahvempia nikotiinipusseja.

Sama pätee myös näihin makuihin, sillä nyt Suomessa ollaan hyväksymässä vain kaksi makua, eli menthol ja minttu. On olemassa se vaara, että erityisesti rajojen tuntumassa asuvat henkilöt hakevat pussinsa mieluummin naapurimaista, jos maut ja tehot vastaavat paremmin omia mieltymyksiä. Tämä saattaisi aiheuttaa myös nuuskakaupan tapaiset harmaan talouden markkinat Suomeen. Sitä tuskin haluaa kukaan.

Arvoisa puhemies! En näe näin tiukkoja makurajoituksia järkevänä. Ymmärrän näkemyksen, että hyvät maut saattavat houkutella nuoria nikotiinipussien pariin, mutta nuoret ovat tähänkin asti saaneet nuuskaa ja nikotiinipusseja pimeiltä markkinoilta todella runsain määrin. Verorahat pimeistä pusseista menevät naapurimaihimme, vaikka niiden pitäisi olla rahoittamassa suomalaista sotejärjestelmää ja nikotiinin käytöstä aiheutuvia haittoja. Toivon, että asiaa katsotaan myös tulevaisuudessa uudelleen, mikäli uhkakuvia alkaa toteutua. — Kiitos. [Ville Merinen: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

17.06 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, rouva puhemies! Aluksi heti kannatan edustaja Merisen tekemää ehdotusta, että esitys hyväksytään vastalauseen 1 mukaisesti. Joku täällä aikaisemmin huuteli, että miten se eroaa tuosta hallituksen esityksestä. Se eroaa sillä tavalla, että siinä on esitetty tätä nikotiinin milligrammarajaa 12 milligrammaan grammassa, ei makuja, ei lisäaineita, kuvalliset varoitukset siihen rasiaan ja 20 vuoden ikäraja.

Arvoisa puhemies! On myös tietyiltä osin ihan hyvä, että tämä hallituksen esitys nyt etenee täällä eduskunnassa, koska pidän hyvänä, että nämä nikotiinipussit saadaan lain soveltamisalan piiriin. Pidän hyvänä myöskin sitä, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään päiväkotien ja esi- sekä perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä.

Arvoisa puhemies! Kun kyse on lasten ja nuorten terveydestä, niin tällainen ”hyvä” ei riitä, vaan me tarvitsemme parasta mahdollista sääntelyä. Nämä nikotiinipussit eivät todellakaan ole mitään harmittomia pussukoita tai karkkeja. Ne ovat erittäin voimakkaita, riippuvuutta aiheuttavia tuotteita, jotka voivat olla myöskin hengenvaarallisia lapsille tai pienille eläimille.

Tämä hallituksen esittämä 16,6 milligramman nikotiiniraja on yksinkertaisesti aivan liian korkea. Näissä hallituksen omistakin papereissa, omista esityksistä todetaan, että yksi tällainen pussi voi tappaa hieman yli 30-kiloisen lapsen, ja tosiaan myöskin pienen lemmikin. Minusta on ensisijaisen tärkeää, että suojelemme kansanterveyttä ja etenkin lasten ja nuorten terveyttä, ja sen takia minusta olisi hyvä, että säätäisimme rajaksi korkeintaan tuon 12 milligrammaa grammassa tätä tuotetta. Tämäkin raja on erittäin korkea, kuten tuossa edustaja Forsgrén muuta oppositiota moitti, verrattuna moniin valiokunnan kuulemiin asiantuntijankemeyksiin, mutta se on toisaalta samansuuntainen kuin naapurimaissamme tavoitellut rajat, ja siksi ehkä myöskin yksinkertaistaisi tätä kenttää.

Arvoisa puhemies! Yksi tämän esityksen virhe on se, että tämä hallituksen esitys minun mielestäni aliarvioi makujen merkitystä. Nämä mentoli ja minttu eivät ole pelkästään makuja, nämä voivat olla ansa monelle nuorelle. Tutkimukset osoittavat, että nämä maut houkuttelevat nuoria kokeilemaan, ja myöskin sitten kun kokeillaan, helpommin jäädään koukuun. Nämä tutkimukset myöskin osoittavat, että mentoli ja minttu saavat nämä tuotteet jotenkin tuntumaan hieman vaarattomammilta kuin mitä ne ovat. Mutta ne eivät todellakaan ole vaarattomia, ja sen takia minun mielestäni olisi ollut vastuullista kieltää kaikki maut ja kaikki lisäaineet, jotka nopeuttavat myöskin nikotiinin imeytymistä.

Minä kannatan myöskin monen asiantuntijan ajatusta siitä, että näiden nikotiinituotteiden ikäraja nostettaisiin 20 vuoteen. Siinä, että 18-vuotiaat voivat ostaa vahvoja ja koukuttavia tuotteita, ei ole mitään hyvää, koska mitä myöhemmin nuoret aloittavat tällaisten tuotteiden käytön, sitä pienempi riski on ylipäättänsä kokeilla tai jäädä riippuvaiseksi. Tässä olisi minun mielestäni nyt oikea mahdollisuus tehdä päätös, joka aidosti parantaa nuorten hyvinvointia.

Ja vielä, puhemies, totean, että nämä varoitustekstit eivät yksin riitä. Me tarvitaan pakkauksiin kuvalliset terveystietoisuudet, koska kuvat puhuvat kovempaa kuin sanat ja meillä on näyttöä myöskin siitä, että juuri kuvalliset varoitukset tehoavat erityisesti nuoriin. Minä pitäisin tärkeänä, että jatkossa lainvalmistelussa etusijalla olisi kansanterveys ja lasten suojeleminen eivätkä teollisuuden ja kaupan intressit.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Vielä, puhemies, toivon, että saadaan valistusta nuorille nikotiinituotteista, erityisesti näistä nikotiinipusseista. En tiedä, kuinka moni teistä katsoi Yle Femmalta tai Teemalta Efter Nio -ohjelman, jossa toimittajat kokeilivat lääkärin valvonnassa näitä nikotiinipusseja — taisivat olla 11 milligrammaa, jos en ihan väärin muista — ja ne aiheuttivat toiselle näistä toimittajista juuri niitä myrkytysoireita, joita edustaja Merinen tuossa edellä kuvasi. Se kyllä vahvistaa, että kyse ei ole ihan terveellisistä tuotteista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

17.12 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä tupakkalain käsittely täällä eduskunnassa on ollut melkoinen taival. Ollaan nyt toista yritystä viemässä, ja tulee vain mieleen se ensimmäinen yritys, kun tätä lakia täällä eduskunnassa käsiteltiin ja alkoi näitä erilaisia suhmurointejä tämän lain valmistelussa paljastua. Me keskustalaiset ensimmäisen kerran jo silloin tuotiin esille, että tätä lakia ei pitäisi presidentin hyväksyä, ja siinä vaiheessa jotkut vähän hymähtelivät meille, että eihän tällaista ole tapahtunut juuri koskaan, mutta niin vain sitten asiat menivät siihen pisteeseen, että tasavallan presidentti joutui tämän lain käännyttämään takaisin eduskuntaan, ja hyvä niin.

Täytyy myöntää se, että tässä on hyviäkin asioita, niin kuin tässä on aiemmissa puheenvuoroissa tuotu esille. Tämä lakiesitys on tuotu tänne, mutta ei tämä tällaisenaan missään nimessä meille keskustalaisille käy, ja tuon nyt sitten esille näitä epäkohtia tähän liittyen. Tosiaan osittain tämä vie oikeaan suuntaan kehitystä, mutta näille kaikille hallituksen esittämille yksityiskohdille ei ole löydettävissä minkäänlaisia terveystieteellisiä perusteluja, ja sen takia tätä ei voi tämmöisenään hyväksyä. Erityisesti olemme huolestuneita siitä, miten näitä uusia tupakkaa korvaavia tuotteita markkinoidaan nuorille.

Tässä on jo käyty läpi tämän aikaisempaa käsittelyä eduskunnassa, enkä enää mene siihen, mutta totta kai se on huolestuttavaa, että viime vuoden loppupuolella tähän lakiesitykseen liittyen ilmeni tämä epäasiallinen vaikuttaminen, ja kyllä me pidetään erittäin huolestuttavana sitä, että tupakkalain valmistelussa ei ole pidetty keskeisenä kansanterveysnäkökulmaa vaan tähän sisältöön ovat aiemmin päässeet vaikuttamaan ne alan yritykset, joitten tavoitteena on edistää näitten terveydelle erittäin haitallisten tuotteiden myyntiä.

Esitämme tässä keskustan vastalauseessa muutoksia, joilla voidaan erityisesti suojella nuoria tupakoinnin aloittamiselta ja vähentää tupakkatuotteiden käytöstä aiheutuvia haittoja ja syntyvää riippuvuutta ja parantaa kansanterveyttä pitkällä aikavälillä.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän nikotiinirajaan, joka siis tämän esityksen mukaan on 16,6 milligrammaa: Kuuntelin ilolla tässä perussuomalaisen puheenvuoroja, jotka kritisoivat tätä korkeaa nikotiinirajaa, mutta samaan aikaan sitten hämmästelen, että ilmeisesti kuitenkin aiotte tämän hyväksyä tässä lakiesityksessä. Täällä on vastalauseissa tuotu myöskin toisenlainen vaihtoehto, niin kuin tässä keskustan vaihtoehdossakin, ja tässäkin salissa ollaan peräänkuulutettu sitä pohjoismaista yhtenäistä linjaa. 12 milligrammaa olisi siinä kohtaa hyvä raja, ja tietysti heitän vielä sinne salin oikealle ladalle pohdittavaksi, olisiko kuitenkin järkevää mennä nyt jo sille pohjoismaiselle rajalle ja linjalle eikä tuoda tätä asiantuntijoidenkin erittäin haitallisena ja korkeana rajana näkemää 16,6:ta milligrammaa. Keskustan vastalauseessa esitetään nikotiinipitoisuudeksi 12:ta milligrammaa grammalla kohti. Perustelut ovat siihen tämä pohjoismainen linja ja tietysti se, että kun lasketaan tupakkatuotteiden nikotiinipitoisuutta, niin voidaan vähentää merkittävästi erityisesti nuorten ja näitten uusien tupakkatuotteiden käyttäjien riippuvuusriskiä. Nikotiiniannosten pie-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

nentäminen helpottaa myös tupakoinnin lopettamista, koska vieroitusoireet ilmenevät tällöin lievempinä.

No sitten, arvoisa rouva puhemies, näihin lisäaineisiin ja makuihin: Niitä oli aiemmin pitkä pitkä rimpsu täällä eduskunnassa. En edes muista sitä pitkää listaa, mutta siihenkin on tullut nyt tässä esityksessä sitten parannusta, ja hallituksen esityksessä näihin savuttomiin nikotiinituotteisiin on sallittu makeat maut mentoli ja minttu, mutta näissä on se ongelma, että ne peittävät tupakalle ominaisen pahan maun ja voivat antaa virheellisen käsityksen tuotteen haitattomuudesta. Nämä lisäaineet voivat olla lisäämässä tuotteitten haittoja: esimerkiksi mentoli lisää nikotiinin imeytymistä verenkiertoon, vahvistaa nikotiinin vaikutusta käyttäjän aivoihin ja myös edesauttaa riippuvuuden syntymistä. Kyllä meidän mielestä erittäin tärkeä keino olisi makujen kieltäminen kaikista tupakkaa korvaavista tuotteista. Lisäaineiden ja makujen poistaminen vähentäisi myös tupakkatuotteiden houkuttelevuutta ja auttaisi niistä eroon pyrkiviä henkilöitä lopettamaan tupakoinnin aiempaa helpommin.

Arvoisa rouva puhemies! Viimeinen osa tätä vastalauseetta liittyy tähän ikärajaan: Tupakoinnin aloittaminen nuorena lisää merkittävästi riskiä pitkäaikaisen riippuvuuden syntymiseen ja vakavien terveyshaittojen kehittymiseen. Yli 90 prosenttia tupakoijista aloittaa tupakkatuotteiden käytön ennen 20 vuoden ikää, joten nykyistä korkeampi ikäraja nostaisi aloittamisen kynnystä ja vähentäisi merkittävästi uusia aloittajia. Tämän vuoksi ikäraja tupakkatuotteiden osalta tulisi nostaa 20 vuoteen.

Esitän, että tämä lakiesitys hyväksytään keskustan esittämän vastalauseen 2 mukaisesti ja siihen liittyvine pykälämuutoksineen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mäenpää.

17.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Äskeisessä pykälässä meillä oli käsittelyssä elyn ja avin yhdistäminen, ja se oli mielestäni paras hallituksen esitys. Nyt täytyy sanoa, että tämä on kyllä ihan huonoimmasta päästä, jos ei huonoin.

Elikkä meillä on käsittelyssä täällä tupakkalain muutos, joka rajaa nikotiinipusseja, niiden myyntiä, siitä, mitä se on tällä hetkellä. Vuonna 23 huhtikuussa Fimea vapautti nikotiinipussit myyntiin, ja minä uskon, että nikotiinipussien yhtenä pontimena on ollut se, että me saataisiin enemmän verotuloja Suomeen, etteivät meidän verotulot valuisi Ruotsiin nuuskan myynnin ja nuuskan sieltä haun johdosta. Nuuskaa on haettu, taitaa olla, parikymmentä vuotta Ruotsista, ja on kyllä armoton se määrä, mitä me ollaan menetetty niitä verotuloja, mutta ne haitat ovat olleet meillä täällä. Nyt kun pussit vapautettiin, niin oletamus oli, että ne verotulot tulevat tänne, ja ensimmäisenä vuonna niistä on tullut noin 150 miljoonaa Suomelle verotuloja, ja erään kauppiaan mukaan on oletettavaa, että se määrä on nyt tuplaantunut. Nämä nikotiinipussit ovat auttaneet ihmisiä eroon tupakasta, ja varmasti tupakan poltto on vähentynyt, eli tässä asiassa on hyviäkin puolia.

No, tämä on semmoinen sekoitus. Tässä on ollut veronäkökulma, terveysnäkökulma, RKP on vaikuttanut tähän. Itse asiassa vuosikausia sitten puhuttiin aina keskustapuolueen siltarummuista: tähän hauskimman jutun kuulinkin, kun eräs keskustalainen sanoi, että nykyään siltarummun voi laittaa vaikka ylähuuleen. Sellainenhan oli kyllä se RKP:n veto siinä, että nämä tuotteet ja maut olivatkin sitten heidän lähipiiriltään, tai jotain muuta, mistä nämä maut olisi sallittu.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Nyt kuitenkin nämä kuusi makua, joissa taisi olla mukana inkivääri ja rosmariini ja jostain muita, on nyt rajattu kahteen makuun elikkä mentoliin ja minttuun. Tuossa Postitalon kulmalla on semmoinen kiosk, joka myy nikotiinipusseja. Arvioisin, että siellä oli noin 20 makua. No, kun sitä makua on joku oppinut käyttämään ja nyt kun se rajataan kahteen, tarkoittaa tämä sitä, että näistä verotuloistakin varmaan menetetään taas 90 prosenttia sillä tavalla, että se tuonti lähtee käyntiin Ruotsista tai jostain muista postimyyntifirmoista. Niitä tulee Facebookissa vastaan, ja sitä on helppo tilata. Minä olen itsekin kokeillut pari tuubia tilata — jotain Havaiji-makua se oli, siellä oli chili-Havaiji tai joku semmoinen. Elikkä makuja on monenlaisia, ja nyt kun se rajataan kahteen, tämä epäonnistuu minun mielestäni verotulojen hankkimisenkin kannalta.

No, sitten minun pitää rehellisesti tunnustaa tässä, että minä käytän itse nuuskaa. Nuuska on tehty tupakasta, se on luonnontuote. Nyt nämä nikotiinipussit, mitä on, ovat pääosin kemiallisesti valmistettua synteettistä nuuskaa. Sitä voi jokainen miettiä, kumpiko on terveellisempää: tämmöinen niin sanottu luomunuuska vai teollisesti ja kemiallisesti valmistettu nikotiinipussin sisältö. Sitten tämä nikotiinipussi tavallaan on hiukan mauton, mutta kun sinne pannaan makuja ja se on valkoinen pieni pussi, niin ilmeisesti näin on käynyt, että näitä ovat pienet lapset saattaneet nielaista, ja siitä on tullut myrkytysoireita, ja se on oikeasti vaarallista. Sen takia olisi paljon parempi myydä vanhaa nuuskaa, koska se maisuu hieman kakalle, ja uskon, että hajukin on semmoinen, että kukaan pikkulapsi ei sitä laita suuhunsa.

Eli minulla ei ole tästä oikein hirveästi mitään hyvää sanottavaa. Tästä on värikkäitä otsikkoja. Tässä on Keski-suomalaisesta: ”Asiantuntijat varoittavat nikotiinipusseista — Ihmiskoe on menossa”. Minä uskon, että... Se ei täällä jutussa ole, mutta siellä viitataan tähän, että meidän ei oikeasti vielä tiedetä, mitkä ovat tämän vaikutukset. Tämä on vähän sama kuin että tupakkaa on korvattu jollakin, onko se vape vai mikä on semmoinen, mitä höngitään. Sielläkin oli muistaakseni jotakin propyleeniglykolia tai jotakin ihmeellistä ainetta, joka saattaa olla haitallisempaa kuin itse tupakka. Minä uskon, että noin 10—15 vuoden päästä meitä saatetaan pitää ihan hulluina, että ei herranjumala, kuinka nuo ovat olleet aaseja, että ne ovat ruvenneet valmistamaan ja sallimaan myyntiä tällaiselle kemialliselle nikotiinille.

Nikotiiniuudistus epäonnistui. Rahat valuvat Ruotsiin, haitat jäävät Suomeen. Tämä saattaa nyt toistua, mikä nuuskan myynnissä meillä kävi, että nuuskan myynti kiellettiin Suomessa, kun liityimme EU:hun, ja Ruotsi oli ainut maa, joka sen salli. Me oltiin niin uunoja, että me lähdettiin siihen mukaan, ja me ei olla korvattu sitä. Euroopan maat ovat senkin osanneet kiertää. Ne ovat nimenneet nuuskan purutupakaksi, ja sitä ruotsalaista nuuskaa myydään Euroopan maissa ihan samalla tavalla. Siellä vain purkin pohjassa lukee, että aseta hampaiden väliin, pureskele varovasti ja siirrä huulen alle.

Mielestäni on ihan käsittämätön tämä esitys. Me menetetään verotulot, kuitenkin on terveyshaittoja, joista me ei edes tiedetä, mitä ne ovat. Tämä on pikkulapsille vaarallinen. Tämä saattaa veden mukana päätyä vesistöihin, ja siitäkin on jonkinlaisia mittauksia jo tehty.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on huonoin esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

17.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on jo käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja nikotiinin haitoista. On todella valitettavaa, että hallituksen toimesta ollaan nyt säättämässä lakia, joka on vaarallinen erityisesti nuorten ja lasten terveydelle. Sinänsä nikotiinipussien ottaminen sääntelyn piiriin on välttämätöntä, ja siinä mielessä tämä laki on toki perusteltu, mutta sitä on vaikea ymmärtää, että hallitus tekee esityksen, jossa nikotiiniraja on yli kaksinkertainen verrattuna THL:n suositukseen, joka on kahdeksan milligrammaa. Täällä on tosiaan hyvin tuotu esiin sen vaarallisuus ja haitallisuus, joten kannatan edustaja Forsgrénin tekemää vastalause-esitystä numero 3, joka siis noudattaa tätä THL:n suositusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

17.27 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään jälleen hallituksen esitystä tupakkalain muuttamisesta savuttomien nikotiinituotteiden, erityisesti nikotiinipussien, sääntelyn osalta. Asia ei ole pieni eikä yhdentekevä. Kyse on lasten ja nuorten terveydestä, kansanterveydestä, sääntelyn uskottavuudesta ja myös siitä, millaisen linjan Suomi haluaa ottaa osana pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Hallituksen esityksellä pyritään ottamaan nikotiinipussit tupakkalain piiriin ja siten sääntelemään tuotteita, joiden myynti vapautui lääkelain tulkinnanmuutoksen myötä. Tätä voidaan pitää oikeasuuntaisena lähtökohtana. On itsestään selvää, että nikotiinipussien kaltaiset tuotteet eivät voi jäädä sääntelyn ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä nikotiinipusseihin ehdotetaan enimmäisnikotiinipitoisuutta 16,6 milligrammaa grammassa. Tämä on korkea raja. Se on niin korkea, että hallituksen oman esityksen mukaan yksi tällainen nikotiinipussi voi olla hengenvaarallinen yli 30-kiloiselle lapselle. Se, että pakkaus ei vaadi varoitusmerkintää CLP-asetuksen mukaan, ei ole riittävä peruste päätyä näin korkeaan pitoisuuteen. Kyse on nimenomaan siitä, kuinka suuren riskin tämä asettaa lapsille ja nuorille sekä nikotiinimyrkytyksen että riippuvuuden näkökulmasta. Pidän perusteltuna, että raja olisi asetettu enintään 12 milligrammaan per gramma, kuten on esitetty myös Ruotsissa ja Ahvenanmaalla. Se olisi linjassa pohjoismaisten suositusten kanssa ja turvaisi paremmin kansanterveyttä. Norjassa ei ole hyväksytty lainkaan nikotiinipusseja markkinoille, ja Tanskassa valmisteilla olevassa lainsäädännössä nikotiinipitoisuutta ehdotetaan rajoitettavaksi 9 milligrammaan per pussi.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden hallitukset antoivat joulukuussa 2024 yhteisen kantansa kirjalliseen kysymykseeni nikotiinipussien sääntelyn yhdenmukaistamisesta Pohjoismaissa. Vastauksen mukaan yhtenäinen nikotiiniraja voisi suojella nuoria ja helpottaa sääntelyn valvontaa. Vastauksessa viitattiin myös tuolloin vielä valmistelussa olevan Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen raportin valmistumiseen. Maaliskuussa tänä vuonna valmistunut Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen raportti korosti samaa viestiä: sääntelyn harmonisointi olisi kansanterveydellisesti järkevää ja ehkäisisi rajakauppaa ja tuotteiden siirtymistä maasta toiseen sääntelyn porsaanreikiä hyödyntäen. Missä on nyt hallituksen pohjoismainen kunnianhimo? Meillä olisi tilaisuus olla aloitteellinen ja rakentaa yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa yhtenäistä linjaa, mutta sen sijaan hallitus valitsee nyt mallin, joka poikkeaa muista naapurimaista ja suosii vahvempia tuotteita.

Arvoisa puhemies! Jätimme mietintöön vasemmistoliiton kanssa vastalauseen, jonka sisältö on pitkälti sama kuin aiemmin asian käsittelyn yhteydessä esittämämme kriittiset

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

huomiot. Katsomme edelleen, että hallituksen esitys myötäilee liikaa teollisuuden ja päivittäistavarakaupan etuja ja ohittaa liian kevyesti asiantuntijoiden ja kansanterveysjärjestöjen näkemykset. Tämä tuli räikeällä tavalla esiin jo viime syksynä, kun kävi ilmi, että aiemmin ehdotettu makusääntely olisi saattanut suosia yhtä yksittäistä yritystä. Hallituksen esitys vedettiin tuolloin takaisin, mutta kuka kantoi poliittisen vastuun? Onko hyväksyttävää, että päihdepolitiikan linjauksista vastaavan ministerin ajama laki osoittautui virheellisesti valmistelluksi ja puolueelliseksi eikä asiasta vedetty mitään poliittisia johtopäätöksiä?

Lisäksi katsomme, että tupakkalain ikäraja tulisi nostaa 20 vuoteen. Tämä olisi yksinkertainen ja tehokas keino ehkäistä nuorten nikotiinituotteiden käytön alkamista ja vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja. Ikärajan nostamista ovat esittäneet useat kansanterveysjärjestöt ja viranomaiset, ja se olisi linjassa myös WHO:n suositusten kanssa.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt mahdollisuus tehdä päätöksiä, jotka vahvistavat kansanterveyttä, turvaavat lapsia ja nuoria ja vievät Suomea kohti pohjoismaista linjaa, ei siitä pois päin. Valitettavasti hallituksen esitys jää tässä vajaaksi. Me emme voi hyväksyä lakia, joka jättää liian korkean nikotiinirajan voimaan ja ohittaa asiantuntijoiden yksiselitteiset varoitukset. Siksi esitämme vastalauseessamme konkreettiset muutokset, jotka tukevat lasten ja nuorten terveyttä, edistävät sääntelyn selkeyttä ja rakentavat yhteistä pohjoismaista linjaa. Tässä salissa on nyt tehtävä arvovalinta: suojelemmeko lapsia ja kansanterveyttä vai myötäilemmekö edelleen kaupallisia intressejä? Meidän ryhmämme valinta on selvä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

17.33 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt käsittelyssä olevassa tupakkalaissa on paljon hyviä puolia. Tiedän, että esimerkiksi entiset opettajakollegani tuolla yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa tervehtivät ilolla tätä lakia, jolla pystytään sitten suitsimaan nikotiinipussien käyttöä ja myös sitten tätä sähkötupakointia oppilaitosten alueella.

Kuten kollegoitteen puheenvuoroista on käynyt esille, kyllä tässä käsittelyn aikana on ollut myös sitten tällaisia epätydyttäviäkin asioita ja nimenomaan kansanterveyteen liittyviä asioita, joiden johdosta ei voi olla kannattamassa kuitenkaan täysin tätä lakia. Me emme ole muuttaneet näkemystämme siitä viime syksyn ensimmäisestä kierroksesta, jolloin esitimme tiettyjä seikkoja, joilla meidän mielestämme olisi tätä tupakkalakia voitu viedä parempaan suuntaan ja ennen kaikkea siihen suuntaan, että olisi pystytty suojelemaan meidän lasten ja nuorten terveyttä sillä tavalla, että olisi pystytty tätä tupakoinnin aloittamisikärajaa nostamaan sen verran korkealle, että olisi myös todennäköistä, että ei koskaan näihin tupakkatuotteisiin, mihinkään tupakkatuotteisiin jäisi sitten kiinni.

Käyn lyhyesti, puhemies, läpi näitä seikkoja, joista me nyt olemme sitten eri mieltä.

Keskustan kanta on se, että me emme olisi sallineet mitään lisäaineita emmekä mitään makuja. Nyt tässä vähentyi makuaineitten määrä siihen kahteen, mutta esimerkiksi nyt sallittavaksi esitettävä mentoli on pahimmasta päästä niitä, jotka aiheuttavat riippuvuutta.

Me emme myöskään olisi sallineet näin korkeaa nikotiinipitoisuutta. Täällä on hyvin tuotu esille tämä vaarallisuus, että jos näitä jää tosiaan lojumaan pikkulasten ja lemmikkien ulottuville, niin nämä voivat jopa aiheuttaa hengenvaarallisen tilanteen.

Mutta kaikkein painavimmin yritimme tässä valiokuntakäsittelyssä vaikuttaa tähän ikärajaan, ja tässä vaiheessa annan kyllä kiitoksen hallitukselle, että me saatiin sisällytettyä tä-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

hän mietintöön lupaus siitä, että kun seuraavan kerran avaamme tupakkalakia — tässä seuraavaksi on esimerkiksi parveketupakointiin liittyvä lakiesitys tulossa — niin silloin on hallituspuolueilla halua tarkistaa sitten tätä ikärajaa sinne 20 ikävuoteen. Siitä kiitos jo tässä vaiheessa.

Näillä perusteilla kannatan edustaja Siposen jo aiemmin esittämää vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

17.36 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa muutama puheenvuoro sitten tosiaan edustaja Siponen piti puheenvuoron ja kritisoi ja ihmetteli sitä, miten perussuomalaiset tulevat menettelemään tässä asiassa, kun joka puheenvuorossa täällä kritisoidaan tätä esitystä, eli miten sitten äänestämme, äänestetäänkö heidän oman esityksensä mukaan sitten vai miten, mutta Siposelle tässä kerrottakoon, että kun hallituksessa ollaan ja hallituspuolueessa ollaan, niin silloin tietenkin äänestetään aina hallituksen esityksen puolesta, olkoon se kuinka huono tahansa, ja annetaan sitten näissä puheenvuoroissa kenties nuuskaa sille esitykselle. Viime kaudella, kun istuin tuossa varapuhemies Risikon paikalla, kuuntelin, kuinka suunnilleen joka kolmatta silloisen hallituksen esitystä keskustapuolueen edustajat täällä haukkuivat mutta sitten kuitenkin kiltisti äänestivät sen puolesta, tai jos eivät äänestäneet, niin sitten erotettiin ryhmästä tai jotain muuta väliaikaista rangaistusta tuli. Että näin se vain menee.

Tällä esityksellä, arvoisa rouva puhemies, on ollut tarkoitus vastata ilmeiseen tarpeeseen, olkoonkin, että se sisältää monia merkillisiä kummallisuuksia, joita tässä on nyt ruodittu. Nikotiinipussit ovat tulleet markkinoille aika nopeasti ja osin sääntelemättä, ja nyt tätä asiaa ainakin yritetään korjata, ja hyvä niin. Tämä tupakkalain muuttaminen on tärkeä askel erityisesti nuorten suojelemiseksi ja harmaan kaupan rajoittamiseksi. Tässä esityksessä kielletään etämyynti ja se, että alaikäiset pitävät hallussa nikotiinipusseja, ja sitten asetetaan tiukat vaatimukset näille pakkauksille, mikä vähentää tuotteen houkuttelevuutta. Näitä makujakin nyt sitten vähennettiin niin, että poissa ovat lilja, ruusu ja kirsikkapuu.

Perussuomalaiset tukevat linjaa, jossa näitä nikotiinipusseja ei kielletä kokonaan, mutta niitä säädellään tarkasti. Täyskielto taikka sitten liian tiukka sääntely voisi johtaa siihen tilanteeseen, että tuotteet siirtyisivät tällaiseen mustaan, pimeään tai harmaaseen talouteen, ja siitähän eivät tunnetusti hyödy muut kuin rikolliset. Tämän nikotiinirajan osalta tämä 16,6 on mielestäni vähän outo, mutta tämä valiokunnan ehdotus seurannasta ja mahdollisesta alentamisesta on sen sijaan järkevä — ehkä näin uskallan ajatella. Myös tämä matkustajatuonnin rajoittaminen henkilökohtaiseen käyttöön on selkeyttävä ja valvontaa helpottava ratkaisu. Nuorten suojeleminen on tärkeää, mutta se ei saisi johtaa sellaiseen säätelyyn, joka ohjaa laittomaan käyttöön. Tämä esitys pyrkii tältä osin tasapainoon, joten kannatan, kritiikistä huolimatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

17.39 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva laki tuo savuttomat nikotiinituotteet tupakkalain sääntelyn piiriin, ja se on hyvä ja kannatettava asia. Jatkossa siis alle 18-vuotiaalle ei saa myydä eikä hän saa pitää hallussaan tai tuoda maahan mitään tupakan vastinetta. On mainiota, että tämä lakiesitys saadaan nyt maaliin. Erityisen tärkeänä pidän ja kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää, kuten koko hallitus, sitä, että ehkäisemme

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

lasten ja nuorten nikotiinituotteiden käyttöä ja tuemme sitä työtä, mitä lasten ja nuorten kanssa tehdään esimerkiksi urheiluseuroissa, eli tuetaan sitä, etteivät alaikäiset tulisi nikotiiniriippuvaisiksi. Se on yksi tämän lain keskeinen tavoite. Ja tietenkin on mainiota, että esityksen myötä savuttomien nikotiinituotteiden käyttö on kielletty esimerkiksi esi- ja perusopetuksessa ja päiväkodeissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukio-opetusta antavissa oppilaitoksissa sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Tämä antaa vahvaa tukea myöskin vanhempien vastuulle huolehtia lasten terveyden edistämisestä.

On olennaista, kuten tässä mietinnössä on alleviivattu, että seurataan tämän sääntelyn toimivuutta ja tehdään sitten tarvittaessa muutoksia. On mainiota, että tämä hallitus on tarttunut tupakkalakiasiaan ja useita esityksiä on tullut. Maailma ei varmasti valmiiksi tule, ja tätä tarkkaa seurantaa itsekin tässä alleviivaan.

Erityisesti haluan nostaa esille sen, että mietinnössä linjataan, että valtioneuvoston on aktiivisesti edistettävä kaikille Pohjoismaille sekä muille lähialueille yhteistä, mahdollisimman alhaista savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuutta sekä yhtenäistä sääntelyä, jolla sitten edistetään entistä paremmin kansanterveyttä. Mietinnössä painotetaan aivan oikein, että jatkovalmistelussa on edistettävä toimia, jotka vähentävät tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä.

Tuossa valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nousi esille, että tupakkalain ikärajan nostaminen toimisi tehokkaana toimenä nuorten aikuisten nikotiinituotteiden käytön aloittamisen vähentämiseksi. Siksi pidän tärkeänä, niin kuin tässä mietinnössäkin on, että tupakkalain jatkovalmistelussa ikärajan nostamista 20 vuoteen arvioidaan.

Aivan erinomainen oli hallituksen puoliväliriihessä tekemä päätös nikotiinipussien, sähkösavukkeiden veron kiristämisestä. Se oli todellakin tervetullut, ja alkuvuodesta 24 nikotiinituote onkin otettu tupakkaverotuksen piiriin. Tuon tupakka- ja nikotiiniverotuksen kiristysten odotetaan hillitsevän erityisesti nuorilla tuotteiden kysyntää.

Tupakkalain uudistamistyössä savuttoman Suomen tavoittelua on jatkettava. Nostan esille asian, joka on erittäin tärkeä korjata: eli tupakkalaki suojaa tupakansavulta työpajoilla ja julkisissa tiloissa mutta ei kotona. Koti on meille kaikille tärkeä paikka, jossa pitäisi saada olla rauhassa, mutta on ikävä tosiasia, että moni on kotonaan pakotettu kärsimään naapurin tupakansavusta. Tämä on täysin kohtuutonta ja täysin terveyspolitiikkamme vastaista. Nykyisin asuntoyhteisö voi siis kieltää tupakoinnin yhteisissä tiloissa, mutta asukkaiden parvekkeelle tai huoneistoon kiellon asettaminen on paljon vaikeampaa. Kunnan viranomainen voi taloyhtiön hakemuksesta tehdä päätöksen kiellon määräämisestä, jos tupakansavun kulkeutumista ei voida muilla keinoin estää. Mutta tämä vaatii hyvin pitkän ja kankean hakuprosessin ja on myöskin taloyhtiölle hyvin kallis, eikä siihen useinkaan ryhdytä, vaikka kaikki perusteet olisivat.

Nostan esille sen, että maan hallitus on sitoutunut tarkemmin vaikeuttavien ja turhien säädösten karsimiseen ja hallituspuolueiden työryhmä on sopinut, että tupakointikiellon määräämisestä poistetaan edellytys kunnan päätöksestä ja kuulemisesta, ja tämä myös vahvistettiin puoliväliriihessä.

Nostin tämän asian esille, kun viimeksi kävimme keskustelua tupakkalaista ja keskustelussa vastuuministeri Sanni Grahn-Laasonen hienosti näytti vihreää valoa tälle lakimuutokselle, jolla mahdollistettaisiin se, että taloyhtiön yhtiökokous todellakin voisi jatkossa enemmistö päätöksellä kieltää häiritsevän tupakoinnin parvekkeella ja huoneistossa. Saamani tiedon mukaan tästä muutoksesta on esiselvitys tekeillä, ja toivomme, että saamme tämän lakiesityksen mahdollisimman pian eduskuntaan.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Arvoisa puhemies! Totean, että savuton koti ei ole vain mukavuuskysymys, vaan kysymys on terveydestä ja turvallisuudesta. Tupakansavu on syöpävaarallinen seos, eikä sen pitoisuudelle sisäilmassa ole voitu asettaa turvallista rajaa. Passiivinen tupakointi aiheuttaa useita kansanterveydellisesti merkittäviä sairauksia sekä vahvistaa sairauksien oireita. Ja se, minkä totean lopuksi: passiivinen tupakointi on erityisen vaarallista lapsille ja raskaana oleville naisille. Siksi kiirehdin tuota uutta tupakkalakiesitystä, ehkä muitakin lakimuutoksia, muihin lakeihin tarvitsee pykälää tehdä. Annan tukeni tälle tupakkalain mietinnölle ja toivon, että se saadaan mahdollisimman pian voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.45 Juha Hänninen kok: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Tupakkatuotteiden myynnin alarajan nostaminen 20 ikävuoteen on kannatettava asia, vaikka sitä ei tässä varsinaisessa esityksessä ollutkaan. Meidän yksi tärkeimpiä tehtäviämme on suojella maassamme erityisesti lapsia ja nuoria. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia. Esityksellä toteutettaisiin hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaata tuontia, harmaata taloutta ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta. Kyse on nuuskan kaltaisista tuotteista, jotka eivät sisällä tupakkakasvia, mutta sisältävät nikotiinia, ja jotka vastaavat käyttötarkoitukseltaan ja ulkoasultaan perinteistä suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Kaikkien tupakkavastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja kannatan tätä hallituksen esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

17.46 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Erinäiset haittaverot, joihin tupakkatuotteet kuuluvat, ovat tarkkaa tasapainottelua. Toisaalta hinnat eivät voi olla liian matalat, jotta käyttö ei lisääntyisi, ja toisaalta eivät liian korkeat, jotteivät pimeät markkinat laittoman tuotteen osalta palaudu.

Arvoisa rouva puhemies! Tupakkalain uudistuksella pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä ja laitonta kauppaa. Uudistuksella nikotiinipussien käyttö sekä hallussapito kielletään alle 18-vuotiailta lapsilta ja nuorilta.

Hallituksen esitys tuo myös nikotiinipussit tupakkaverolain piiriin. Tämä nostaa nikotiinipussikiekkojen keskimääräistä hintaa 7—9 euron tienoille. Esityksessä on haasteita erityisesti nikotiinipitoisuuksien suhteen.

Hallituksen strategia jatkaa Suomen pitkäaikaista linjaa tupakkatuotteiden suhteen: suoria kieltoja alaikäisille sekä pieniä ja maltillisia veronkorotuksia, jotta käyttö ja haitat vähenevät. On tärkeää, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään kaikissa lasten ja nuorten tiloissa. Esityksellä on tärkeä terveydellinen tahto. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen poissa. — Edustaja Siponen.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

17.48 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vielä tarkennan tuota aiemmassa puheenvuorossa tekemääni esitystä, eli todellakin esitin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 2 sisältämä lakiehdotus, jota sitten myöhemmin edustaja Mattila kannatti.

Mutta tässä samassa yhteydessä voin vielä kommentoida tuota edustaja Eerolan puheenvuoroa varsin ystävälliseen sävyyn. Tässä nostin esille näitä perussuomalaisten puheenvuoroja ja muitakin puheenvuoroja, joissa tuotiin esille niitä samoja heikkouksia tässä esityksessä, mitä tässä keskustan vastalauseessa on. Tietenkin sen voi tulkita hieman myöskin vaikkapa kaksilla raiteilla ajamisena, kun täällä salissa kannatetaan [Mikko Lundénin välihuuto] näitä vastalauseen mukaisia ehdotuksia mutta sitten salissa äänestetään toisin. Tämä tietysti kuuluu asiaan. Muistelen, että edustaja Eerolan puheenjohtaja on tainnut joskus tässä salissa kutsua sitä myöskin ryhmäkuriksi ja on vastustanut sitä kovasti. Ei tästä sen enempää. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

17.49 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka koskee tupakkalain muuttamista nikotiinipussien osalta, herättää kyllä monenlaisia kysymyksiä ja myöskin huolenaiheita. Vaikka esityksen tavoitteet nuorisokäytön ehkäisemiseksi ja laitottoman kaupan torjumiseksi ovat tärkeitä, on syytä tarkastella myös kriittisesti näitä esityksen vaikutuksia ja toisaalta sitä toteutettavuutta.

Ensinnäkin tämä nikotiinipussien myynnin luvanvaraisuus ja nikotiinirajojen asettaminen ovat toki askelia oikeaan suuntaan, mutta esityksessä ei ehkä ole riittävästi huomioitu valvonnan ja sääntelyn käytön toteutusta. Miten me varmistamme, että luvanvaraisuus todella estää alaikäisten pääsyn näihin tuotteisiin, ja onko valvontaviranomaisilla riittävät resurssit ja keinot valvoa näiden sääntöjen noudattamista?

Toiseksi esityksessä sallitaan vain aikuisille tarkoitettut maut, kuten mentoli ja minttu. Toki tämä on ihan hyvä alku, mutta onko se riittävä? On olemassa riski siitä, että nuoret kuitenkin löytävät nämä tuotteet, ja kun se maku sieltä löytyy, mentoli tai minttu, niin kylähän se nyt parempi on kuin se ihan tavallinen tupakan maku. En osaa näistä sanoa itse paremmin. En ole kokeillut enkä niitä meinaa kokeillakaan, mutta vähän huolissaan olen seurannut tätä keskustelua ja etenkin sitten myöskin näistä voimakkuusrajoista. Kuten täällä edellä kuulin jossakin puheenvuorossa, niin Ruotsissa ja muissa Pohjoismaissa ollaan näitä rajoja laskemassa. Mutta tässä siis se, olisiko järkevämpää kuitenkin kieltää kaikki maut. Tämä toki tässä esityksessä on tällä mallilla. Ehkä hieman nolo oli myöskin se edellisen ministerin veivaus näiden makujen osalta. Tällaista ei pitäisi tapahtua meidän lainvalmistelussa.

No, joka tapauksessa tässä on hyviäkin elementtejä.

Mietin näitä siirtymäsäännöksiä, jotka voivat aiheuttaa vähän epäselvyyksiä, vaikeuttaa tätä lain toimeenpanoa, että ovatko nämä siirtymäajat riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä, niin että kaikki osapuolet ymmärtävät, mitä heiltä sitten odotetaan.

Tämä esitys etenee. Toivotaan, että pystymme jatkossa vielä jotenkin paremmin tarkastelemaan juurikin tätä, että mitä hyötyä, jos ajatellaan sieltä verotuksen näkökulmasta, ja toisaalta sitten näitä kansanterveydellisiä haittoja näiden osalta. Sanotaanko niin, että en ole täysin tyytyväinen tähän esitykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

17.52 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Teki mieli ottaa ihan puheen-vuoro ja kiittää erityisesti perussuomalaisten riveistä tulleita reiluja puheenvuoroja, missä avoimesti pohdittiin. Minusta tuntuu, että tässä eduskunnan keskustelukulttuurissa aika harvinaista on, että me puhutaan omista esityksistämme jotenkin silleen inhimillisesti. Tuossa Mäenpää ja äsken te tosi kivasti otitte kantaa tähän asiaan. Asiat eivät vain ole aina niin yksipuolisia, että nyt kun ollaan oppositiossa ja hallituksessa, niin se oma juttu on vain huudettava ääneen. Silleenhän se nyt pääosin menee täällä, mutta on kivaa ja virkistävää kuulla tällaisia.

Itse tuolla nuorten somealustoilla paljon aikaa viettävänä: Siellähän on tosi paljon keskustelua nuorten parissa tästä nikotiinipussihommasta. Varsinkin nuoret miehet tällä hetkellä vähän silleen trendinomaisestikin tekevät somea siitä, että he yrittävät lopettaa nikotiinipussien käytön. Kyllähän se on yllättävän kova tehtävä lopettaa nikotiinin käyttö. Kaikki, jotka sen ovat tehneet, tietävät, että siihen sisältyy viikkojen huono olo, kaikenlaisia mielialavaikutuksia ja uneen ja fyysiseen kuntoon liittyviä asioita, ja se mieli yrittää väkisellä sanoa, että nyt pitäisi uudelleen ruveta käyttämään sitä tuotetta.

Nythän meillä oli — ihan tässä muistaakseni kuukausi sitten — semmoinen uutinen, missä oli neurologia haastateltu, muistaakseni HUSin neurologia, joka sanoi, että he ovat nyt tunnistanee tällaisen uuden ilmiön, että 20—30-vuotiailla nuorilla miehillä on jopa aivoverenkierron häiriöitä liittyen nikotiinin runsaaseen käyttöön.

Ehkä haluaisin vielä loppuun sanoa sen, että hirveästi kannustusta kaikille nuorille, jotka yrittävät lopettaa nikotiinin. Pysykää kovana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Wallinheimo.

17.54 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Allekirjoitan kaiken, mitä edustaja tässä äsken sanoi. Kyllähän me kaikki varmasti toivoisimme nikotiinivapaata Suomea. Se ei vain ole tällä hetkellä ihan realismia, minkä takia meille tuli vähän yllättäen ja pyytämättä vuonna 23 huhtikuussa tämä Fimean tietynlainen vapauttaminen, jossa sitten jouduimme katsomaan siellä Säätytalolla, mitä teemme näille nikotiinipusseille. Mielestäni se, että tämä saaga saadaan pikkuhiljaa loppuun, on hyvä, koska tietyllä lailla me saadaan kuitenkin sääntelyn piiriin näitä nikotiinipusseja. Meillä on tälläkin hetkellä tuolla mitä tahansa makuja, jotka valitettavasti houkuttelevat monta nuortakin, plus sitten nämä nikotiinirajat, grammarajat, ovat todella korkeat. Nyt me saamme tämän sääntelyn piiriin ja sitten saamme tästä verotulojakin Suomeen.

Tällä hetkellä todellakin tilanne on se, että siitä on saatu noin 150 miljoonaa vuodessa verotuloja, ja nämähän käytännössä tulivat ensimmäistä kertaa Suomeen. Tätä ennen sitä on haettu joko Ruotsista tai jostain muualta, mutta ensimmäistä kertaa saamme nyt myös verotuloja tästä Suomeen. En tiedä, tuleeko se toimimaan, että tässä nyt koetetaan esimerkiksi etämyyntiä kiertää, mikä tarkoittaisi sitä, että Ruotsistakaan ei saisi sitten netin kautta välittää, mutta sekin on hyvä yritys, joten voipi olla, että sitäkin kautta saamme verotuloja jäämään Suomeen.

Tällä hetkellä tilanne on se, että noin 60 prosenttia näistä nikotiinipusseista on ostettu Suomesta ja 40 prosenttia on ostettu muualta. Selvää on, että nyt kun näitä makuja tullaan rajoittamaan entistä enemmän ja teemme veronostoja, niin todennäköisesti tämä tulee taas

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

pyörähtämään sillä lailla, että epäilen, että alle puolet myydyistä tuotteista tulee Suomesta ja loput tulevat ulkomailta — olkoonkin, että silti me saamme näistä verotuloja. Hinta tulee olemaan kova, ja toivottavasti tämä itse asiassa hillitsisi nyt sitten tätä nikotiinipussien käyttöä Suomessa.

Pääasia on nyt sitten se, että olemme saaneet nämä sääntelyn piiriin, pystymme nyt rajoittamaan tätä vähän ja sitä kautta pääsemään jollain lailla tämän ongelman päälle, mitä me emme ole pystyneet itse asiassa tekemään aikaisemmin. Joten aika näyttää, miten tässä tulee käymään, mutta se, että lainsäädäntö tulee ja siinä on selkeät pelisäännöt, on äärimmäisen hyvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

17.57 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme siis hallituksen esitystä laiksi tupakkalain muuttamisesta. Haluan tuoda esiin hallituksen esityksestä vähemmän esillä olleen näkökulman, joka koskee nikotiinipussien myynnin sääntelyä tupakkalaissa. Ja kyllä, nyt tulee hivenen sitä toista puolta, mihin tässä keskustelussa on aika monta kertaa viitattu. Tahdon kiittää edustaja Meristä äskeisestä puheenvuorosta. Tässä tulee nyt kanssa minun henkilökohtainen mielipiteeni tähän asiaan.

Ymmärtääkseni tässä lainvalmistelussa ei ole kuultu esimerkiksi yhtäkään kaupan alan toimijaa tai nikotiinipusseihin liittyvää yrittäjää. Kysynkin: miksi ei? Eivätköhän asiantuntijat ole kriittisiä lakia kohtaan, jos pyydetään asiantuntijoiksi vain heitä, jotka kannattavat esimerkiksi nikotiinipusseihin liittyviä rajoituksia. Puhumme kuitenkin nyt tuotteista, joita käytetään laajasti tällä hetkellä ja tullaan käyttämään jatkossakin, halusimme tai emme.

On selvää, että nikotiinipusseista kertyy verotuloja valtiolle. Ja kyllä, meidän pitää suojella lapsia ja nuoria tupakka- ja nikotiinituotteiden haitoilta, mutta emme voi samalla sulkea silmiämme todellisuudelta vaan meidän pitää olla realistisia. Jos ja kun kieltämällä suurimman osan mauista siirrämme ostot ulkomaille, mitä jää jäljelle? Verotulot menetetään, mutta haitat jäävät Suomeen. Me tiedämme, että tuotteita saa yhtä helposti tilattua verkosta eri mauissa, eri vahvuuksilla ilman kotimaista valvontaa.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös kantaa huolta yrittäjyydestä. Jokainen tietää, missä taloudellisessa tilanteessa tämä maa on, ja se nyt vaan on kylmä fakta, että Suomi nousee tästä ahdingosta ainoastaan tukemalla suomalaisia yrittäjiä ja yrityksiä. Tämä nikotiinipussien makujen rajaaminen tulee varmasti vähentämään nikotiinipussien myyntiä, josta tulee kuitenkin Suomen valtiolle verovaroja. Uskallan väittää, että jos verrataan valtion kirstuun tulleita verotuloja tämän vuoden ensimmäinen kolmannes versus vuoden takaiseen, niin nikotiinipusseista saadut verot ovat varmasti merkittävästi elleivät jopa puolet lisääntyneet. No, tarkat luvut saamme varmaan joskus tietää.

Nikotiinipussit ovat vähäkatteellisia tuotteita yrittäjille mutta monin kerroin tuottoisempia vähittäismyyjille kuin esimerkiksi tupakka, joka on vain ja ainoastaan valitettavasti palvelutuote. Silti näistä nikotiinipusseista saatu kate tuottaa summia, joilla yrittäjät ovat voineet palkata lisää työvoimaa kaupan alalle, puhumattakaan edelleenkin verotuloista valtiolle, jotka nyt valitettavasti uhkaavat poistua. Kysynkin: mistä korvaamme verotulot?

Arvoisa rouva puhemies! Mielestämme me emme voi loputtomiin holhota ihmisiä. Tämä pätee niin moneen muuhunkin asiaan kuin kyseessä olevaan esitykseen. Tarvitsemme sääntelyä, joka on järkevää, realistista ja ennakoivaa — ei sellaista, että kielloilla siirretään ostot ulkomaille mutta ongelmat jäävät meille. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

18.00 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Käytin äsken puheenvuoron ja toin siinä näitä ongelmia esille. Itse haluan tarkentaa nyt vielä, että en siis toivo, että kukaan käyttäisi näitä tuotteita, se olisi parempi, kun nuoret eivät niitä käyttäisi ollenkaan, mutta kuten edustaja Lundén tuossa äsken toi esille, niin realismia on se, että niitä käytetään Suomessa joka tapauksessa. Jos me rajataan maut kahteen, niin se tarkoittaa sitä, että niitä muita makuja tilataan ulkomailta, sille me ei voida mitään. Me menetetään siinä ne verotulot, joilla niitä haittoja voidaan korjata tai vähentää tai terveyteen liittyviä asioita parantaa.

Tämä on tosi mielenkiintoinen asia. Tässä on se veronäkökulma, on terveystäkökulma. Sitten tähän on liittynyt, ehkä joku käytti täällä nyt tätä sanaa, korruptio sillä tavalla, että ne maut oli määritelty tietyiksi kuudeksi, jotka viittasivat vain yhteen yritykseen. Näitä makuja, minä arvioisin tosiaan, on 20, ja nyt kun ne rajataan kahteen, niin saattaa olla, että me menetetään verotuloista jopa 80 prosenttia, jopa 90 prosenttia.

Eli tämä on vaikea asia, tämä on vaikea laki. Pitäisi ensin tietää tavoite, mitä me tavoitellaan. Tavoitellaanko me terveyttä? Jos me tavoitellaan terveyttä, niin nämähän pitäisi kieltää kokonaisuudessaan, mutta sitten se tuonti jatkuisi ulkomailta. Jos me tavoitellaan verotuloja, mikä sinänsä on tässä valtion taloustilanteessa minun mielestäni erittäin hyvä asia, koska haitat ovat täällä kuitenkin, niin tämä lakiesitys on verotulojen karttumisen kannalta huono.

Tämä on tosi vaikea esitys. Tämä on jonkinlainen kompromissi, mikä on vaan muotoutunut tässä vuosien aikana. Tämä on vähän sama asia, että jos me haluttaisiin kieltää tämä kokonansa, niin miksei me kielletäisi viinankin myyntiä. No, tiedetään, mihinkä kieltolaki johti. Tässä on ihan samat piirteet kuin kieltolain aikana. Sitä viinaa juodaan kuitenkin. Sitä tuodaan jostakin ihan samalla tavalla kuin tätä tuotetta tuodaan jatkossa varmaan Ruotsista tai muista maista, tätä on muissakin maissa. Verotulot me menetetään mielestäni tämän lain astuessa voimaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

18.03 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Lundénin puheenvuorosta jäi mieleen, kun totesitte siinä, että ei ole kuultu kauppaa: Aloin ihan tarkistamaan näitä asiantuntijakuulemisia. Olin itse silloin ensimmäisellä kierroksella valio-kunnassa, kun tätä käsiteltiin, ja silloin ensimmäisellä kierroksella ovat olleet Päivittäistavarakauppa ja Tupakkateollisuusliitto kuultavana. Varmaan heistä, ketkä ovat olleet valio-kunnassa sitten toisella kierroksella, voi olla, että siinä oli ehkä vähän lyhyempi se kuultavien joukko, kun se asia käytiin toista kertaa läpi, mutta katsoin, että tasan vuosi sitten on Päivittäistavarakauppa ollut kuultavana.

Mutta tähän vielä kommenttina, että minusta on hyvä, että tässä Lundén ja sitten myöskin Wallinheimo toivat esille näitä taloudellisia vaikutuksia kauppoihin, ja se on hyvä, että niitä nostetaan täällä myöskin esille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

18.04 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jos aletaan oikein viilaamaan pilkkua, niin sanoin, että ”ymmärtääkseni”. En minä sanonut, että ei ole kuultu, vaan ”ymmärtääkseni”. Sen takia, kun minä en kuulu siihen valiokuntaan, niin minä en tarkalleen tiedä sitä asiaa, keitä kaikkia on kuultu, mutta ymmärtääkseni ei ole kuultu, koska minun tietojeni mukaan ei ollut riittävästi kuultu.

Sitä minä haluan vain painottaa näitten asiantuntijoiden kuulemisessa, että minun mielestäni se on todellakin väärin, että 99,9 prosenttia on kuultu niitä, jotka vastustivat tätä asiaa. Ei voi kuulla koskaan ketään muuta. Sitten täällä selitellään paikalla ja pöntössä ja joka puolella, että ”asiantuntijoiden mukaan”. No totta kai se on sen mukaan, jos kaikki ovat sitä vastaan. Minusta tässä pitäisi kuulla puolin ja toisin. Se on ainakin minun mieliteeni tästä asiasta.

Minun mielestäni on älytön yhtälö se, että kaikki, ketkä niin kuin... Totta kai THL ja kumppanit ovat tätä vastaan, ja kaikkea muutakin ne ovat vastaan minun mielestäni. Niitä kuullaan siellä valiokunnissa, eikä esimerkiksi ketään kaupan alan yrittäjiä ynnä muita, tai nikotiinipussien myyjiä, näitä ei kuulla ollenkaan. Tätä minä tarkoitin. Sen takia minä pyydän anteeksi, mutta ”ymmärtääkseni”. Tätä minä ajoin takaa. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 6/2025 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Strandman.

Keskustelu

18.05 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä toteutetaan välttämättömiä Nato-jäsenyyden myötä tulleita muutostarpeita lainsäädäntöön. Muutoksilla varmistetaan, että Nato-yhteistyö voidaan toteuttaa tehokkaasti ja lainmukaisesti. Tarkoituksena on myös parantaa Puolustusvoimien kykyä vastaanottaa Naton tukea ja harjoitella yhteistyön puitteissa. Varmaan tärkeimpänä seikkana on asevelvollisten ja reserviläisten käyttö Nato-tehtävissä.

Tässä asiassa on hyvä pitää selvänä seuraavat näkökulmat: Asevelvollisten suhteen säädökset perustuvat täysin vapaaehtoiseen suostumukseen. Vapaaehtoisten tehtävät eivät myöskään koske vaarallisia alueita, ellei kyse ole Suomen omasta sotilaallisesta puolustamisesta. Varusmiesten ja kertausharjoituksiin osallistuvien asevelvollisten palvelu ulkomailla ei muutu nykyisestä mihinkään. Asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi täten niin, että varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voitaisiin määrätä lyhytaikaiseen palvelukseen ulkomaille, mutta tämä määräys on

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

kuitenkin suostumusperusteinen ja on rajoitettu vaarallisten tehtävien ulkopuolelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

18.07 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Haluan puolustusvaliokunnan jäsenenä tuoda tähän oman näkökulmani ja nostaa sieltä sen ehkä tärkeimmän asian esiin.

Meillä on täällä ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle liittyen puolustusvoimista annettuun lakiin. Lisäksi on tarkoituksena muuttaa asiaan liittyen muitakin lakeja. Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaa, jonka mukaan hallitus arvioi Nato-jäsenyyteen liittyvät lainsäädäntömuutostarpeet ja käynnistää välittömästi niihin tarvittavat valmistelut.

Lakimuutosehdotukset ovat olleet puolustusvaliokunnan käsittelyssä mietintöä varten, joten ajattelin kyseisen valiokunnan jäsenenä hiukan puhua aiheesta.

Suuren yleisön kannalta huomio kiinnittyy varmasti lainkohtiin, jotka koskevat asevelvollisia. Puolustusvoimissahan on sekä palkattua henkilöstöä että palveluksessa olevia asevelvollisia. Asevelvolliset ovat taas joko a) varusmiespalvelusta suorittavia tai b) koulutuksen saaneita reserviläisiä.

Vaikka Naton kannatus on vuoden 22 jälkeen ollut Suomessa korkeaa, on ollut myös kansalaisia, joilla on ollut aitoja huolia ja kysymyksiä puolustusliiton jäsenyyteen liittyen. Usein ne ovat liittyneet nimenomaan kysymyksiin varusmiesten ja reserviläisten tulevasta asemasta Nato-Suomessa. Onhan kyse meidän lähimmäisistämme, omasta isästä, veljestä, miehestä tai lapsesta. Nykyään luetteloon kuuluvat monessa perheessä toki myös naispuoliset henkilöt.

Kansalaisten epävarmat ajatukset liittoutumisesta ovat voineet liittyä siihen, mihin asevelvollisia voidaan jatkossa Nato-jäsenyyden myötä lähettää. Pelkona mielessä on saattanut olla epämääräinen ajatus siitä, että varusmiespalvelusta suorittava perheenjäsen joutuu aivan yhtäkkiä Naton myötä vastoin tahtoaan esimerkiksi Turkkiin keskelle turkkilaisten ja kurdien aseellisia kahinoita.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Olivatpa nämä edellä mainitut huolet ja kysymykset sitten kuinka yleisiä tai harvinaisia tahansa suomalaisten keskuudessa, niin mielestäni niihin tulee vastata asiallisesti ja avoimesti. Ja mikä olisi parempi paikka vastata niihin kuin hallituksen esitys, jossa osin näitä asioita käsitellään? Eli suomennettuna: jatkossakin reserviläiset lähtevät ulkomaille Naton joukkoihin vain ja ainoastaan vapaaehtoisuuteen perustuen samalla tavoin kuin on aikaisemmin lähdetty rauhanturvajoukkoihin tai kriisinhallintajoukkoihin.

Puolustusvaliokunta toteaa ehdotetusta säännösmuutoksesta, että asevelvollisuuslain lähtökohta asevelvollisten palveluksesta ulkomaille säilyy ennallaan. Varusmiespalvelusta suorittavien ja kertausharjoitukseen osallistuvien asevelvollisten käyttäminen muuhun kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen edellyttää edelleen nimenomaista suostumusta, siis vapaaehtoisuutta. Vaarallisiin tehtäviin asevelvollisia ei voida käyttää lainkaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta.

Lainaan vielä hieman ehdotettua lakitekstiä asiaan liittyen. Palveluksen järjestäminen ulkomaille: ”Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän osallistuu ni-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

menomaisen suostumuksensa mukaisesti Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tehtävään eikä kyse ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta.” Lainausta toisesta kohdasta, 78 §: ”Palveluksessa olevan asevelvollisen määrääminen muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuun muuhun kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen liittyvään tehtävään. Palvelustehtävää suorittaessaan asevelvolliset eivät saa osallistua vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen, räjähteiden raivaamiseen, aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin eivätkä muihin 1—3 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.”

Arvoisa puhemies! Edellä läpikäydystä käy hyvin ilmi, että aiemmin esittämäni kuvitteellinen tilanne varusmiespalvelusta suorittavien perheenjäsenien joutumisesta aivan yhtäkkiä Naton myötä vasten tahtoaan esimerkiksi Turkkiin keskelle turkkilaisten ja kurdien aseellista kahinaa on nimenomaan kuvitteellinen tilanne eikä todellisuutta. Sellaiseen ei suomalaisilla ole varaa.

Toivottavasti hälvensin edes jonkun tätä keskustelua seuraavan pelkoja ja epäluuloja, jos sellaisia vielä jollakin kansalaisella on. Eli toistan vielä tämän ydinasian: jatkossakin reserviläiset lähtevät ulkomaille Naton joukkoihin vain ja ainoastaan vapaaehtoisuuteen perustuen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

18.13 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä mietinnössä tosiaan käsitellään hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on päivittää tätä meidän lainsäädäntöä Suomen Nato-jäsenyyden edellyttämällä tavalla. Tavoitteena on edelleen mahdollistaa tehokas ja laillinen yhteistyö Naton kanssa erityisesti ulkomaisen avun vastaanoton ja näitten yhteisharjoitusten osalta.

Kuten tiedetään, niin Suomi on nyt osa puolustusliitto Natoa, ja se vaatii meiltä vastuullista ja entistä täsmällisempää lainsäädäntöä. Tämä käsiteltävänä oleva lakipaketti on välttämätön askel sen varmistamiseksi, että Suomen osallistuminen tämän liittokunnan toimintaan on tehokasta, laillista ja edelleenkin myös selkeästi säädeltyä.

Mielestäni on tärkeää, että mietinnössä on säilytetty tämä selkeä periaate, jota puolustusvaliokunnan jäsen, edustaja Mäenpää tuossa seikkaperäisesti äsken kuvasikin, eli asevelvollisia voidaan lähettää ulkomaille ainoastaan heidän omalla suostumuksellaan ja silloinkin vain ei-vaarallisiin tehtäviin, ellei sitten ole kyse Suomen oman alueen puolustamisesta. Tämä on suomalaisen asevelvollisuusjärjestelmän kannalta ihan keskeinen luottamuskysymys.

No, sitten reserviläisten osallistuminen Nato-tehtäviin on hieman toinen kysymys, joka vaatii vielä lisävalmistelua. On huolehdittava siitä, että lainsäädäntö ja palvelussuhteen ehdot tukevat tätä roolia selkeästi ja oikeudenmukaisesti. Pidän perusteltuna myös Puolustusvoimien turvaamistehtävien rajattua laajentamista, kunhan se tapahtuu tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa ja vain tilanteessa, jossa poliisi ei voi toimia.

Eduskunnan rooli Nato-asioiden käsittelyssä on mietinnössä määritelty mielestäni viisaasti, eli kysymykset siirtyvät yhä selvemmin puolustuspolitiikan piiriin, jolloin puolustusvaliokunnalla on sitten päävastuu. Samalla on varmistettava perustuslakivaliokunnan

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

esille nostama tiedonsaantioikeus, eli eduskunnalla on jatkossa oltava täysi pääsy tarvittavaan tietoon tämän asian tiimoilta.

Arvoisa puhemies! Tämä käsiteltävänä oleva esitys ei mielestäni ole pelkästään ihan vain tekninen, vaan se kertoo siitä, miten Suomi toimii tässä uudessa asemassaan vastuullisena Nato-maana ja ennen kaikkea omista lähtökohdistaan omaa oikeusvaltioperiaatettaan kunnioittaen. Tietenkin kannatan tätä mietinnön pohjalta tehtyä hyväksymistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

18.16 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Itse tämä mietintö ja tässä käsiteltävät lainmuutokset ja muun muassa tuon eduskunnan tiedonsaannin korostaminen, jota edustaja Eerola edellä käsitteli, ovat saaneet laajan yksituumaisuuden taakseen. Tässä on vain mielenkiintoista, että puolustusvaliokunta on sitten lähtenyt jonkinlaiseen aluevaltaukseen tuolla yhdessä kohtaa — palaan siihen hetken kuluttua.

Ulkoasiainvaliokunta totesi omassa lausunnossaan, että valiokunta yhtyy esityksen yleisarvioon, että Nato-jäsenyydellä on merkittäviä vaikutuksia puolustushallintoon ja puolustuspolitiikkaan. Samalla valiokunta korostaa, että Nato-jäsenyyden vaikutukset koskevat puolustuspolitiikan lisäksi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja Nato-asioiden kansallinen valmistelu edellyttää kokonaisvaltaista ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista tarkastelua. Valiokunta korostaa tämän merkitystä erityisesti keskeisissä kansallista valmistelua ja päätöksentekoa edellyttävissä asiakokonaisuuksissa. Nopeassa muutoksessa olevassa turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvioinnin merkitys korostuu entisestään, ja myös teknisissä kysymyksissä saattaa olla ulko- ja turvallisuuspoliittista merkittävyyttä. Ulkoasiainvaliokunta kiinnitti edelleen huomiota siihen, että hallituksen esityksessä on Puolustusvoimien tehtävien osalta todettu tarve päätöksenteon harkintaan tapauskohtaisesti kokonaisarviointiin perustuen. Valiokunta yhtyy huomioon kokonaisarvion merkityksestä ja katsoo myös tämän korostavan puolustuspoliittisen tarkastelun lisäksi ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkökohtien huomioimista Natoon liittyvässä kansallisessa päätöksenteossa.

Tämä oli siis ulkoasiainvaliokunnan linjausta ja vastaa sitä, mitä aikaisemmin Nato-sopimuksen käsittelyn yhteydessä on todettu eduskunnan osallistumisesta Nato-asioissa. Siellähän on käsitelty paljon paitsi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä myös esimerkiksi varautumiseen, meillä kansallisesti sisäministeriön toimialaan kuuluvia asioita ja eduskunnassa hallintovaliokunnalle kuuluvia asioita. On myös liikenne- ja viestintävaliokunnalle kuuluvia asioita mutta tietysti eniten ulkoasiainvaliokunnalle ja puolustusvaliokunnalle kuuluvia asioita.

No nyt sitten yllättäen täällä puolustusvaliokunta on lähtenyt tarkastelemaan mietintönsä kappaleessa 22—25 asiaa siten, että Nato-asiat pitäisi keskittää puolustusvaliokunnalle ja että oikeastaan kaikki Natoon liittyvä on puolustuspolitiikkaa ja sen kautta puolustusvaliokunnalle kuuluvaa. Siellähän todetaan esimerkiksi: ”Valiokunta huomauttaa, että puolustusministeriö vastaa suurimmasta osasta valtioneuvoston Nato-asioiden valmistelusta” ja sitten, että: ”Puolustuspolitiikka tukee ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääriä. Suomen puolustuspolitiikan tavoitteena on Suomen turvallisuusympäristön ja voimavaroihin suhteutetun puolustuskyvyn ylläpitäminen, puolustuksen kehittäminen osana kokonaisturvallisuutta ja kansainvälisen puolustusyhteistyön syventäminen.” No, täälläkin esimerkik-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

si kansainvälisen puolustusyhteistyön syventäminen nimenomaan vaatii sitten valtiosopimuksia ja kokonaisarviointia ulkoasiainvaliokunnassa.

Edelleen puolustusvaliokunta toteaa: ”Yhtäältä on tarkasteltava sitä, ovatko Nato-asiat ensi sijassa ulkopoliittikkaa vai puolustuspolitiikkaa ja toisaalta, millä valiokunnalla on johtoasema eduskuntaan tulevien Nato-asioiden käsittelyssä”. Täällä siis otetaan tällainen ennennäkemätön termi, että eduskunnassa pitäisi olla johtoasema jollakin valiokunnalla silloin, kun monessa valiokunnassa käsiteltäviä asioita on. Siinä edelleen puolustusvaliokunta toteaa: ”Korostuu se seikka, etteivät Nato-jäsenyyteen liittyvät päätökset enää ole, verrattuna aiempaan kumppanuusaikaan, erityisiä ulkopoliittisia signaaleja. Nato-asiat ovatkin suurimmaksi osaksi arkista puolustuspolitiikkaa Suomen osallistuessa Naton eri työryhmien ja komiteoiden toimintaan Brysselissä pääsääntöisesti puolustushallinnon virkamiesten toimesta.” Tähän huomautus, että tämä signaaliasia saattaa koskea esimerkiksi sitä, miten aiemmin kumppanuusaikana käsiteltiin erilaisia harjoituksia, Naton harjoitukseen osallistumista, mutta niiden osaltahan tällaista ei ole tietysti ollut enää lainkaan esillä jäsenyysaikana, ja on vaikea kuvitella, että jäsenyys olisi jotenkin rajaamassa niiden Natossa tehtävien päätösten ulkopoliittista merkitystä ja myöskin yleensäkin korkean tason päätöksiä Natossa, joka on poliittis-sotilaallinen yhteinen puolustusliitto.

Yhteenvetona puolustusvaliokunta on todennut: ”Puolustuspolitiikan valmistelu ja päätöksenteko on pidettävä selkeästi yhdellä vastuutasolla eduskunnassa. Puolustusvaliokunnan tulee olla päävastuussa Nato-asioista silloin, kun käsittelyssä ovat selkeästi puolustuspolitiikan toimialaan kuuluvat Nato-kysymykset. Osallistumisessa Naton puolustukseen ja pelotteeseen on kyse nimenomaan puolustuspolitiikasta.” No, tässä voidaan taas tehdä vakava reunahuomautus, että tämän puolustuksen ja pelotteen rakentaminen Natossa on tärkeä osa sitä koko turvallisuuspoliittista ratkaisua, minkä takia me olemme siihen liittoon menneet. Sehän on äärimmäisen ulkopoliittinen kysymys, minkälaiseen pelotteeseen, puolustukseen osallistumme, minkälaisiin toimiin saamme Natolta apua ja minkälaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa harrastamme niin Naton jäsenenä kuin vaikkapa EU:n jäsenenä, jotta näihin äärimmäisiin puolustusliiton takaamiin apuihin ei jouduta turvautumaan.

Kokonaisuutena tässä on aika outo sissitaktiikka käynnistetty. Meillä on ihan hyvin sujunut eduskunnassa tämä, että ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta hoitavat omilta rooteleiltaan keskeisiä Natoon liittyviä kysymyksiä, ja siinä ei kaivata ikään kuin alueen valtaamista yhä laajemmaksi tai jotain johtoaseman määrittelyä, vaan sitä, että hoidetaan Suomen etua ihan vakiintuneen työnjaon mukaisesti myös täällä eduskunnan valiokunnissa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 6/2025 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2025 vp

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Pekonen.

Keskustelu

18.24 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan muutoksia ulkomaalaislain sääntelyyn muun muassa turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan tarkastamisen, kansainvälistä suojelua saaville myönnettävien matkustusasiakirjojen ja karkottamispäätösten täytäntöönpanon osalta. Keskeinen sisältö käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvan heikentäminen. Se jatkaa ulkomaalais- ja ihmisvihamielisten osauudistusten sarjaa, jota hallitus on viime vuodet toteuttanut.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan pöytäkirjan tarkastamisesta luopuminen turvapaikkapuhuttelun yhteydessä tulee lisäämään virheitä ja väärinymmärryksiä ja siten vaikeuttamaan mahdollista muutoksenhakuprosessia sekä lisäämään tuomioistuinkäsittelyiden todennäköisyyttä. Kyse on siis lisäyksestä hallinnolliseen kokonaistaakkaan ja toisaalta heikennyksestä puhuteltavien oikeusturvaan.

Jatkossa puhuteltavan tulisi huolehtia pöytäkirjan tarkistamisesta itse jälkikäteen. Tämä edellyttää asiakirjan käsittelyä Maahanmuuttoviraston ulkopuolella mahdollisesti epäpätevien tai epäluotettavien tulkkien avustuksella ja tietoturvaltaan heikkojen viestimien kautta. Käytäntö edellyttäisi puhuteltavalta huomattavaa kyvykkyyttä toimia itselleen vieraalla kielellä ja vieraassa järjestelmässä vieläpä asiassa, joka saattaa olla hänen henkensä ja terveytensä kannalta ratkaiseva.

Pöytäkirjan tarkistamisesta luopumisen lisäksi esitys sisältää muutoksia kansainvälistä suojelua koskeviin päätöksiin liittyvien karkottamispäätösten täytäntöönpanon nopeuttamiseksi sekä eräitä muita muutoksia, joiden sisältönä on kiristää eri tavoin kansainväliseen suojeluun liittyviä oikeuksia.

Ollessaan osa sirpaleuudistusten sarjaa on ulkomaalaislain muutosten kokonaisvaikutuksia mahdotonta arvioida, eikä sitä ole tehnyt myöskään hallitus. On kuitenkin selvää, että yhdessä ja erikseen ne lisäävät todennäköisyyttä sille, että Suomi ei onnistu tunnistamaan kaikkia heitä, jotka kansainvälistä suojelua tarvitsisivat ja olisivat siihen oikeutettuja.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

18.27 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä ulkomaalaislain muuttamisesta. Maahanmuuttopolitiikka menee perussuomalaisten ansiosta tällä kaudella merkittävän paljon parempaan ja hallitumpaan suuntaan. Maahanmuuttopolitiikka siirtyy nyt pohjoismaisen tiukalle linjalle. Suomalainen yhteiskunta on tunnettu oikeudenmukaisuudesta ja lainkuuliaisuudesta. Periaatteena on ja pitääkin olla se, että jos tänne tullaan, täällä myös käyttäydytään maan tapojen ja lakien mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Kuten jo asian ensimmäisessä käsittelyssä totesin, niin tällä ulkomaalaislain muutoksella tehostetaan kansainvälisen suojelun prosesseja ja yksinkertaistetaan hakemusmenettelyä, nopeutetaan karkottamispäätösten toimeenpanoa ja estetään suojelun saaneiden henkilöiden lomamatkat kotimaahansa. Nämä ovat erinomaisia esityksiä.

Arvoisa puhemies! Ei ole oikein, että turvapaikkaa hakenut henkilö, joka pakenee kotimaansa vainoa, voisi yhtäkkiä lomailla siellä. Se osoittaa, ettei hän tarvitse suojelua vaan käyttää turvapaikka-asemaansa väärin. Tämän esityksen turvin myös tällaisiin väärinkäytöksiin hallitus puuttuu. Tämäkin muutos on osa hallituksen tekemää erinomaista turvallisuuspolitiikkaa, joka edistää maamme sisäistä turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

18.28 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Tällä hallituksen esityksellä heikennetään kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa. Tämä tosiaan kävi ilmi valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoissa, ja siksi vihreät eivät voi tätä esitystä kannattaa.

Totean myös sen, että on ongelmallista, että hallitus tuo näitä ulkomaalaislain uudistuksia eduskuntaan pieninä palasina, jolloin niiden kokonaisvaikutuksia on mahdotonta arvioida.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää vastalauseita 2, jossa esitetään, että tämä lakiehdotus hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.29 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! ”Suomi on suomalaisten turvapaikka”. Nuo neljä sanaa provosoivat osaa, sillä oikeus turvapaikkaan on mielletty maassamme lähinnä kehitysmaiden väestön rajoittamattomaksi oikeudeksi tulla ja jäädä Suomeen myös laittomia väyliä pitkin.

Mitä tämän turvapaikkajärjestelmän törkeimpiin ja suurimpiin valuvikoihin tulee, maallikko voisi tosiaan luulla, että turvapaikka on tarkoitettu ihmisille, joilla ei yksinkertaisesti ole muuta vaihtoehtoa kuin paeta kotimaataan henkensä edestä. Voisi luulla, että turvapaikka myönnetään vain siinä tapauksessa, että paluu kotimaahan tarkoittaisi jälleen altistumista kotimaan vainolle tai hengenvaaralle. Voisi luulla, että tämä olisi turvapaikkajärjestelmän peruslogiikka, mutta näin ei kuitenkaan aina ole ollut.

Suomessakin on vuosien ajan katsottu sormien läpi sitä, että suojelua saanut henkilö lomailee maassa, josta hän sanoo paenneensa kokemaansa vainoa. Esimerkiksi somaliperhe on voinut vierailla Somaliassa, kotimaassaan, jonka vainoa he nimellisesti ja virallisesti ovat paossa Suomessa. Jos ihminen kuitenkin aidosti pelkää tulevaisuutta vainotuksi, miksi hän palaisi kotimaahansa vapaaehtoisesti? Miksi hän ottaisi sen riskin? Eikö vainoajilla olekaan sitä aitoa kiinnostusta heitä kohtaan, ja minne se vaino sitten on kadonnut?

Pakeneminen jo määritelmällisesti edellyttää, että paikkaan ei voi palata. Palaaminen taas todistaa, että sinne voi palata. Jos paluu on mahdollinen jopa lomailumielessä, niin alkuperäinen pako ei ole voinut millään loogisella perusteella olla välttämätön vaan valinnainen, vapaaehtoinen. Tällöin pako ei ole puolestaan ollut hätätilanteesta johtuva suojeleminen vaan esimerkiksi strateginen tai opportunistinen siirtyminen toiseen maahan, niin sanottua elintasosiirtolaisuutta. Tällaisissa tapauksissa ei ainoastaan hakijan oma kerto-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

mus menetä uskottavuuttaan vaan menetyksen kokee koko turvapaikkajärjestelmä, turvapaikkajärjestelmää kun ei luotu siirtolaiskanavaksi, sitä ei tarkoitettu ja luotu pysyväksi ja peruuttamattomaksi oikeudeksi jäädä maahan, saati sosiaaliturva-automaatiksi.

Tämä leväperäinen suhtautuminen turvapaikkajärjestelmän väärinkäytölle johtaa siihen, että osa turvapaikkapäätöksistä ei perustu enää aitoon suojelun tarpeeseen. Tällöin suojelu ja sen tarve vääristyvät ja muuttuvatkin maahantulon mahdollistamiseksi vilpillisin keinoin. Jos järjestelmää ei valvota tarkasti ja väärinkäytöksiin ei puututa tehokkaasti, syntyy haitallinen kannustin: kannustin hakea turvapaikkaa ilman todellista suojelun tarvetta. Samalla kun järjestelmä kuormittuu perusteettomista hakemuksista, myös viranomaisten kyky erottaa aidosti suojelua tarvitsevat heikkenee. Lopulta järjestelmä alkaa toimia käytännössä maahantulon kanavana eikä viimesijaisena turvana hädässä oleville. Tästäkin meillä on niin Suomessa kuin Euroopassakin kokemusta. Vuodesta toiseen miljoonat hakevat EU:sta turvapaikkaa, ja enemmistö hakijoista ei sitä saa useankaan hakemuskierroksen jälkeen. EU:n alueelle heistä, laittomastikin maassa oleskelevista, jää silti moni, liian moni.

Tähän asti monet viranomaiset ja poliittiset päättäjät ovat hyväksyneet järjestelmän hyväksikäytön hiljaa joko välinpitämättömyyttään, ideologista naiiviuttaan tai rasismisyytösten ja leimautumisen pelossa, mutta nyt sen sinisilmäisen politiikan arkkua naulitaan naula kerrallaan. Jos uhkaa ei ole, ei ole myöskään suojelun tarvetta. Tämä lakiuudistus panee täytännön sen, minkä olisi voinut luulla aina olleen itsestäänselvää: Jos voit lomailla maassa, jota väitit pakenevasi, et tarvitse Suomesta suojelua tai turvapaikkaa. Eikä tätä voi loputtomilla uusintahakemuksilla muuksi muuttaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.34 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton puheenvuorossa todettiin, että tämä hallituksen esitys on jälleen kerran osoitus, epäsuora sitaattilainaus, ihmisvihamielisestä politiikasta. Eli siis onko se nyt ihmisvihamielistä politiikkaa Vasemmistoliiton mielestä, että hallitus esimerkiksi kiristää sitä, että jos tähän maahan on tullut turvapaikanhakija ja hän on saanut täältä turvapaikan ja sitten hän lomailee omassa kotimaassaan, siis siellä, mistä on hakenut turvaa Suomeen, niin sitten tämän perusteella peruutetaan tämä turvapaikka, sekö on nyt sitten ihmisvihamielistä politiikkaa? Nähdäkseni se ei ole ihmisvihamielistä politiikkaa, ja uskoakseni enemmistö suomalaisista on sitä mieltä, että se ei ole ihmisvihamielistä politiikkaa vaan se on järkevää politiikkaa suomalaisten ja Suomen kannalta.

Siis koko järjestelmältä putoaa välittömästi pohja, jos me lähdetään liikkeelle siitä, että millä tahansa perusteilla voi hakea Suomesta turvaa ja sitten mennä lomailemaan sinne paikkaan, mikä on ollut niin vaarallinen, että siellä ei pystynyt olemaan, ja sitten se ei johda mihinkään toimenpiteisiin täällä kotimaassa, Suomessa. Totta kai sen pitää johtaa. Silloinhan ei ole kyse enää turvapaikan tarpeesta, jos pystyy lomailemaan siellä, mistä on apua lähtenyt aikoinaan hakemaan Suomeen.

Nämä hallituksen uudistukset, mitä maahanmuuttopolitiikkaan tulee, eivät todellakaan ole ihmisvihamielistä politiikkaa, vaan ne ovat täysin järkevää politiikkaa, yleiseurooppalaista politiikkaa, mitä tehdään jo monissa muissa maissa. Toisaalta me ollaan nähty, mihin se — onko se sitten vasemmiston mielestä ihmisten kannalta positiivista politiikkaa — on johtanut esimerkiksi Ruotsissa, Saksassa, Ranskassa tai vaikka Britanniassa. No, se on

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

johtanut siihen, että me ollaan nähty merkittävää yliedustusta erilaisissa rikostilastoissa näitten kehityksistä tulneiden maahanmuuttajien osalta — raiskausrikoksissa, pahoinpitelyissä, väkivaltarikoksissa. Se on johtanut slummiutumiseen ja alueiden eriytymiseen, kaikkeen negatiiviseen kehitykseen, yliedustukseen sosiaaliturvassa. Ai niin, hups vaan, se on johtanut siihen muuten myös Suomessa. Pääkaupunkiseudulla tietyissä sosiaaliturvatu-kinuodoissa maahanmuuttajataustaisilla on merkittävä yliedustus. Ja totta kai se pahenee, mitä enemmän tänne tulee ihmisiä, koska ei mikään yhteiskunta kykene integroimaan niin isoja väestömassoja niin nopeassa ajassa kuin vasemmisto haluaisi.

Ylipäättänsä se lähtöajatus siitä, että meidän pitää toimia jonain koko maailman sosiaali-toimistona, on hyvin mielenkiintoinen. Miksi ja millä resursseilla ja millä hinnalla, kysyn. Mehän tiedetään, että me eletään rajallisten resurssien maassa, ja nyt me tiedetään jo, ei pelkästään Suomesta vaan muualtakin Euroopasta, mihin se on johtanut, kun kehityksistä on tullut merkittävässä määrin nopeassa ajassa todella paljon ihmisiä. Se on johtanut negatiivisiin lieveilmiöihin Suomessa. Jos sitä jatketaan, niin jossain kohtaahan meiltä loppuvat rahat ja jossain kohtaa myös suomalaisten kärsivällisyys alkaa loppumaan. Ja toisaalta, jos katsotaan erilaisia kyselytutkimuksia, aika moni suomalainen on hallituksen uudistuksista, mitä tulee maahanmuuttopoliittisiin uudistuksiin, samaa mieltä, paitsi vasemmisto.

No, se on varmaan myös yleiseurooppalainen ilmiö, että te ette ole missään samaa mieltä näissä kysymyksissä, mutta ihmettelen, mihin se teidän linjanne perustuu. Perustuuko se kenties siihen, että on se niin kuin lähtökohtainen, sisäänrakennettu aatteellinen tarve auttaa kaikkia ja osoittaa solidaarisuutta ympäri maailmaa? Kysyisin vain, mihin se perustuu ja oletteko te pohtineet yhtään pidemmälle, että jos kaikkialle jaetaan vaan hyvää ja rahaa, niin jossain kohtaahan ne loppuvat, koska kuten sanoin aiemmin, me eletään rajallisten resurssien maailmassa, eikä meillä ole sellaiseen todellisuuteen varaa, mitä te haluaisitte edistää.

Mutta joka tapauksessa hallituksen maahanmuuttopoliittiset kiristykset, mukaan lukien tämä, ovat jälleen kerran loistavia sekä Suomen että suomalaisten kannalta, ja niitä hallitus jatkaa määrätietoisesti, ja niitä pitää jatkaa myös tulevilla kausilla. Tämä linja, mitä nyt toutetaan, on oikea suomalaisille ja pitkällä tähtäimellä vahvistaa myöskin tämän maan turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

18.38 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Minulla ei alun perin ollut tähän asiakohtaan tarkoitus minkään näköistä puheenvuoroa käyttää, mutta muutama edellä kuultu puheenvuoro provosoi ja inspiroi minut puhumaan ja muistelemaan aikoja, kun vuonna 1999—2011 työskentelin nimenomaan turvapaikanhakijoitten kanssa ja tulkkikeskuksessa ja vastaanottokeskuksessa ja sitten kotoutuksen parissa ja näin. Tämä ongelma, mikä tässä on nyt nostettu esille, on ihan todellinen, ja tämä oli jo silloin.

Se, miksi itse aloin ajattelemaan näistä asioista näin niin kuin perussuomalaisittain, pohjautui siihen työkokemukseen, mikä minulla itselläni oli näitten henkilöitten kanssa. Eli henkilöt tulevat maasta x ja hakevat täältä turvapaikkaa, muuta oleskelulupaa ja saattavat olla jopa syömälakossa, uhata itsemurhalla, jos tulee käännytyspäätös, että ei voida palauttaa takaisin sinne maahan, siellä on niin kova hengenvaara. Mutta kas kummaa, sitten kun tulee se oleskelulupa, lähdetään saman tien lomailemaan sinne kotimaahan, mistä hetkeä

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

aikaisemmin ollaan muka hengenhädässä paettu. Sitten saatetaan viettää siellä hyvinkin pitkiä aikoja, jolloin kaikki nämä tämmöiset kotoutustoimet, mitä aina peräänkuulutetaan, että kotouttamiseen pitäisi laittaa enemmän rahaa — minun mielestäni siihen ei tarvitsisi laittaa ollenkaan rahaa; kun mikään raha ei riitä, niin silloin yhtään mitään ei kannata laittaa — menevät ihan hukkaan jo tämän takia, kun nämä ihmiset viettävät kuukausitolkulla, jopa vuositolkulla aikaa niissä kotimaissaan, mihin muka eivät olleet voineet palata.

Ennen kaikkea ehkä toivoisin, että siellä vasemmallakin laidalla salia, jos ette muuten ole huolissanne, niin olkaa huolissanne tyttöjen ja naisten oikeuksista. Näillä tytöillä jäävät ensinnäkin kaikki koulut käymättä, tai eivät nyt kaikki koulut, koska koraanikoulu tulee käytyä. Sitten ovat tämmöiset pakkoavioliitot, mistä tässäkin salissa ollaan paljon puhuttu, ja sitten myöskin ympärileikkaukset. Tämäntapaisten kohtaloitten vaara kasvaa, kun vanhemmat lähettävät lapsiaan sinne maahan, missä he eivät voi sitten itse asua. Tämä on ollut jotenkin minulle ihan absurdi ja järjetön asia ymmärtää, miten voi olla näin, että lomaillaan tai oikeasti jopa asutaan maassa, josta on paettu.

Mutta nyt on hyvä. Kiitän hallitusta tästä asiasta ja kiitän hallintovaliokuntaa, että hallintovaliokunnan viisas enemmistö oli tähän päätyntä näin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.41 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakiuudistuksessa on kolme keskeistä muutosta, ja ilmeisesti näitä kolmea keskeistä muutosta kutsuttiin vasemmistoliiton edustajien puheenvuoroissa ihmisvihamielisiksi. Tämä on muotoilu, jota kuulin tänään aamulla alkajaisiksi eräältä vasemmistoliiton kollegalta ja tässä salissa nyt illan päätteeksi.

Jos nyt puretaan, mitä se ihmisvihamielisyys konkreettisesti on:

Ensimmäinen: Hallitus keventää turvapaikkaprosessia, siis käytännössä tehostaa sitä, koska turvapaikkapuhuttelun pöytäkirjoja ei enää tarvitsisi sanasta sanaan lukea tälle turvapaikanhakijalle vaan voidaan katsoa, mikä on tarkoituksenmukaista, mikä on tehokasta, mikä on aidosti välttämätöntä ja mikä on toisaalta turhaa. Eli hallitus keventää turvapaikkaprosessia.

Toisena kohtana, mikä ilmeisesti niin ikään on ihmisvihamielistä: Hallitus tehostaa maasta poistamista. Siis tilanteessa, jossa ihminen on jo saanut päätöksen, että hänet tullaan käännättämään, karkottamaan, kuitenkin joka tapauksessa maasta poistamaan, tähän asti näiden päätösten täytäntöönpanoa on pystytty lykkäämään ihan jo siitä syystä, että Suomi erottelee käännättämiset ja karkotukset toisistaan. Näin ei toimita kaikissa Euroopan maissa. Se on johtanut Suomessa tilanteisiin, että järjestelmää voidaan hyväksikäyttää, lykätä maasta poistamisen täytäntöönpanoa vaatimalla oman hakemuksensa uudelleenkäsitelyä. Nyt tähän tartutaan tavalla, joka mahdollistaa maasta poistamisen tehokkaamman toteuttamisen. Äärimmäisen hyvää politiikkaa, juuri sitä, mitä tarvitaan sekä Suomessa että Euroopassa, kun meillä on valtavia ongelmia palauttaa kielteisiä päätöksiä saaneita, useitakin kielteisiä päätöksiä saaneita ihmisiä takaisin. Se on koko turvapaikkajärjestelmän peruste, että jokainen hakija ei saa turvapaikkaa ja ne, jotka eivät saa turvapaikkaa, pystytään palauttamaan tehokkaasti.

Ja kolmantena keskeisenä, erityisesti periaatteellisesti ja symbolisesti tärkeänä muutoksena tässä lakiesityksessä, mikä ilmeisesti vasemmistoliitolle myös edustaa ihmisvihamielistä politiikkaa, hallitus tulee estämään ihan lainsäädännön tasolla sen, että kotimaassa ei

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

noin vaan lomailla, jos ollaan Suomessa sitä kotimaata paossa ja täällä turvaa kotimaalta hakemassa.

Kolme keskeistä muutosta suomalaiseen turvapaikkajärjestelmään ja maahanmuuttopolitiikkaan laajemmin edustavat ilmeisesti vasemmistoliitolle ihmisvihamielisyyttä, mutta minulle, perussuomalaisille ja Suomen hallitukselle tämä ilmentää tehokasta ja suomalaisystävällistä politiikkaa. Me pidämme huolta, että turvapaikkajärjestelmää ei väärinkäytetä, ja samalla pidetään huolta suomalaisista, suomalaisten turvallisuudesta ja Suomen taloudellisista resursseista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.44 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Ei sitä kyllä liikaa voi korostaa, kuinka välttämättömiä ovat nämä maahanmuuttopolitiikan uudistukset, joita Suomi ja Suomen hallitus nyt vihdoin tekevät. Kyllähän meidän täytyy pystyä erottelemaan se. Ei me voida ajatella, että turvapaikkajärjestelmä on ikään kuin yksi joku siirtolaisuuden kanava, jota hyödynnetään, eli jos ei työperäisen puolelta päästä, niin sitten tullaan turvapaikkajärjestelmän kautta. Ja vaikka sinä et edes saisi turvaa eli toisin sanoen et olisi oikeutettu siihen turvapaikkaan, niin sitten lähdetään semmoisen valituskierrerrumban kautta sellaiseen lopputulokseen, jossa tätä kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta Suomen on lähes mahdotonta karkottaa, koska se vaan pyörii siellä valitusrumbassa ympyrää vuosikaudet, mikä on johtanut Suomessakin siihen, että meillä on merkittävästi ollut ihmisiä, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen, ja siitä huolimatta he ovat edelleen useiden vuosien jälkeen Suomessa, joissakin tapauksissa jopa kadonneet viranomaisilta. Siis sehän on suomalaisvihamielistä, veronmaksajavihamielistä politiikkaa, että me ollaan luotu maahanmuuttopolitiikkaan ikään kuin kanava ja järjestelmä, joiden kautta voi tulla ihmisiä ja joiden kautta he pystyvät hyväksikäyttämään tätä yhteiskuntaa, meidän maatamme ja meidän veronmaksajia siten, että tänne voi tulla millä tahansa ehdoilla eikä tarvitse edes lähteä pois. Ja sitten vielä se naurettavin kuriositeetti, että sinä voit saada Suomesta turvapaikan, ja heti kun sinä olet saanut sen, sinä voit lähteä lomailemaan sinne, mistä sinä olet apua hakenut. Totta kai tällaiset asiat pitää pystyä estämään lain tasolla.

Mitä tulee näihin toimiin, mitä hallitus tekee, niin nämä ovat todella järkeviä uudistuksia. Kuten aiemmin tuossa pöytäpuheessa totesin, niin me ollaan nähty, mihin hallitsematon humanitäärinen maahanmuutto on johtanut. Se on johtanut ongelmiin, se johtaa sosiaalitutkien yliedustuksiin tietyillä väestöryhmillä, rikostilastoihin, raiskaustilastoissa näkyy näitä — erilaisia ongelmia, jotka pitkällä aikavälillä eivät aiheuta mitään hyvää tälle yhteiskunnalle. On positiivista, että nyt pelisääntöjä selkeytetään ja ne ovat kristallinkirkaat jatkossa kaikille, ja ennen kaikkea, että suomalaista veronmaksajaa ja suomalaista yhteiskuntaa ei jatkossa pidetä pilkkana. Se olisi ihmisvihamielistä, jos me jatkettaisiin tällä nykymenolla, jossa käytännössä millään säännöillä ei ole mitään merkitystä — voit tulla minkä kanavan kautta tahansa Suomeen ja sitten vielä pyörittää täällä jotain hakemus- ja valitusrumbaa vuosikaudet ja pitää pilkkana suomalaisia. Ei. Se olisi ihmisvihamielistä politiikkaa. Tämä politiikka, mitä hallitus tekee, ei ole ihmisvihamielistä vaan järkevää politiikkaa.

Ja hyvät suomalaiset, toivon, että koskaan tässä maassa enää ei vasemmisto pääse määrittelemään sitä, miten maahanmuuttopolitiikkaa toteutetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.47 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Vielä muutama kysymys, minkä haluan osoittaa vasemmistoliiton suuntaan, joka on voimakkaimmin Suomessa vastustanut käytännössä jokaista tämän hallituksen maahanmuuttopolitiikan kiristämistä, koski se turvapaikanhakijoita, kiintiöpakolaisia, perheenyhdistämiä tai jotain muuta maahanmuuton muotoa.

Kysyn vasemmistoliitolta: ajatteletteko te, että oikeus hakea turvapaikkaa on rajoittamaton? Toisena kysymyksenä: ajatteletteko, että oikeus jäädä Suomeen turvapaikan hakemisen jälkeen on rajoittamaton? Nämä ovat sellaiset kaksi keskeistä kysymystä, jotka tulisi kysyä jokaisen maahanmuuttopolitiittisen keskustelun aluksi, jota vasemmistoliiton tai ylipäätään poliittisen vasemman laidan kanssa käydään — onko aina oikeus tulla Suomeen, ja onko aina oikeus jäädä Suomeen — ja sen jälkeen voidaan mennä yksityiskohtiin.

Jos ajatellaan, että aina on oikeus tulla Suomeen, niin varmasti tällaisesta mielenmaismasta, kansainvälisten sopimusten kunnioittamisesta käsin voidaan ajatella, että kaikki Venäjän tänne puskemat, masinoimat ihmiset otetaan vastaan meidän prosesseihin, oli sillä minkälaisia poliittisia ja sisäpoliittisia seurauksia hyvänsä. Kaikki otetaan sisään, oli tilanne mikä hyvänsä, oli kyse spontaanista tai järjestetystä, välineellistetystä maahantulosta. Ja sen me olemme nähneet, kun täällä kyseistä lakia, siis lakia välineellistetyn maahantulon torjumiseksi, niin sanottua rajalakia tai käännytyslakia, on käsitelty. Vasemmistoliitto on johdonmukaisesti vastustanut.

Mutta vielä mielenkiintoisempi kysymys kysyä on se, että jos Suomeen on kertaalleen päästy, oli se turvapaikanhakijana tai millä tahansa muulla oleskeluluvalla, onko aina oikeus jäädä Suomeen. Onko olemassa tilanteita, joissa syvin poliittinen vasen laita ajattelisi, että Suomesta pitäisi poistaa ihminen? En nimittäin muista kovin montaa puheenvuoroa vasemmistoliitosta, joissa olisi hyväksytty ihmisten poistaminen maasta, jos heillä ovat esimerkiksi työt loppuneet, jos heillä on se perheside katkennut, jonka perusteella he ovat tänne tulleet, jos heillä ovat opiskeluissa esimerkiksi jääneet tietyt rajat täyttymättä tai jos esimerkiksi siellä kotimaassa turvallisuustilanne on parantunut — tai vaikka ihminen olisi syyllistynyt täällä vakaviinkin rikoksiin, harvoin kuulen vasemmistoliitosta yhtäkään puheenvuoroa, jossa oltaisiin huolissaan siitä, että nämä ihmiset eivät poistu ja heitä ei saada poistettua maasta. Olisi ilo kuulla joskus vastauksia näihin kysymyksiin, koska maahanmuuttopolitiittista keskustelua ei voida järkevästi käydä, jos emme tiedä sitä, mikä on ihmisten lähtökohtainen ajattelutapa. Onko se syvän ideologisen voimakas — kaikki tänne, rajat auki, rajattomasti — [Puhemies koputtaa] vai onko se pragmaattinen, jossa mietitään maan kantokykyä, turvapaikkajärjestelmän eheyttä ja toisaalta myös sitä, millaisia vaikutuksia sillä on meidän turvallisuudelle ja meidän yhteiskunnalle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.50 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vigelius esitti itse asiassa hyviä kysymyksiä. Harmikseni ne esitettiin tosin vasemmistoliiton suuntaan, mutta koska oletettavasti sieltä emme näihin vastauksia tule kuulemaan, niin pyrin itse pohdiskelemaan niitä.

Minä jotenkin ajattelen itse tämän sinänsä myös mielenkiintoisena, koska vasemmistoliitto hyvin usein kritisoi — no, toki muukin salin vasen laita — näitä hallituksen maahan-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

muuttopoliittisia kiristyksiä milloin milläkin verukkeella. Mutta tavallaan se niin kuin periaatteellinen tausta siellä, mihin se raja vedetään teidän politiikassanne: Ovatko esimerkiksi kaikki tervetulleita tänne? Jos saa kielteisen päätöksen, pitäisikö senkin jälkeen saada jäädä Suomeen? Kuinka kauan saa olla vaikka työluvalla työttömänä Suomessa? Missä ne rajat menevät? Onko niitä rajoja edes ollenkaan?

Mutta joka tapauksessa, mitä minä itse olen pohtinut, sehän on siinä mielessä nurinkurista, että vasemmisto ehkä voimallisemmin ainakin omien puheidensa tasolla kannattaa ja uskoo hyvinvointivaltion pyyteettömyyteen ja sen olemassaoloon. Se on puolustamisen arvoinen asia, ja näin uskoakseni hyvinvointiyhteiskuntaa puolustaa lähtökohtaisesti koko tämä sali, mutta se on hirveän huonosti yhteensovittavissa laajamittaiseen humanitäärisen maahanmuuttoon, ja uskoakseni ehkä vasemmiston monet toimijatkin sen ymmärtävät mutta eivät sitä tietenkään ääneen pysty sanomaan syystä tai toisesta.

Joka tapauksessa, jos me ajatellaan, että me ollaan nyt nähty, mihin nämä lukemat, mitä suurin piirtein Eurooppaan on tullut vähän maasta riippuen tai vaikka Suomeen humanitäärisiä maahanmuuttajia tai siirtolaisina muuten kehittyvistä ja kehitysmaista, ovat johtaneet — kuten on aiemmin kuvailtu, riippuvuuteen sosiaalityöksi, ylliedustukseen, nettovaikeus julkiseen talouteen lähtökohtaisesti negatiivinen — niin ymmärretään varmaan se, että jos tämä väkimäärä tuplataan tai vaikka viisinkertaistetaan, niin meidän hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja vaan yksinkertaisesti pettää, ei kestä.

Sitä vaan, että miten te ajattelitte yhteensovittaa tämän teidän maahanmuuttopoliittisen linjan, jossa siis autetaan kaikkia, jotka apua tarvitsevat, vailla mitään rajoitteita resursseista: miten se yhteensovittetaan tämän hyvinvointivaltion rahoituksen kanssa? Se on ehkä minun isoin kysymykseni. Tai onko teillä mitään ajatuksia siitä, että kun me ollaan nähty nämä lieveilmiöt, niin miten te itse puuttuisitte niihin? Minä en ole nähnyt. No okei, todetaan, että teidän ykkösargumenttinne on se, että lisätään kotoutumista ja lisää rahaa kotouttamiseen ja lisää näitä piirileikkejä ja lisää ties sitä sinun tätä, pitää kertoa Suomen lait. Kyllähän niiden nyt lähtökohtaisesti pitäisi olla ihan selviä, että joo, kun sinä kävelet tuolla kadulla, niin sinulla ei ole mitään oikeutta koskea toiseen ihmiseen, ja näin poispäin, mutta jostain syystä se ei vaan ole selvää. Olen ihmetellyt, miten te yhteensovittatte tämän teidän politiikkanne tähän vallitsevaan todellisuuteen, mitä maahanmuutosta on seurannut. Oletan, että vastauksia tähänkään ei saada kuten niin moneen muuhunkaan asiaan valitettavasti. [Vesa Kallion välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

18.54 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Vielä yksi näkökulma, minkä haluan tuoda tähän turvapaikkapoliittiseen keskusteluun, on se, että tämä on myös ennaltaehkäisevää ja varautuvaa lainsäädäntöä. Monesti puhutaan vasemmiston suulla ja itse asiassa myös poliittisessa keskustassa erityisen paljon ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista maailmassa. Jos me ajattelemme, että ilmastonmuutos tai erilaiset nälänhädät, kuivuus ja vastaavanlaiset ilmiöt voivat tulevaisuudessa pistää koviakin määriä ihmisvirtoja liikkeelle tuolta Afrikasta kehittyvistä maista, joissa väestö muutenkin kasvaa kovaa vauhtia — siis puhutaan moninkertaistumisesta tämänkin vuosisadan aikana — niin meillä saattaa olla suuret määrät ihmisiä, miljoonittain ihmisiä, liikkeellä. Kun vuosi sitten katsoin lukuja, niin käsittääkseni maailmanhistoriassa ei koskaan ole ollut niin suurta määrää kotinsa jättäneitä kuin mitä tällä hetkellä, ja myös kotimaansa jättäneiden määrä on ennätyksellisen korkeal-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

la tasolla. Jos me ajattelemme, että tässä samanlaisessa tilanteessa esimerkiksi Afrikan väkiluku tulee kasvamaan moninkertaiseksi tämän vuosisadan aikana, niin meillä on käsillä lämmeh mahdollisesti hyvin suuria siirtolaisvirtoja, joita alkaa ohjautumaan lähialueille, myös Eurooppaan meriteitse, maateitse ehkä myös meille vihamielisten valtioiden järjestäminä, kuten olemme nähneet Venäjän toimesta omalla itärajallamme ja toisaalta Valko-Venäjän toimesta Puolan, Baltian maiden rajoilla — puhutaan sielläkin viimeisen parin kolmen vuoden aikana noin 150 000 laittomasta rajanylitysyhtyksestä.

Oli kyse sitten spontaaneista tai järjestetyistä siirtolaisvirroista, näitä on varmasti edessä tulevina vuosikymmeninä. Jos meillä ei sen tilanteen varalta ole lainsäädäntö kunnossa sekä siellä rajalla, turvapaikkaprosessissa että sitten erilaisten oleskelulupien suhteen, niin meillä on vakava ongelma käsillä, ja siinä kohtaa, kun maahan on tullut lyhyessä ajassa kymmeniätuhansia, pahimmillaan ehkä yli 100 000 turvapaikanhakijaa, on hyvin vaikea lähteä pikaisella tahdilla lainsäädäntöä muuttamaan ja järkevöittämään. Silloin meillä saattaa olla käsillä myös sisäpoliittinen kriisi, joka kaataa hallituksia ja joka saa oppositionkin sekaisin. Siksi on tärkeää etukäteen varautua siihen, että meillä on kunnossa rajaturvallisuus, niin että me voimme sulkea Suomen rajat, jos me niin päätämme, mutta että meillä myös on tehokas se turvapaikkaprosessi siltä osin kuin se on käytössä ja myös se lainsäädäntö, joka oikeuttaa tai ei oikeuta jäämään Suomeen. Kaikkien näiden osasten on oltava kunnossa pahimman varalta, ja siksi näitä lakiuudistuksia pala palalta, naula naulalta viedään [Puhemies koputtaa] täällä eduskunnassa läpi tämän hallituksen toimesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

18.57 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä viimeinen näkökulma tähän maahanmuuttopoliittiseen keskusteluun, minkä vasemmistoliitto nosti väittäessään hallituksen politiikan — ja todennäköisesti osoittaen sormella perussuomalaisia — olevan ihmisvihamielistä politiikkaa. Sellainen näkökulma, että itse asiassa ei todellakaan. Jos ajatellaan sitä tiukkaa humanitääristä maahanmuuttopoliittista linjaa, mitä perussuomalaiset ajavat, niin ne, jotka siitä loppupeleissä Suomessa viime kädessä hyötyvät, ovat nähdäkseni hyvin pienituloiset ihmiset, joilla ei ole taloudellisia resursseja vaikuttaa siihen ilmiöön, joka syntyy.

Otan esimerkin. Jos mennään nyt vaikka Ruotsiin, ajatellaan siellä alueita, jotka ovat eriytyneet hyvin voimakkaasti, jotka ovat gettoutuneet ja joissa poliisillakin alkaa olla vaikea toimia, niin ketkä niiltä alueilta muuttavat ensimmäisenä pois? No sieltähän muuttavat pois ne perheet ja ne ihmiset, joilla on taloudelliset resurssit siihen eli esimerkiksi mahdollisuus vaihtaa työpaikkaa, työskennellä etänä tai muuten merkittävästi varallisuutta, joka mahdollistaa esimerkiksi asuinpaikan vaihtamisen ja lapsille koulupaikan hakemisen jostain muualta kuin siltä alueelta, joka on alkamassa eriytyä. Tässä tapauksessahan viime kädessä sinne alueelle tuppaavat valitettavasti jäämään ne ihmiset, joilla ei ole esimerkiksi niitä taloudellisia edellytyksiä lähteä pois sieltä omasta kotipaikastaan, jonka alueen turvallisuuskehitys on heikentynyt.

Tämä samahan on myös edessä Suomessa tietyillä alueilla. Jos katsotaan vaikka pääkaupunkiseutua tai muita suurempia kaupunkikeskittymiä, niin kyllä sielläkin nähdään jo, mitä vaikutuksia sillä on. Tiedetään, että Suomessa harjoitetaan jo koulushoppailua. Vanhemmat siirtävät omia lapsiaan pois tietyistä kouluista, joissa S2-oppilaiden osuus on merkittävä, tai muutetaan esimerkiksi tietyiltä Itä-Helsingin alueilta pois, muutetaan sitten

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Kirkkonummelle, Tuusulaan, Järvenpään, täältä Helsingistä pois. Ja sitten tietysti osa muuttaa tänne keskustaan, ne, joilla kaikista eniten on varaa.

Tämäkö on sitä heikoimman puolella olemista, pienituloisen puolella olemista, että tien tahtoen luodaan sellainen maahanmuuttopolitiikka, joka pitkällä tähtäimellä aiheuttaa lieveilmiöitä tähän yhteiskuntaan, ja sitten vain kaikki ongelmat, joita siitä syntyy, pyyhitään pois sillä, että pitää tehdä paremmin kotouttamista, pitää tehdä paremmin kotouttamista? No hyvin on mennyt — ei ole mennyt. Kun katsotaan ihan sama mitä maata Euroopassa, missä on systemaattisesti lyhyessä ajassa paljon ihmisiä tullut humanitäärisen maahanmuuton väyliä pitkin, niin ei ole onnistunut missään, koska integroiminen isojen massojen osalta lyhyessä ajassa on lähes mahdotonta, varsinkin kun tullaan täysin eri kulttuurista täysin erilaiseen yhteiskuntajärjestykseen ja maailmaan. Sen takia tiukka maahanmuuttopolitiikka on Suomessa ennen kaikkea sen pienituloisen ihmisen etu, jolla ei ole taloudellisia edellytyksiä rakentaa talon ympärille muureja tai muuttaa toiselle paikkakunnalle ja siirtää lapsiansa turvallisempaan kouluun. Se on eritoten pienituloisen suomalaisen etu. Tämä vasemmistolle tiedoksi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2024

Kertomus K 12/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Wallinheimo. Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 Sinuhe Wallinheimo kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt eduskunnalle Yleisradion hallintoneuvoston kertomuksen vuodelta 24. Tämä kertomus antaa kattavan kuvan Ylen julkisen palvelun toteutumisesta, sen luotettavuudesta, kehityksestä ja huoltovarmuudesta, jotka ovat suomalaiselle yhteiskunnalle keskeisiä.

Yle on säilyttänyt asemansa yhtenä Suomen luotetuimmista instituutioista. Reuters-instituutin tutkimuksen mukaan 85 prosenttia suomalaisista pitää Ylen uutisia luotettavina ja viikoittainen tavoitettavuus ylittää edelleen 90 prosenttia. Ylen arvostus pysyy myös korkeana. Taloustutkimuksen mukaan Yle Areena sijoittuu Suomen kuudenneksi arvostetuimmaksi brändiksi ja Yle itse nousi sijalle 10. Mediabrändien arvostuksessa Yle ja Yle Areena säilyttivät kärkipaikkansa.

Ylellä on, arvoisa puhemies, takana vilkas vuosi, johon sisältyy useita uudistuksia ja muutoksia yhtiön toimintaympäristössä. Ylen julkista palvelua kehitettiin, jotta se vastaisi nopeasti muuttuviin suomalaisen yleisön tarpeisiin. Vuosi 24 toi mukanaan merkittäviä harppauksia erityisesti digipalveluiden kehityksessä. Ylen digipalvelujen aktiivisten käyt-

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

täjien määrä kasvoi merkittävästi, mikä osoittaa, että Yle on kyennyt vastaamaan yleisön muuttuneisiin mediakäyttötottumuksiin.

Digitaalisen kehityksen ohella huoltovarmuus on ollut yhä keskeisemmässä roolissa myös median kentässä. Tämä on elintärkeää suomalaisen yhteiskunnan toimivuuden ja kansalaisten turvallisuuden näkökulmasta. Vuoden aikana Yle hoiti huoltovarmuustehtävänsä muun muassa järjestämällä mittavan valmiusharjoituksen valtakunnallisen TIE-TO24-harjoituksen yhteydessä. Yle harjoitteli koko laajan tarjontansa ylläpitämistä kriisioloissa ja uutena avauksena esimerkiksi valmiutta tehdä uutislähetystiä Ruotsista osana pohjoismaista varautumisyhteistyötä.

Ylen tekoälyn käyttöä taas ohjaavat Ylen vastuullisen tekoälyn periaatteet, ja vuoden aikana yhtiö laati painopistealueet, jotta tekoälyä pystytään hyödyntämään toiminnan tukena entistä järjestelmällisemmin. Tekoälyn käyttöön liittyvistä lopputulemista vastaa aina ihminen.

Arvoisa puhemies! Hallintoneuvoston tehtävänä on paitsi arvioida julkisen palvelun toteutumista myös varmistaa, että Yleisradio toimii avoimesti, läpinäkyvästi ja tehokkaasti. Olemme viime vuosina alkaneet korostaa näitä periaatteita entistä vahvemmin. On tärkeää, että Ylen toiminta ja päätöksenteko ovat selkeitä ja ymmärrettäviä koko yhteiskunnalle ja että julkisia varoja käytetään vastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Yleisradio on paljon muutakin kuin uutisia ja viihdettä. Se on kulttuurin vaalija, yhteiskunnallisen keskustelun mahdollistaja ja demokraattisen yhteiskunnan vahvistaja. Hallintoneuvosto tekee työtä sen eteen, että Yle pystyy täyttämään tämän laajan tehtävänsä laadukkaasti ja monipuolisesti myös tulevaisuudessa. Toivon, että tämä kertomus tarjoaa eduskunnalle hyvän perustan arvioida Yleisradion julkisen palvelun toteutumista ja kehitystä. Kiitän eduskuntaa hallintoneuvoston työn tukemisesta ja yhteistyöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten edustaja Strandman, poissa, edustaja Seppänen, poissa. — Edustaja Eerola.

19.04 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset edustaja Wallenheimolle tämän hallintoneuvoston kertomuksen esittelystä.

Tämä äsken esitelty hallintoneuvoston kertomus käsittelee siis, kuten todettua, Ylen toimintaa viime vuodelta. Tässä kertomuksessa painotetaan Ylen tehtävää kansanvallan, demokratian ja sitten vielä sananvapauden tukijana sekä edelleen kulttuurin moninaisuuden huomioimista.

Vuonna 24 Yle saavutti edelleen aika laajan kattavuuden kansan keskuudessa, ja parlamentaarinen Yle-työryhmä esitti rahoituksen leikkauksia ja avoimuuden lisäämistä. Näitä nyt toimeenpannaan muun muassa säästöohjelmalla ja Yle-lain muutoksilla. Hallintoneuvoston mukaan tekstisisältöjen määrä on pysynyt lainmukaisena, mutta keskustelua herättävät edelleen Ylen toiminnan painopisteet, puolueettomuus sekä budjetin suuruus verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Yleisradio on koko kansan palvelija, tai ainakin sellainen sen pitäisi olla, ja juuri siksi sen toiminnalta on voitava edellyttää vastuullisuutta, avoimuutta ja kohtuullisuutta. On oikein hyvä, että parlamentaarisen työryhmän esitykset avoimuudesta ja rahoituksen tarkastelusta ovat edenneet, mutta liian monessa kohtaa olemme nähneet, kuinka Yle edelleen

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

toimii ikään kuin ylivertaisena tai ”ylevertaisena” mediatoimijana jopa kaupallisia toimijoita syrjäyttäen.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että Yle keskittyy ydintehtäviinsä eli tiedonvälitykseen, kriisiviestintään, kansalliskulttuurin vahvistamiseen eikä niinkään verovaroin tuotettuun woke-aktivismiin tai ulkomaisten viihdesarjojen hankintaan — tai jos nyt muutaman saksalaisen dekkarin hankkii, niin se sallittakoon. [Vesa Kallion välihuuto]

On kohtuutonta, että Ylen säästötoimet on aloitettu juuri uutistoiminnasta, vaikka juuri uutisten ja tämäntapaisen kansalliskulttuurin vahvistamisen pitäisi olla Ylen varsinainen selkäranka. Yleisradiota tarvitaan tulevaisuudessakin, mutta pienemmällä rahalla ja paremmalla harkinnalla. Urheilua, uutisia ja Avaraa luontoa katson erittäin mielelläni. Samaten kuuntelen iltaisin tulevia monipuolisia musiikkiohjelmia, mutta somalin- ja arabiankielisiä uutisia olen toistaiseksi kuunnellut verraten vähän. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.07 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun meillä on käsittelyssä Ylen hallintoneuvoston toimintakertomus, niin ajattelin ääneen ihmetellä sitä, että kun pitkällisen, pitkällisen väännön jälkeen Yle on saatu osallistettua omalta osaltaan tähän julkisen talouden sopeuttamiseen — eli sille on asetettu velvollisuudeksi noin taloudellisella puolella indeksijäädytykset ja toisaalta sen maksaman arvonlisäveron korotus, mikä reaalisesti vuoden 2027 tasossa vähentää Ylen nettorahoitusta noin kymmenellä prosentilla — niin mistä aloitetaan säästäminen. Pari kolme vuotta varmasti keskusteltiin Ylen säästöistä, ja siitä on tehty useita erilaisia kyselytutkimuksia, että suomalaiset ovat valmiina säästämään Ylestä. Ja myös sen jälkeen, kun säästöpäätöksiä oltiin tehty, niin silloinkin suurempi osa suomalaisista hyväksyi ne kuin vastusti niitä. No, kun Yle sitten aloitti poliitikkojen määräämät säästöt, eli poliitikot määräsivät määrät säästöille ja Yle päätti siitä, miten niitä tullaan kohdentamaan tulevina vuosina, niin ensimmäinen säästösatsi kohdistui nimenomaan uutispuoleen — uutispuoleen.

Uutispuoli pitää sisällään Ylen sisältöihin ja palveluihin käytetystä budjetista noin kolmanneksen. Eli säästöjä, jotka ovat viimeisen vuoden tasossa ehkä nettomääräisesti noin kymmenen prosentin luokkaa, päätettiin ensimmäisenä säästää kuitenkin sieltä uutispuolelta, siis siitä huolimatta, että parlamentaarinen työryhmä, eli kaikki eduskuntapuolueet, jotka olivat neuvottelemassa, itsekin siellä olleena, kirjasivat näin — ja tämän pitäisi olla minusta velvoittavaa ohjeistusta Ylen suuntaan. Me siis kirjasimme: ”Työryhmä” — siis Ylen parlamentaarinen työryhmä — ”pitää myös ensisijaisen tärkeänä, että Ylen valtakunnallinen ja maakunnallinen uutistoiminta ja lähetykset turvataan monimuotoisen tiedonvälityksen varmistamiseksi.” Nämä olivat tiukimpia sanamuotoja, joita työryhmä esitti Ylelle ohjeistukseksi, miten toimeenpannaan niitä muutoksia, jotka poliitikot päättivät — ensisijaisen tärkeää, että turvataan valtakunnallinen ja maakunnallinen uutistoiminta ja lähetykset. Ensimmäisenä säästöpyydälle, giljotiiniin, meni uutispuoli.

Täytyy sanoa, että en ole tyytyväinen siihen, miten Yle on säästönsä aloittanut. Niitä tullaan tekemään vielä tulevinakin vuosina, mutta alku ei todellakaan vastannut sitä, mitä poliittinen päätöksenteko, eduskunta, perussuomalaiset, hallitus ja toisaalta koko eduskunta Yle-työryhmässä [Puhemies koputtaa] Yleltä edellyttivät. [Anne Kalmari: Olisipa perussuomalaiset hallituksessa!]

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

19.10 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun puhe on Yleisradiosta, niin Yleisradio on saanut veronmaksajien rahaa 600 miljoonaa euroa. Onkin hyvä, että tämä hallitus on lisännyt ja perännyt Ylen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä siitä, mihin ne veronmaksajien rahat todella sitten menevät. Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.11 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kuulin keskustasta välihuudettavan, että kunpa perussuomalaiset olisivat hallituksessa, ilmeisesti ivallisena välihuutona siihen, millaisia säästötoimia Yle itse päättää tehdä. Tahdon muistuttaa, edustaja Kalmari, että teidänkin edustamanne puolue oli siinä parlamentaarisisessa ryhmässä päättämässä näistä säästöistä. Ymmärtääkseni täällä kuitenkin myös teidän puolueenne mutta laajasti eduskunta on sitä mieltä, että poliittisten päätöksentekijöiden ei pitäisi mennä Ylen sisälle päättämään leikkauksista, koska se nähtäisiin nimenomaan ongelmana, että poliitikot menevät sinne sahojen ja saksien kanssa päättämään, mikä on poliitikolle mieluista ja mikä ei ole poliitikolle mieluista. Jos te tätä käytätte kritiikkinä perussuomalaisia vastaan, niin minusta se on aika erikoista. Olisiko keskustan linja siis, jos keskusta olisi nyt hallituksessa, että se menisi Ylen johdolle sanomaan ja nimeämään, mitkä ohjelmat oikein leikattaisiin?

Minä olen saanut kahdenlaista viestiä keskustan suunnalta liittyen Yleen ja Ylen säästöihin. Teidän vaihtoehtobudjetissanne jo tämän hallituskauden aluksi, kun oppositiossa teitte vaihtoehtobudjetin, taisi olla siellä yli sadan miljoonan leikkaukset Yleen. [Juho Eerola: Oho!] Voin sanoa, että se johtaisi melkoisiin säästötoimiin, koska se on enemmän kuin parlamentaarinen työryhmä pystyi yhdessä kaikkien puolueiden kesken sopimaan.

Kuitenkin kun näistä säästöesityksistä on keskusteltu täällä suuressa salissa, niin itse asiassa keskustan riveistä on enemmän kritisoitu säästöjä kuin puolustettu niitä, mikä minusta näyttää kaksilla rattaila ajamiselta: siis vaihtoehtobudjeteissa esitellään, kuinkas me tasapainotamme julkista taloutta, säästämme sata miljoonaa Yleisradiolta, ja sitten saliin tulevat keskustalaiset ihmettelemään, [Sari Sarkomaan välihuuto] että onpas kamalaa, kun Yleltä nyt leikataankin ja ohjelmia lähtee. Se on minusta erikoista, ja varmasti edustaja Kalmari keskustasta voi kertoa, miten keskusta tämän asian hoitaisi. [Juho Eerola: Nyt kuullaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

19.13 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin vain, että voisi viestiä perussuomalaisille hallintoneuvoston jäsenille — olen itsekin istunut Ylen hallintoneuvostossa — niitä linjauksia, mitä maan hallitus ja parlamentaarinen työryhmä ovat tehneet. Toki yksittäisiin ohjelmiin ei todellakaan voi puuttua, mutta esimerkiksi maakuntatoimintuksiin ja alueelliseen sisältöön ja siihen, että koko Suomi näkyisi. Silloin, kun keskusta oli hallituspuolueena, vaikutimme siihen aika vahvastikin. [Sari Sarkomaan välihuuto] On tärkeää, että se visio, se strategia, ne arvot, mitä Yle allekirjoittaa, ovat julkisena palveluna kaikkien hyväksyttävissä, ja niihin toki voi vaikuttaa, vaikkei yksittäisiin ohjelmiin voikaan.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Keskusta haluaa, että uutispalvelut ja myös alueelliset uutispalvelut säilyvät. Keskusta haluaa, että kansalle, joka rakastaa urheilua, näkyy urheilua. Me kaikki tiedämme, että ei ole kovin halpaa nykypäivänä ostaa näitä sopimuksia, ja respect meidän hallintoneuvoston puheenjohtajalle, joka varmaan yrittää parhaansa tässäkin, mutta jotenkin oli mielestäni vähän niin kuin surkukupaisaa, että tässä salissa... Vaikka itse olemme päätöksenteossa mukana, niin ehkä tämä sali ei ole juuri se oikein vaikuttamisen paikka, vaan siellä hallintoneuvostossa esimerkiksi hoidetaan, että ne tehdyt linjaukset näkyvät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.15 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kalmaria tästä täsmentävästä puheenvuorosta. Totean teille, että olen itse ollut Säätytalolla siinä pöydässä, jossa kirjattiin näitä Yleä koskevia hallitusohjelmakirjauksia. Sen lisäksi olen myös Ylen hallintoneuvostossa, ja olen ollut myös tässä parlamentaarisisessa työryhmässä. Olen nähnyt tämän pari vuotta kestäneen prosessin aina tähän pisteeseen asti, ja voin vakuuttaa, että myös hallintoneuvosto on ollut sellainen elin, jossa olen voimakkaasti tuonut omia näkökulmia ja ajatuksiani ja myös pyrkinyt viestimään sinne yhtiön johdolle ja hallitukselle, että sitä paperia, jonka kaikki puolueet ovat hyväksyneet, kunnioitettaisiin.

Jos Yle, sen toimitusjohtaja, sen hallitus eivät noudata sitä, miten poliittinen päätöksenteko — siis heidän rahoittajansa ja heidän valvojansa — heitä on ohjeistanut, niin me voidaan kysyä, missä on se julkinen osa sitä julkista yleisradioyhtiötä. Jos kyseessä on yksityinen yleisradioyhtiö, niin silloin se ei ole minkäänlaisessa vastuussa tälle talolle, mutta jos se saa rahoituksensa täältä, ja jos meidän tehtävänä on valvoa sitä, ja kun meidän tehtävänä on vielä päättää sitä koskevista keskeisistä linjauksista, kuten rahoituksen kehityksestä, sitä koskevasta lainsäädännöstä ja myös sen valvonnasta, niin totta kai sen tulisi noudattaa sitä, mitä kaikki puolueet yhdessä linjaavat. [Anne Kalmari: Juuri näin!] Siksi minusta on erikoista, että se ei ole näkynyt siinä, miten näitä uudistuksia on toteutettu.

Se huoli, minkä keskustan Kalmari toi esimerkiksi tästä maakunnallisesta toiminnasta, on minusta aivan aiheellinen, ja olen itsekin ihmetellyt sitä, miten työryhmän kirjaus — ensisijaisen tärkeä — voi johtaa siihen, että maakunnallista toimintaa aika isolta käsin lähdetään nyt muuttamaan. Jos kuitenkin tämän talon tahtona on se, että eräänlainen palomuuuri politiikan ja julkisen yleisradioyhtiötoiminnan välillä pysyy, niin valitettavasti keinot puuttua siihen, jos yhtiön johto tekee toista kuin poliittinen johto, alkavat olemaan aika rajallisia. Mutta toivoisin, että tästä talosta löytyisi useammasta puolueesta halua sitten vaikka ravistella, jos yhtiön johto toimii toisella tavalla kuin talo tahtoo, koska niin laaja yksimielisyys oli lopulta niistä pitkälle neuvotelluista parlamentaarisen työryhmän mietinnön linjauksista, että niitä tulisi noudattaa prikulleen ja niin tarkasti kuin mahdollista.

Jos esittää esimerkiksi yli sadan miljoonan säästöesityksiä Yleisradioon, kuten keskustan on esittänyt, niin sitten kyllä minusta poliittisen päätöksenteon pitäisi silti kyetä — ei ehkä yhtiön sisään antaa komentoja, mutta — julkiseen keskusteluun virittämään keskustelua siitä, [Puhemies koputtaa] mistä ohjelmaformaateista, isoista kategorioista, kymmenien miljoonien tasolla voitaisiin tinkiä. Sen perussuomalaiset ovat tehneet, mutta keskustan osalta en itse sitä ole nähnyt. Jos esittää säästöjä, on pystyttävä [Puhemies koputtaa] puhumaan myös niiden kohdennuksista.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle SOLAS-yleissopimuksen liitteeseen, MARPOL-yleissopimuksen I pöytäkirjaan ja painolastivesiyleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi merilain 6 luvun 12 a §:n ja väylämaksulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2025 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Ensimmäin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 5/2025 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksista ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

19.19 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt käsiteltävänä oleva esitys vahvistaa Suomen sitoutumista turvalliseen ja vastuulliseen merenkulkuun sekä on teknisesti ja sisällöllisesti myöskin erittäin tärkeä. Nämä kansainväliset sopimusmuutokset, kuten SOLAS ja MARPOL, parantavat paloturvallisuutta ja velvoittavat ilmoittamaan mereen pudonneista konteista erityisesti silloin, kun on kyse haitallisista aineista. Tämä ei ole pelkkää byrokratiaa byrokratian vuoksi, vaan konkreettista työtä meriympäristön ja merenkulun turvallisuuden puolesta.

No, sitten samalla tässä esityksessä sujuvoitetaan väylämaksulakiin liittyvää tietojenkäsittelyä. Automatisointi ja sähköinen tiedoksianto voivat kuulostaa teknisiltä yksityiskohdilta, mutta käytännössä ne vähentävät viranomaistyötä ja parantavat palveluja.

Sitten kun tässä sanotaan nämä väylämaksut, niin siitä saan todellakin aasinsillan tähän: Edustaja Mäenpää täällä aikaisemmin tänään puhui näistä nikotiinipusseista ja sanoi, että se on tämän hallituksen huonoin esitys, ja omasta mielestäni aikaisempi hallituksen päätös väylämaksujen puolittamisen päättämisestä ja korottamisesta täyteensä oli lähestulkoon myös, jos ei jopa vielä huonompi. Eli hallitusohjelmassahan alun perin päätettiin väylämaksujen puolittamisesta, että sen piti tulla pysyväksi. No, sitten vuosi sitten kuitenkin päädyttiinkin täydet 180 astetta toiseen suuntaan ja päätettiin nostaa ne täysimääräisiksi. Tämä on harmittanut minua erityisesti, kun tämä käytännössä koskettaa lähestulkoon pelkästään Hamina–Kotka-seutua, missä on Suomen suurin vientisatama, eikä se mihinkään muualle osu, niin että tämä on tällainen ikään kuin oma Oulaskangas. Mutta se siitä.

Perussuomalaiset kuitenkin pitävät tärkeänä, että näitä kansainvälisiä sopimuksia toimeenpannaan muilta osin hallitusti, niin että suomalaiset merenkulun toimijat pysyvät mukana tässä kehityksessä mutta ilman, että tämä kustannustaakka kasvaa kohtuuttomasti. Vaikka tuossa nyt väylämaksuja muuten kritisoin, niin kannatan oikein erinomaisen hyvin tätä esitystä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 45/2025 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 20/2025 vp tarkoitetut yleissopimusten liitteisiin ja pöytäkirjaan tehdyt muutokset. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 20/2025 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Sopimusten ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.5.2025 klo 14.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia tästä päivästä ja oikein hyvää yötä!

Täysistunto lopetettiin klo 20.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi: